

GHID

PRIVIND IMPLEMENTAREA CONTRACTELOR DE LUCRARI PUBLICE

OCTOMBRIE 2020

CONTRACTARE ȘI IMPLEMENTARE

CONTRACTUL DE LUCRĂRI PUBLICE

Autori: Carmen Mariana Dăscălescu Roșu

Elaborat cu suportul:

Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ Moldova), prin intermediul proiectului „Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova” și cu sprijinul financiar al Uniunii Europene.

Opiniile exprimate în prezentul text aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Uniunii Europene (UE), al Ministerului German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ) și/sau al Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ Moldova).

Chișinău, octombrie 2020

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	3
PRECIZĂRI.....	4
SUMAR EXECUTIV	5
GLOSAR DE ACRONIME	7
CAPITOLUL I – NOȚIUNI GENERALE.....	8
1. INTRODUCERE.....	8
1.1 Cui se adresează Prezentul GHID	8
1.2 Atribuirea și semnarea contractului de lucrări publice	10
1.3 Erori frecvente, riscuri asociate și recomandări	13
2. LEGISLAȚIE ȘI REGLEMENTĂRI	15
3. PĂRȚILE IMPLICATE ÎN CONTRACT	16
3.1 Autoritatea Contractantă, Beneficiarul și terțele părți	17
3.2 Antreprenorul și terțele părți	19
3.3 Răspunderea părților din Contract	23
CAPITOLUL II – IMPLEMENTAREA CONTRACTELOR DE LUCRĂRI PUBLICE	27
1. CONTRACTUL DE LUCRĂRI PUBLICE.....	27
1.1 Tipuri de contracte de lucrări publice.....	27
1.2 Riscuri asociate, alocarea riscurilor și impactul	28
1.3 Aspecte practice în implementarea și administrarea Contractului	36
1.4 Garanția de bună execuție.....	41
1.5 Structura contractului și ordinea de precedență.....	44
1.6 Clauzele Contractului	47
1.7 Ordinul de începere a lucrărilor	49
1.8 Garanția de returnare a avansului	51
1.9 Graficul de execuție a lucrărilor	52
1.10 Organizarea de șantier.....	53
1.11 Supravegherea tehnică, implementarea și administrarea lucrărilor	54
1.12 Asigurarea calității lucrărilor	56
1.13 Reguli de vizibilitate și publicitate.....	59
2. MODIFICAREA CONTRACTELOR DE LUCRĂRI PUBLICE	61
2.1 Ordinul administrativ.....	62

2.2	<i>Actul (acordul) adițional.....</i>	63
3.	PLĂȚI	65
3.1	<i>Termenul de depunere a plăților</i>	67
3.2	<i>Documente justificative</i>	67
3.3	<i>Erori frecvente, riscuri asociate și recomandări</i>	69
4.	MEDIEREA DISPUTELOR ÎN CONTRACTELE DE LUCRĂRI PUBLICE	70
5.	RECEPȚIA LUCRĂRILOR.....	71
5.1	<i>Recepția la terminarea lucrărilor.....</i>	71
5.2	<i>Recepția finală</i>	73
	CAPITOLUL III – LISTE DE VERIFICARE	75
1.	ASPECTE GENERALE	75
2.	REPERE ÎN ELABORAREA LISTELOR DE VERIFICARE.....	75
	CAPITOLUL IV – CONCLUZII	76
	CAPITOLUL V – ANEXE.....	78

PREFAȚĂ

Prin proiectul „*Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova*”¹, implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei în parteneriat cu Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului al Republicii Moldova și sprijinit financiar de Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare, Uniunea Europeană, Guvernul României, Guvernul Suediei și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC),

autorii *Prezentului GHID* și-au propus să ofere orientări și îndrumări operatorilor economici având calitatea de contractanți, desemnați câștigători în urma atribuirii contractelor de lucrări publice, cu următoarele obiective principale:

- a) adoptarea celor mai bune practici și metode în planificarea și implementarea eficientă a contractelor de lucrări publice,
- b) înțelegerea scopului și a obiectivelor ce trebuie atinse prin contractul de achiziții publice în termeni de calitate în execuție, de timp de execuție și costuri,
- c) sporirea cunoștințelor și competențelor contractanților în implementarea contractelor de lucrări publice prin înțelegerea și aplicarea clauzelor contractuale și a reglementărilor care guvernează acest tip de contracte de achiziții publice,
- d) prevenirea apariției riscurilor care provoacă abateri, neconformități, întârzieri și altele asemenea, care, în final, conduc inevitabil la dispute și chiar la litigii între părțile contractului,
- e) evitarea de către contractanți a celor mai frecvente erori pe durata de execuție a lucrărilor, care pot avea ca rezultat respingerea plăților, aplicarea penalităților de întârziere, până la pierderea finanțării contractului de lucrări publice, și
- f) nu în ultimul rând, utilizarea eficientă și rațională a fondurilor europene alocate prin Acordul de Asociere bilateral Uniunea Europeană – Republica Moldova, respectiv prin proiectul „*Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova*” și a fondurilor publice.

Pentru a atinge obiectivele susmenționate *Prezentul GHID* își propune să furnizeze contractanților explicații și exemple aplicative despre cerințele impuse prin clauzele de contract și mecanismele procedurale adecvate din implementarea tehnică și financiară a contractelor de lucrări publice. Erorile, neconformitățile și neregulile cu frecvență medie și mare de apariție și cu impact major sau extrem în administrarea contractelor de lucrări publice, vor fi evidențiate prin atenționări sau informări, însoțite, la rândul lor, după caz, de recomandări pentru preîntâmpinarea apariției acestor abateri, cu referințe la clauzele de contract, la legislația și reglementările aplicabile și, după caz, la documente utile și cazuistica bunelor practici.

Strâns legat de gestionarea contractelor de lucrări publice finanțate din *Instrumentul European de Vecinătate*², prin proiectul „*Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova*” implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei,

¹ Pagina oficială de internet a Proiectului [*Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova*](#)

² Pagina oficială de internet a Uniunii Europene pentru [*Politica Europeană de Vecinătate*](#) finanțată prin [*Instrumentul european de vecinătate*](#)

Prezentul GHID se constituie într-un instrument practic de instruire a părților contractului de lucrări publice și a altor părți interesate și de transfer de cunoștințe în domeniul lucrărilor publice.

Autorii *Prezentului GHID* au nădejdea că toate informațiile prezentate, bunele practici și atenționările asupra posibilelor abateri, adresate în mod special părților implicate în administrarea contractelor de lucrări publice, fie persoane fizice fie persoane juridice, vor încuraja părțile să-și exprime interesul major în aplicarea mecanismelor eficiente de administrare a contractelor de lucrări publice și în activitățile conexe din implementare.

PRECIZĂRI

Prezentul GHID prin explicațiile, precizările și, dacă există, exemplificările prezentate în conținut, nu se dorește a fi un substitut sau o complinire a clauzelor de contract, a normelor și reglementărilor naționale și europene în domeniul achizițiilor publice și în implementarea contractelor de lucrări publice. În cazul în care, din interpretarea îndrumărilor și recomandărilor se nasc contradicții între conținutul prezentului ghid și legislația aplicabilă domeniului sub incidența căreia se administrează contractul de lucrări publice (de exemplu condițiile impuse de finanțator prin Acordul de Asociere bilateral Uniunea Europeană – Republica Moldova, achizițiile publice, fiscalitatea, etc.), întotdeauna vor prevala dispozițiile legale în vigoare.

Din punct de vedere juridic, *Prezentul GHID* nu impune drepturi și obligații părților contractuale, dar acordă indicații în succesiunea de procese, operații sau proceduri în administrarea facilă și eficientă a contractelor de lucrări publice, precum și recomandări pragmatice de ordin general sau specific, care să încurajeze bunele practici în implementare.

Dat fiind faptul că înscrisurile la care se fac trimiteri și asupra cărora se aduc precizări și explicații conțin cuvinte sinonime la persoane juridice sau entități ori la documente create de acestea, pentru simplificare și pentru o mai bună înțelegere a conținutului acestui ghid se vor utiliza aceleași cuvinte după cum vor fi acestea asimilate cu alte cuvinte sinonime pe parcursul ghidului, în secțiunile care conțin glosarul de termeni relevant contractelor de lucrări publice și definițiile acestora. Drept exemplu, persoana juridică desemnată *Antreprenor* în conținutul *Prezentului GHID* va avea aceeași semnificație cu *operatorul economic*, *executantul*, *contractorul*, *constructorul*, sau altele asemenea, care coexistă în diferite reglementari, norme, documentații etc.

O notă aparte o constituie trimiterile la clauzele contractuale care, pentru a simplifica parcurgerea textelor din *Prezentul GHID* și a prevederilor Contractului, vor fi construite prin asocierea la denumirea prescurtată a volumului/secțiunii Contractului (dacă aceasta permite conform „*Glosarului de acronime*”) a numărului articolului și/sau alineatului la care se va face trimitere, (de exemplu):

- ▶ mențiunea CGC 17.1 ⇒ va indica trimiterea la articolul 17, alineatul 17.1 „*Garanția de bună execuție*”, din *Condițiile Generale de Contract* (documentația standard de licitație, volumul 2);
- ▶ mențiunea CSC 7.5 ⇒ va indica trimiterea la articolul 7, alineatul 7.5 „*Valoarea lucrărilor și modalitățile de plată*”, din *Condițiile Speciale de Contract*

- (documentația standard de licitație, volumul 2), care amendează prevederile aceluiași articol și aceluiași alineat din *Condițiile Generale de Contract*;
- ▶ mențiunea *CGC 15* ⇒ va indica trimiterea la toate prevederile articolului 15 „*Recepția lucrărilor*”, din *Condițiile Generale de Contract* (documentația standard de licitație, volumul 2);
 - ▶ mențiunea *ST 22* ⇒ va indica trimiterea la articolul 22 „*Recepția lucrărilor*”, din *Specificațiile Tehnice* (documentația standard de licitație, volumul 3), etc.

Trimiterile la regulamentele, directivele, normele, normativele Uniunii Europene și ale Republicii Moldova, ori la articole din acestea sau mențiunile la lucrările documentare cu relevanță în prezentul ghid, se vor face în notele de subsol și vor viza actele normative în vigoare.

Dacă situația contextuală impune corelări sau coroborări ale clauzelor contractului de lucrări publice cu reglementări, norme, normative ale legislației Republicii Moldova, acestea vor avea în vedere actele în vigoare la data publicării *Prezentului GHID*.

SUMAR EXECUTIV

Prezentul GHID este conceput pe patru capitole principale care parcurg, prin explicații, diagrame, exemple și avertizări, contractul de lucrări publice după cum acesta este structurat. Prezentul material se fundamentează în ansamblu pe noțiunile prezentate și explicate asupra construcției contractului de lucrări publice dar și pe recomandările de bune practici, atât în plan tehnic cât și în plan financiar, aplicate în implementarea contractelor de lucrări publice.

În primul capitol sunt structurate informațiile cu caracter general legate în principal de cadrul legislativ și de reglementările specifice contractelor de lucrări publice. Totodată, în conținutul capitolului întâi se amintesc despre principiile și metodologia care stau la baza atribuirii și semnării contractului de lucrări publice, prin raportare la reglementările privind contractele de achiziții pentru lucrări publice. În final, s-au considerat utile câteva precizări în privința părților implicate în administrarea contractului de lucrări publice, inclusiv terțele părți, și rolul lor în implementarea contractului de lucrări publice.

În cel de-al doilea capitol sunt descrise la modul general și, după caz, în detaliu, noțiunile care stau la baza contractului de lucrări publice și administrării acestuia. De la prezentarea succintă a tipologiei contractelor de lucrări publice, privite prin prisma procedurilor de atribuire aplicate acestor contracte și a valorii estimate a acestora, se face o trecere către forma contractului de lucrări publice și importanța organizării documentelor care alcătuiesc dosarul contractului de lucrări publice. De asemenea, structura, rolul și importanța documentației standard pentru contractele de lucrări publice, precum și terminologia utilizată în contractele de lucrări publice și definițiile acestora sunt detaliate și analizate în acest capitol.

Accentul va fi pus pe clauzele contractuale, structura lor și felul în care acestea trebuie tratate în integralitatea contractului de lucrări publice, pe căile permise asupra modificării contractului de lucrări publice prin raportare la prevederile legislației achizițiilor publice, precum și pe mecanismele de plată în implementarea contractului

de lucrări publice, informații care laolaltă să contribuie la înțelegerea corectă a mecanismelor din implementarea contractului de lucrări publice de către contractanți.

La finalul capitolului al doilea, cu importanță deosebită, vor fi tratate recepția lucrărilor executate, în cele doua etape principale ale sale – recepția la terminarea lucrărilor și recepția finală – și utilizarea procedurii de mediere în cazul disputelor dintre părți și evitarea litigiilor.

Al treilea capitol își propune să vina în sprijinul contractanților prin îndrumarea lor asupra aplicării și asumării unor proceduri de autoverificare sau de autoevaluare în implementarea contractului de lucrări publice și prin conștientizarea asupra beneficiilor rezultate (în termeni de timp și de costuri) urmând astfel de practici. Capitolul oferă reperele de bază în elaborarea listelor de verificare cu exemple clare, potențial aplicabile în formele propuse în anexele la prezentul *Ghid*.

În finalul *Prezentului GHID*, cel de-al patrulea capitol își propune să dezvolte câteva concluzii esențiale asupra proceselor, mecanismelor și procedurilor de urmat în administrarea eficientă și eficace a contractului de lucrări publice, dar și erorile și neajunsurile care pot schimba radical rezultatul final al contractului de lucrări publice. Drept corolar, în încheierea capitolului, se indică sintetic criteriile principale pentru aprecierea succesului unui proiect sau contract de lucrări, unanim acceptate la nivel internațional, care ar ajuta deopotrivă autoritățile publice care gestionează astfel de proiecte sau contracte de lucrări și antreprenorii care execută lucrările, la diminuarea riscurilor specifice și la cartografierea și măsurarea elementelor care concură la apariția riscurilor specifice în implementarea proiectelor sau contractelor de lucrări.

GLOSAR DE ACRONIME

AC	Autoritatea Contractantă
ADR	Agencia de Dezvoltare Regională
APL	Autoritatea Publică Locală
BMZ	Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (<i>Bundesministeriums für Wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung</i>)
CE	Comisia Europeană
CER	Comisia de Examinare a Reclamațiilor
CGC	Condițiile Generale de Contract
CP	Cerere de Plată
CPF	Cerere de Plată Finală
CR GIZ	Consultantul Regional GIZ
CSC	Condițiile Speciale de Contract
DTP	Desene tehnice (Planșe)
DSA	Dirigintele de șantier atestat în sensul Legii nr. 721/1996
DSL	Documentația Standard de Licitatie
GIZ	Agencia de Cooperare Internațională a Germaniei (<i>Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit</i>)
IEV	Instrumentul European de Vecinătate (<i>European Neighbourhood Instrument</i>)
IPO	Instrucțiunile pentru Ofertanți
LC	Lista de Cantități
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MPL	Managerul de Proiect Local
MSPL	Proiectul „Modernizarea Serviciilor Publice Locale”
PSSM	Planul de securitate și sănătate al șantierului conform HG nr. 80/2012
RTA	Responsabilul tehnic atestat în sensul Legii nr. 721/1996
SSM	Securitatea și sănătatea în muncă
ST	Specificațiile Tehnice
TFUE	Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene
UE	Uniunea Europeană

CAPITOLUL I – NOȚIUNI GENERALE

1. INTRODUCERE

1.1 Cui se adresează *Prezentul GHID*

Prezentul GHID a fost elaborat pentru a oferi un instrument de orientare pentru părțile și terțele părți din contractele de lucrări publice și altor persoane implicate în administrarea și implementarea contractelor de lucrări publice, cu precădere antreprenorilor care au principala obligație și responsabilitatea cea mai mare în execuția lucrărilor la calitatea și termenelor stabilite în contractele de lucrări publice.

Prezentul GHID constituie, de asemenea, o veritabilă unealtă pentru îmbunătățirea nivelului de cunoștințe și de pregătire teoretică în administrarea și implementarea contractelor de lucrări publice. Totodată, *Prezentul GHID*, prin descrierile, explicațiile și analogiile la elementele cu aplicabilitate în practica implementării contractelor de lucrări de execuție, capătă valențele unui material pentru îndrumarea și formarea persoanelor fizice și juridice cu roluri și responsabilități stabilite în administrarea și implementarea proceselor și activităților atribuite contractelor de lucrări publice.

Prezentul GHID prezintă celor interesați elemente de interpretare a anumitor situații prin prisma condițiilor contractuale, a bunelor practici ori din punct de vedere a riscurilor asociate și atenționări asupra căilor de urmat, precum și erorile frecvent întâlnite însoțite, după caz, de recomandări practice din implementarea și administrarea contractului de lucrări publice.

Profesioniștii din întreaga lume din domeniul construcțiilor civile și speciale (proiectanți, ingineri constructori, supervizori și inspectori de asigurarea calității) au apreciat unanim, pe baza experienței dobândite în mulți ani de practică, că factorii critici în evaluarea succesului privind managementul proiectelor de lucrări sunt (în ordinea importanței lor)³:

- 1) Costurile (bugetul alocat) ⇒ cu o pondere de cca. 17%;
- 2) Durata (timpul alocat efectiv) ⇒ cu o pondere de cca. 17%;
- 3) Calitatea (materialele, echipamentele și lucrările) ⇒ cu o pondere de cca. 17%;
- 4) Managementul Contractului/Proiectului (roluri și responsabilități) ⇒ cu o pondere de cca. 12%;
- 5) Organizarea (accesul la materiale, echipamente, mana de lucru, etc.) ⇒ cu o pondere de cca. 10%;
- 6) Tehnologiile utilizate (utilaje, aparate, instalații și mașini utilizate în execuție) ⇒ cu o pondere de cca. 10%;
- 7) Alți factori (impactul asupra mediului, de SSM, de performanță, de satisfacție a beneficiarului, etc.) ⇒ cu o pondere medie per factor de cca. 4%.

³ Cifrele furnizate sunt rezultatul unor compilații de date extrase din studii de specialitate și au doar un rol informativ în aprecierea importanței factorilor de evaluare a succesului gestionării proiectelor de lucrări

Din cuantificarea ponderilor de mai sus se observa ca factori principali în evaluarea succesului și cei mai importanți factori atribuiți succesului privind administrarea și implementarea proiectelor/contractelor de lucrări sunt *costurile, durata, calitatea și managementul*.

Sursele de date statistice demonstrează ca în cazul proiectelor de lucrări de medie și mare anvergura doar un proiect din 4 – 5 proiecte se încheie cu succes, respectiv rata de succes este de 20 – 25%.

În cazul specific al managementului (pregătirea, administrarea și implementarea) contractelor de lucrări finanțate din fonduri publice factorii de succes sau de insucces (dacă acționează în sensul eșecului în administrarea și implementarea contractelor de lucrări publice) care trebuie luați în considerare la evaluarea succesului sau insuccesului, sunt în strânsă corelare cu:

- a) planificarea proceselor și activităților ⇒ obiective clare și realiste, costuri stabilite prin raportul calitate – preț/cost, optimizarea duratei și calendarul proceselor și activităților, standarde de calitate pentru materiale, echipamente și lucrări, buget estimat corect și realist, utilizarea eficientă a resurselor;
- b) pregătirea și angajamentul personalului responsabil ⇒ competențe și abilități pe domenii de specialitate, resurse umane pregătite teoretic și practic și adecvate rolului și responsabilității alocate, implicare proactivă, asumarea răspunderii, supraveghere continuă și adecvată;
- c) rolul și responsabilitățile părților și terțelor părți ⇒ roluri și responsabilități clare, monitorizare, evaluare și control eficiente, execuția deciziilor;
- d) abilitățile de management și în mod special ale managementului decizional ⇒ eficiența decizională, capacitatea de coordonare, gestionarea riscurilor, planificarea timpului, managementul conflictelor, integritatea;
- e) alocarea echitabilă a riscurilor ⇒ condiții contractuale echilibrate;
- f) comunicarea ⇒ management informațional adecvat, instrumente moderne și eficiente de comunicare, termene bine definite;
- g) resursele financiare și managementul fluxului numerar ⇒ alocare eficientă și asigurarea fluxului numerar, proceduri simple și eficiente pentru efectuarea plăților;
- h) gestionarea situațiilor neprevăzute ⇒ depistarea din timp a semnalelor de alertare, prevenirea, diminuarea riscurilor care au ca efect modificările, și altele.

Dacă etapa de planificare a contractului de lucrări publice reflecta aproape în totalitate pregătirea DSL, inițierea și administrarea procesului de achiziție publică și atribuirea contractului de lucrări publice, etapa de administrare și implementare a contractului de lucrări publice implica procesele și activitățile de natură tehnică și financiar-contabilă în executarea, verificarea și evaluarea lucrărilor de către părțile și terțele părți prevăzute în contractul de lucrări publice.

Drept pentru care *Prezentul GHID* se adresează deopotrivă tuturor entităților cu roluri și responsabilități bine definite în administrarea și implementarea contractului de lucrări publice.

Un aspect foarte important îl constituie faptul că printr-o planificare riguroasă a procesului de achiziție publică de către AC – în care Beneficiarul își are rolul său bine definit prin atenția și calitatea pe care trebuie să o acorde documentației tehnice ca

parte a DSL – prin stabilirea corectă a rolului și responsabilităților reprezentanților AC și ai Beneficiarului și prin alocarea echitabilă a riscurilor pe de-o parte, și a ofertantului care dorește să participe în procedura de licitație și care are datoria, cel puțin morală, de a elabora o ofertă competitivă, completă și conformă cu toate cerințele DSL pe de alta parte, o mare pondere a factorilor critici atribuiți succesului contractului de lucrări publice este atinsă. Cu alte cuvinte, o DSL elaborată la standardele de calitate cele mai înalte și fără omisiuni și o planificare precisă a procedurii de atribuire, deopotrivă de AC și Beneficiar, are drept rezultat elaborarea ofertelor calitative, din partea ofertanților participanți care, prin rezultatul său, are drept consecință o evaluare eficientă, în termen scurt și fără acțiuni în contestare din partea ofertanților, care, în finalul procesului de achiziție publică, are ca efect încheierea contractului de lucrări publice cu ofertantul care a depus oferta cea mai avantajoasă din punct de vedere economic.

Iată de ce este extrem de important ca toate părțile implicate, chiar din faza incipientă de planificare și din faza de atribuire a contractului de lucrări publice să conștientizeze asupra rolului și importanței fiecăruia dintre ei.

IMPORTANT	De acțiunile întreprinse și de calitatea lor, de pregătirea profesională și de fermitatea și corectitudinea deciziilor luate la termen de către fiecare dintre persoanele implicate în contractul de lucrări publice, depinde în cea mai mare măsură <u>succesul</u> în administrarea și implementarea contractului de lucrări publice. Informațiile și recomandările cuprinse în <i>Prezentul GHID</i> sunt întemeiate pe practicile din implementarea și administrarea contractelor de lucrări publice în România și în alte state UE, prin schimbul de bune practici, finanțate din fonduri nerambursabile încă din perioada de preaderare la UE, dat fiind faptul că în Republica Moldova cadrul legislativ și metodologiile aplicative în implementarea și administrarea contractelor de lucrări publice se afla într-o etapă incipientă.
-------------------------	--

1.2 Atribuirea și semnarea contractului de lucrări publice

Procesele și activitățile intercondiționate care au drept scop atingerea obiectivelor contractului de lucrări publice trebuie atent planificate și urmărite. Procedura de atribuire a contractului de lucrări publice și, ulterior, procedura semnării contractului de lucrări publice sunt procese distincte dar interdependente prin faptul că încheierea contractului de lucrări publice este direct condiționată de finalitatea procedurii de atribuire și, totodată, prin faptul că anumite prevederi din secțiunile documentației standard de licitație (DSL) la contractul de lucrări publice completează condițiile de

contract ori coexistă cu acestea, în acest din urma caz fiind aplicabilă ordinea de precedență a documentelor care constituie *Contractul*⁴.

În conformitate cu reglementările în vigoare pentru contractele de lucrări publice, în funcție de valoarea estimativă, se aplică una din procedurile de licitație/atribuire arătate grafic în figura 1. Indiferent de procedura de licitație/atribuire aplicată de AC, principiile de bază trebuie respectate întocmai, inclusiv în perioada de implementare a contractului de lucrări publice atunci când situația impune modificări, ajustări sau variații la contractul de lucrări publice.

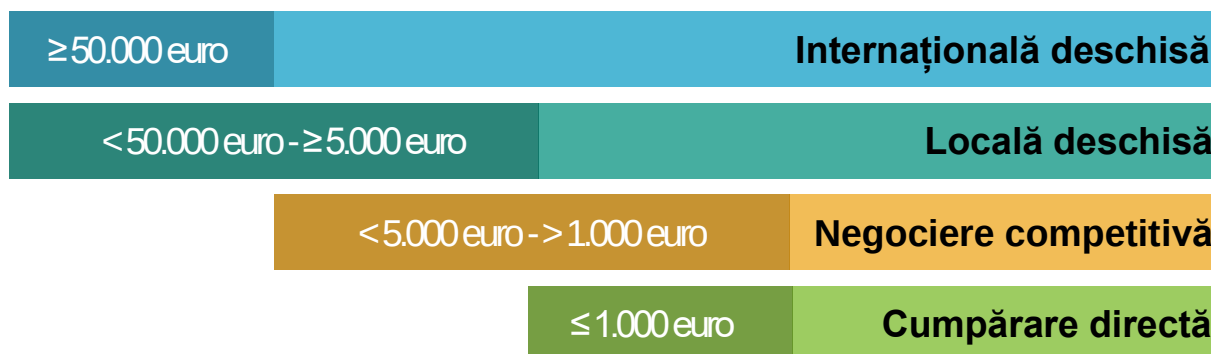

Fig. 1 – Proceduri de atribuire pentru contractele de lucrări publice

Modificarea contractului de lucrări publice în implementare, având ca scop achiziționarea de lucrări suplimentare de execuție, se va realiza cu respectarea dispozițiilor Regulamentului GIZ și a principiilor generale ale Uniunii Europene în materia achizițiilor publice.

AC pregătește trei exemplare originale ale Contractului împreună cu toate anexele, formularele și alte documente relevante, exemplare reproduse fără modificări. Anexele Contractului, după aranjamentul prevăzut în CGC 4, trebuie reproduse fără modificări. Prin excepție, și dacă acestea au fost cuprinse în DSL, AC are dreptul unilateral să completeze CSC.

Din punct de vedere procedural, contractantul poate:

- primi exemplarele originale ale Contractului semnate de către AC și Beneficiar, pe care trebuie să le contrasemneze în condițiile enumerate mai jos, sau
- să fie invitat la sediul AC pentru semnare.

⁴ Termen înscris cu majusculă oriunde în textul prezentului material care înseamnă acordul contractual împreună cu toate documentele considerate parte a acestuia și în ordinea de precedență stabilită în CGC 4.1

DEFINIȚII

Contractul de lucrări publice (denumit în continuare „Contract”) ⇒ actul juridic cu titlu oneros, încheiat între AC și ofertantul desemnat câștigător în procedura de atribuire, care are ca obiect execuția lucrărilor prevăzute în documentația standard.

Contractant ⇒ ofertantul declarat de AC câștigător în urma procedurii de atribuire a contractului de lucrări publice, care semnează Contractul.

Procedura de atribuire a contractului de lucrări publice se considera încheiată odată cu semnarea Contractului de către părți. Semnarea Contractului se va face în următoarele condiții:

- a) după parcurgerea termenelor de așteptare pentru depunerea contestațiilor, conform prevederilor *Regulamentului GIZ Moldova în domeniul achizițiilor publice* (denumit în continuare „**Regulamentul GIZ**”)⁵;
- b) după primirea de către AC, în termen cel mult 15 zile de la transmiterea notificării ofertantului câștigător, a documentelor care atestă extinderea cu 60 de zile a ofertei și a garanției de participare (în original), precum și dovezile ce confirmă declarațiile făcute de contractant în ofertă;
- c) în termen de cel mult 30 zile de la transmiterea Contractului (cu toate anexele sale) spre semnare către contractant și numai după constituirea garanției de bună execuție în cuantumul, termenul de valabilitate și mecanismul stabilite prin documentația standard de achiziție;
- d) în numărul de exemplare și în condițiile prevăzute de documentația standard și de reglementările în vigoare;
- e) Contractul să fie semnat de către persoana care deține autoritatea legală de reprezentare a contractantului.

Contractantului i se interzice cu desăvârșire modificarea clauzelor contractuale sau a oricăror documente care constituie anexe ale Contractului. Orice astfel de modificare se face numai după semnarea Contractului de către părți și numai în condițiile precizate de clauzele contractuale.

Refuzul contractantului de a semna acordul de contract sau de constituire și depunere a garanției de bună execuție conduce la aplicarea uneia dintre procedurile menționate la pct. a) sau b).

ATENȚIE!

Orice abatere de la condițiile de semnare a Contractului, respectiv termenele maxime stabilite, forma documentelor solicitate sau conținutul lor, conduce la întârzieri în implementarea Contractului sau, în funcție de gravitatea faptei, AC are dreptul:

- a) să atribuiască și să încheie contractul de lucrări publice ofertantului clasat pe locul al doilea al clasamentului din evaluarea ofertelor, ori

⁵ Semnarea contractului de lucrări publice cu contractantul sau, după caz, anularea procedurii de atribuire a contractului de lucrări publice, va avea loc numai după soluționarea contestațiilor depuse în termenele prevăzute de Regulamentul GIZ

- b) să anuleze procedura de atribuire și să reia competiția prin relansarea unei noi proceduri de licitație/atribuire a contractului de lucrări publice.

IMPORTANT

Atunci când primiți spre semnare exemplarele în original ale Contractului, verificați conformitatea și completitudinea tuturor anexelor care constituie Contractul. Lipsurile sau omisiunile și/sau discrepanțele de orice natură în construcția sau conținutul anexelor Contractului, trebuie să le aduceți la cunoștința AC pentru soluționare.

După semnarea acordului contractului de lucrări publice de către părți, respectiv după încheierea procedurii de licitație/atribuire, reglementările privind achiziția publică sub incidența căreia s-a lansat și desfășurat procedura de atribuire, rămân valabile pe toată durata de implementare a Contractului.

ATENȚIE!

După validarea sau acceptarea garanției de bună execuție de către AC și numai după semnarea Contractului, AC va restitui garanțiile de participare ale tuturor ofertanților în conformitate cu dispozițiile Regulamentului GIZ.

Contractul intra în vigoare la data semnării de către ultima parte.

Contractantului îi este interzisă execuția lucrărilor și a oricăror activități, anterior semnării Contractului.

Antreprenorului îi este interzisă execuția lucrărilor înainte de primirea ordinului de începere a lucrărilor.

ATENȚIE!

1.3 Erori frecvente, riscuri asociate și recomandări

Pentru a preveni erorile cele mai frecvente sau specifice unui anumit proces sau unei anumite proceduri (de la momentul atribuirii contractului de lucrări publice până la începerea execuției lucrărilor), pentru a diminua riscurile asociate erorilor și pentru a asimila cele mai bune practici în gestionarea proceselor, procedurilor sau mecanismelor contractuale, în structura de date prezentată mai jos se vor nota pentru fiecare caz în parte tratat:

- a) „Eroarea” ➡ **E**
- b) „Riscul” ➡ **R**
- c) „Soluția” ➡ **S**

1	Din punct de vedere constructiv garanția de bună execuție nu respectă: E a) termenul de transmitere/depunere pentru încheierea Contractului, și/sau b) formatul, termenii de constituire, cuantumul, termenul de valabilitate. R a) Respingerea ofertei și reținerea garanției de participare la licitație, și/sau b) Întârzieri (semnarea Contractului și începerea lucrărilor). S a) Respectarea întocmai a termenului de transmitere/depunere, de cel mult 30 de zile de la primirea înștiințării de atribuire a contractului de lucrări publice sau, dacă există o situație de forță majoră, înștiințarea AC; b) Respectarea exactă a formatului și a termenilor de constituire, termenul de valabilitate care să țină seama de intervalul necesar procedurii de eliberare de către AC și cuantumul în moneda națională rotunjit întotdeauna la plus.
2	E Contractul este semnat de o alta persoana decât reprezentantul legal al contractantului. R a) Se solicita clarificări și documente justificative suplimentare. b) Se prelungește perioada de timp până la intrarea în vigoare a Contractului (data semnării Contractului de către ultima dintre părți). c) Se poate decide anularea semnării Contractului, dacă AC constata ca semnatarul nu are nicio calitate de reprezentare juridică a contractantului sau nu se încadrează condițiilor de eligibilitate stabilite de Regulamentul GIZ. S a) Transmiterea actului legal de numire a unui împuternicit legal, semnat de reprezentantul legal și stampilat sau, dacă există, actul legal de desemnare a noului reprezentant legal (în original). b) Asigurați-vă, cu mare răspundere, asupra transmiterii din timp a documentelor justificative în etapa de semnare a Contractului. c) Demonstrați cu documente justificative, în conformitate cu prevederile subcapitolului 2.3.2.3 din Regulamentul GIZ, că reprezentantul legal sau împuternicitul legal (care a semnat Contractul) nu se afla într-una din situațiile prevăzute de subcapitolului 2.3.2.1 și 2.3.2.2 din Regulamentul GIZ.

2. LEGISLAȚIE ȘI REGLEMENTĂRI

Procedura de atribuire a contractelor de lucrări publice are loc conform unor reguli stricte. Directivele⁶ UE privind achizițiile publice, adoptate în februarie 2014, stabilesc dispozițiile cadru pentru achizițiile publice. Pentru proiectele cu finanțare GIZ Moldova achizițiile publice derulate de AC se desfășoară sub incidența prevederilor Regulamentului GIZ cu privire la contractele de lucrări publice.

Implementarea și administrarea contractelor de lucrări publice se desfășoară în baza prevederilor Contractului și a dispozițiilor *Manualului de proceduri privind achizițiile publice, managementul financiar și al contractelor, transferul de proprietate în cadrul proiectelor cu finanțare GIZ Moldova* (denumit în continuare „**Manualul de proceduri GIZ**”). Orice modificare a Contractului care are ca rezultat creșterea sau scăderea prețului Contractului, va fi efectuată, dacă va fi admisă, strict în conformitate cu reglementările și dispozițiile cadru privind achizițiile GIZ PRAG⁷. Excepție de la reglementările și dispozițiile cadru privind achizițiile publice fac doar acele mecanisme prevăzute în clauzele Contractului prin care se stabilesc achități (măsurări) asupra cantităților reale de lucrări executate și de revizuire (ajustare) a prețurilor în baza unor formule de revizuire prezente în Contract și conforme cu legislația aplicabilă contractului de lucrări publice.

IMPORTANT

Toate modificările efectuate în scopul Contractului, care intră sub incidența reglementărilor și dispozițiilor cadru privind achizițiile publice, se vor opera prin acorduri (acte) adiționale la Contract.

Autorizarea, avizarea și verificarea lucrărilor de execuție se desfășoară în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 163/2010 *privind autorizarea executării lucrărilor de construcție*⁸. Răspunderea emiterii autorizației de construire revine Beneficiarului, respectiv APL care beneficiază de finanțarea GIZ Moldova.

Execuția și verificarea lucrărilor de construcții și a instalațiilor aferente trebuie parcurse cu respectarea Legii nr. 721/1996 *privind calitatea în construcții*⁹, republicată. Recepția lucrărilor, în cele două etape ale sale, la terminarea lucrărilor și finală, se organizează și se desfășoară în baza *Regulamentului de recepție a construcțiilor și instalațiilor aferente* aprobat prin HG nr. 285/1996¹⁰.

Toate lucrările prevăzute în Contract vor fi executate cu respectarea măsurilor de protecție a muncii, respectiv de securitate și sănătate în muncă, prevăzute în Legea

⁶ Pentru detalii consultați pachetul legislativ privind [Achizițiile Publice – Reglementări și Implementare](#), publicate pe pagina oficială de internet a Comisiei Europene

⁷ Pentru detalii consultați [Regulamentul GIZ Moldova în domeniul Achizițiilor Publice](#) (versiune adaptată la dispozițiile PRAG UE)

⁸ [Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție](#), publicată în Monitorul Oficial Nr. 155-158 art. 549

⁹ [Legea nr. 721/1996 privind calitatea în construcții](#), publicată în Monitorul Oficial Nr. 25 art. 259

¹⁰ [HG nr. 285/1996 cu privire la aprobarea Regulamentului de recepție a construcțiilor și instalațiilor aferente](#), publicată în Monitorul Oficial Nr. 42-44 art. 349

nr. 186/2008 *privind securitatea și sănătatea în muncă*¹¹ și HG nr. 80/2012 *privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru șantierele temporare sau mobile*¹².

Reglementările, normele, standardele și normativele sub incidența cărora se execută lucrările din Contract sunt prevăzute în DSL, de regulă, în volumul 3, partea I. Omisiunile de la normele, standardele și normativele aplicabile Contractului obligă Antreprenorul la aplicarea celei mai bune referințe legale care să satisfacă condițiile minime de calitate stabilite prin Contract cu respectarea dispozițiilor Legii nr. 721/1996 *privind calitatea în construcții*.

3. PĂRȚILE IMPLICATE ÎN CONTRACT

Părțile Contractului se stabilesc în Acordul de Contract în timp ce drepturile și obligațiile AC și ale Beneficiarului sunt prevăzute în clauzele Contractului.

În figura 2 este prezentat schematic personalul implicat în administrarea și implementarea Contractului prin raportare la părțile Contractului și terțele părți din Contract.

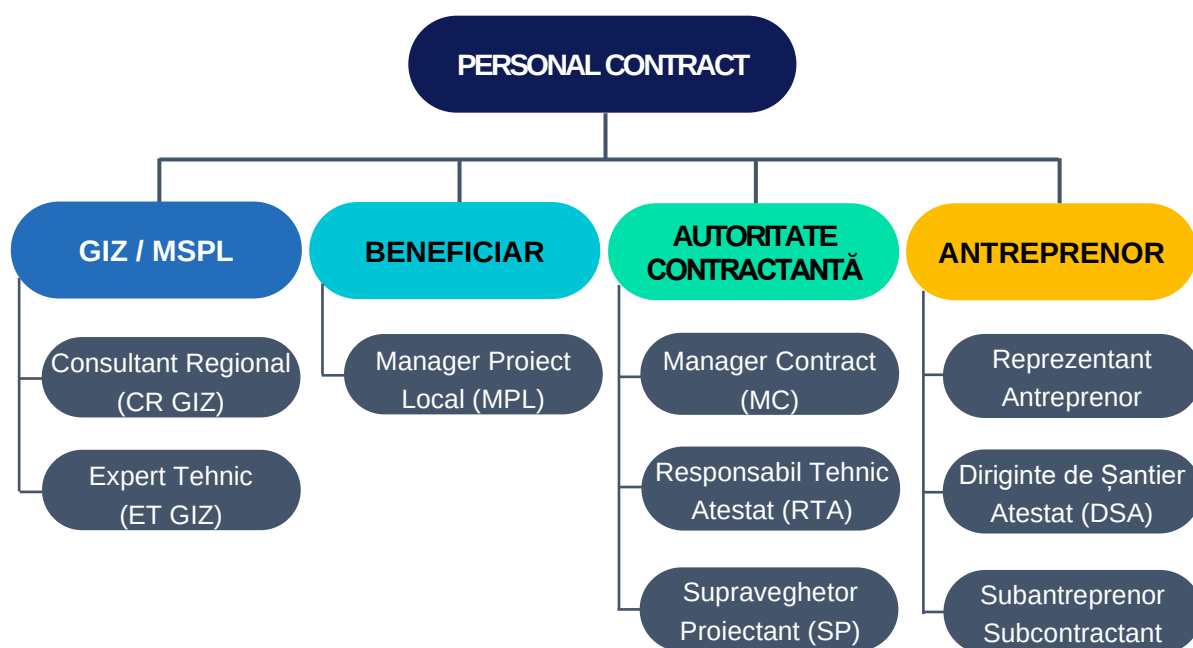
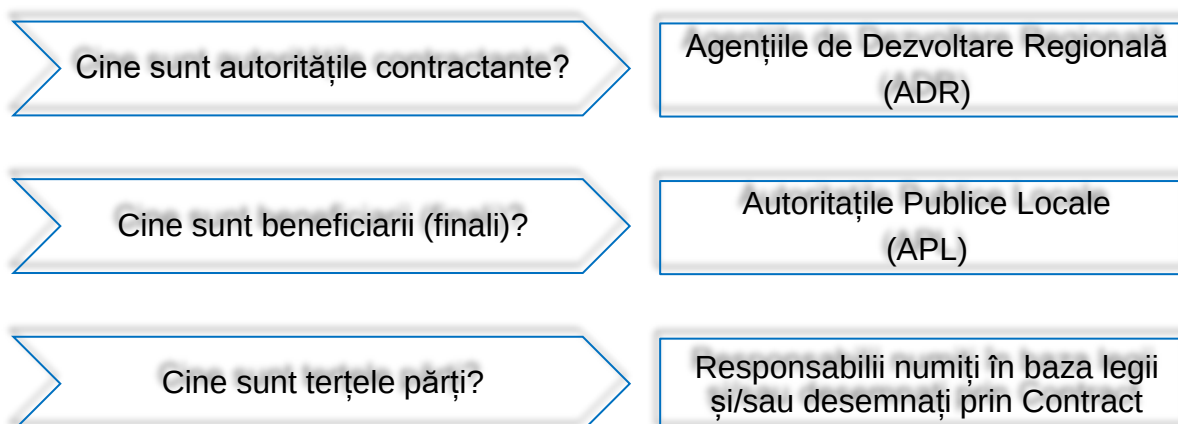

Fig. 2 – Schema personalului implicat în implementarea și administrarea Contractului

¹¹ *Legea nr. 186/2008 a securității și sănătății în muncă*, publicată în Monitorul Oficial Nr. 143-144 art. 587

¹² *HG nr. 80/2012 privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru șantierele temporare sau mobile*, publicată în Monitorul Oficial Nr. 34-37 art. 105

3.1 Autoritatea Contractantă, Beneficiarul și terțele părți

Cunoașterea rolului părților din Contract, în special în astfel de contracte de lucrări publice care definesc mai mult de două părți, prezintă o importanță deosebită în administrarea și implementarea Contractului, astfel încât comunicarea între părți să fie facilă și eficientă iar înștiințările și comunicările scrise, avizele și aprobările reprezentanților desemnați de către părțile Contractului să fie adresate persoanelor îndreptățite, în termenele prevăzute de Contract. De asemenea, pentru o administrare eficientă a Contractului, Antreprenorul trebuie informat, în cazul în care aceste informații nu se regăsesc în Contract, despre terțele părți care acționează pe parcursul implementării Contractului în numele AC și a Beneficiarului, precum și despre obligațiile și responsabilitățile pe care le au acestea în administrarea Contractului.

DEFINIȚII

Agencia de Dezvoltare Regionala (ADR) ⇒ instituție publică necomercială regională cu statut juridic propriu, având calitatea de AC și de parte în Contract, aflată în subordonarea MADRM din Republica Moldova.

Autoritate Publică Locală (APL) ⇒ autoritate publică constituită pe teritoriul unei unități administrativ-teritoriale cu statut juridic special pentru promovarea intereselor și soluționarea problemelor colectivității/populației, având calitatea de beneficiar (final) și de parte în Contract.

ADR, în calitate de AC, este responsabilă de întreg procesul de achiziție publică desfășurat în numele și pentru APL, în calitate de Beneficiar, și de implementarea Contractului. AC și Beneficiarul au obligația de a numi reprezentanți de specialitate care să le reprezinte în relația cu Antreprenorul, astfel:

- ▶ *Responsabilul tehnic atestat (RTA)*, selectat de AC prin procedura de achiziție publică, cu atribuții în supravegherea executării lucrărilor,
- ▶ *Supraveghetorul de autor*, desemnat în urma semnării unui contract direct cu instituția autorului de proiect (denumit în continuare „**Proiectant**”), și

- *Managerul de proiect/local (MPL)*, desemnat de Beneficiar, cu atribuții stabilite de reglementările în vigoare.

Proiectantul (creatorul/elaboratorul proiectului) și GIZ/MSPL prin *Departamentul de Construcții din Eschborn* (avizatorul proiectului) sunt pe deplin responsabili de calitatea și completitudinea documentației tehnice de proiectare (caietul de sarcini, specificațiile tehnice, listele de cantități și desenele tehnice) care stau la baza executării lucrărilor.

GIZ/MSPL, în calitate de terță parte, va contracta la rândul său un expert tehnic independent în specialitatea managementului calității, care va colabora îndeaproape cu RTA desemnat de AC pe parcursul execuției lucrărilor. Totodată, GIZ/MSPL numește un consultant regional (CR) care să participe la monitorizarea execuției lucrărilor și să organizeze vizitele de monitorizare în șantier.

IMPORTANT

Prin definiție, administrarea și implementarea contractului de lucrări publice presupune atribuirea de roluri – laolaltă cu obligații și responsabilități – mai multor terțe părți (persoane fizice și persoane juridice), astfel că necunoașterea acestora și a rolului acestora în Contract creează mari deficiențe de comunicare și în managementul documentelor emise în conformitate cu clauzele Contractului.

Relațiile între părțile Contractului și terțele părți implicate în administrarea Contractului trebuie să se orienteze către atingerea obiectivelor prevăzute în Contract într-o manieră eficientă și conciliantă, cu respectarea exigentelor și termenelor înscrise în Contract.

Drepturile și obligațiile AC, ale Beneficiarului și ale terțelor părți, desemnate de acestea sau de GIZ/MSPL, sunt stipulate în clauzele Contractului, capitolul II, CGC 12 și CGC 13. De asemenea, în conținutul clauzelor Contractului există alte prevederi privind obligațiile AC și ale Beneficiarului cu importanță deosebită, cum ar fi:

- ▷ CGC 6.1 coroborat cu CGC 14.10, care stabilesc obligațiile AC și Beneficiarului în ceea ce privește emiterea ordinului de începere a lucrărilor și predarea șantierului, Antreprenorului;
- ▷ CGC 7, fără a fi explicit adresat AC, prin care AC are obligația de a achita Antreprenorului contravaloarea lucrărilor executate și, după caz, avansul în cuantumul și modalitatea prevăzută de Contract;
- ▷ CGC 11.1 prin care Beneficiarul și, după caz, AC (prin coroborare cu prevederile CGC 10.10), trebuie să pună la dispoziția Antreprenorului întreaga documentație pentru execuția lucrărilor la standardele de calitate prevăzute în Contract;
- ▷ CGC 14.7 prin care Beneficiarul este obligat să pună la dispoziția Antreprenorului, fără plată dacă nu s-a convenit altfel prin CSC, drepturi asupra căilor de acces (rutiere, feroviare), utilităților și a altor facilități pe șantier;

- ▷ CGC 15.1 și CGC 15.2, care obligă AC și/sau Beneficiarul la convocarea comisiei de recepție la terminarea lucrărilor în urma deciziei de întrunire a condițiilor pentru convocare.

În cazul în care Antreprenorul are incertitudini asupra rolurilor și/sau răspunderilor pe care le poartă părțile sau terțele părți numite în Contract, ori clauzele Contractului sau conținutul documentelor care formează Contractul sunt ambigue, contradictorii sau omite astfel de precizări, Antreprenorul are dreptul de a solicita clarificări, prin oricare din mijloacele de comunicare permise de clauzele Contractului, în scopul de a cunoaște calitatea persoanelor fizice și, după caz, calitatea persoanelor juridice implicate în Contract, și modul de interacțiune în relațiile cu acestea.

3.2 Antreprenorul și terțele părți

Antreprenorul are obligația de a-și numi terțele părți în Contract, având calitatea de reprezentanți, care să acționeze în numele și pentru acesta, în conformitate cu clauzele Contractului, cu dispozițiile Legii nr. 721/1996 privind calitatea în construcții și cu reglementările, normele și normativele incidente privind execuția, verificarea calității și recepției lucrărilor în domeniul construcțiilor, aplicabile la data desemnării sau declarării acestor reprezentanți.

DEFINIȚII	<i>Antreprenorul (general)</i> ⇨ persoana juridică, denumită și <i>contractant, executant, contractor, constructor</i> sau altele asemenea, după semnarea Contractului de către părți, care are obligația de a executa lucrările în condițiile prevăzute prin Contract și care este răspunzătoare față de părțile din Contract pentru execuția lucrărilor în baza prevederilor Contractului. <i>Subantreprenorul</i> ⇨ persoana juridică, denumită și <i>subcontractant, subcontractor</i> sau altele asemenea, declarată prin oferta depusă în procedura de atribuire/licitație, desemnată de Antreprenor în execuția unor părți sau categorii de lucrări printr-un contract de subantrepriza sau de subcontractare.
-----------	---

Antreprenorul trebuie să dispună de personal specializat pe parcursul execuției lucrărilor, astfel:

- Diriginte de șantier atestat (DSA), desemnat de Antreprenor în relațiile contractuale cu AC și Beneficiar, conform dispozițiilor coroborate ale art. 7, art. 24, art. 25, art. 30 și art. 36 din Legea nr. 721/1996 *privind calitatea în construcții* și prevederile HG nr. 361/1996 *cu privire la asigurarea calității construcțiilor*¹³, în scopul coordonării execuției lucrărilor și efectuării verificărilor privind calitatea execuției lucrărilor; DSA este persoana fizică atestată tehnic-profesional conform legii;

¹³ *HG nr. 361/1996 cu privire la asigurarea calității construcțiilor*, publicată în Monitorul Oficial Nr. 52-53 art. 439

- Subantreprenor/subcontractant, declarați în etapa de ofertare, în condițiile prevăzute în DSL, volumul 1 „*Instrucțiuni pentru ofertanți*”, secțiunea 1, capitolul 4 și secțiunea 2 „*Formularul de ofertă / Anexa la ofertă*”, pentru execuția unor părți sau categorii de lucrări, în procentul maxim admis de DSL.

IMPORTANT

Antreprenorul are **obligația legală** de a desemna un DSA pentru fiecare lucrare care urmează a fi executată, în funcție de mărimea și complexitatea lucrării, dar și **dreptul** de a desemna mai mulți DSA în contractul de lucrări conform clauzelor Contractului.

Antreprenorul are **dreptul** de a desemna sau numi unul sau mai mulți subantreprenori în contractul de lucrări conform prevederilor DSL și a clauzelor Contractului.

La desemnarea subantreprenorilor prin oferta depusă, Antreprenorul trebuie să țină obligatoriu seama de cerințele de eligibilitate solicitate în volumul 1, secțiunea 1, art. 3 din DSL, iar pct. 7 din Formularul de oferta, în volumul 1, secțiunea 2 din DSL trebuie completat întocmai cu subantreprenorii indicați de Antreprenor în conținutul ofertei. Astfel, Antreprenorul trebuie să demonstreze respectarea condițiilor de eligibilitate pentru toți subantreprenorii care execută lucrări în valoare mai mare de 10% din prețul ofertei (Contractului). Totodată, furnizorii care livrează echipamente cu valoare mai mare de 10% din prețul ofertei (Contractului) trebuie să se încadreze cerințelor de eligibilitate.

Definițiile propuse mai jos au drept scop înțelegerea corectă a termenilor care se folosesc în *Prezentul GHID* chiar dacă aceștia nu se regăsesc întocmai în clauzele Contractuale sau în legislația Republicii Moldova privind construcțiile și instalațiile aferente. Dar, ținând seama că o parte din acești termeni se regăsesc în Regulamentul GIZ și o parte pot fi asimilați ușor cu termeni utilizați în legislația privind construcțiile și instalațiile aferente, necesitatea definirii acestor termeni de specialitate este imperativă. Autorii *Prezentul GHID* asigură că termenii definiți mai jos nu contravin Contractului sau legislației aplicabile în domeniul construcțiilor și reflectă bunele practici în implementarea și administrarea contractelor de lucrări publice la nivel internațional.

Lucrările ⇒ lucrările permanente și lucrările provizorii/temporare sau, după caz, oricare dintre acestea.

Lucrările permanente ⇒ lucrările permanente necesar a fi executate de către Antreprenor potrivit prevederilor Contractului; numai aceste lucrări vor fi măsurate în contractele exclusiv de execuție.

DEFINIȚII

Lucrările provizorii (temporare) ⇒ toate lucrările provizorii/temporare de orice tip, necesare pentru execuția și terminarea lucrărilor permanente și remedierea oricăror vicii/defecte/defecțiuni.

Echipamentele ⇒ instalațiile, aparatele, agregatele, mașinile și vehiculele care fac parte din lucrările permanente.

Materialele ⇒ produsele de orice tip (altele decât echipamentele) care fac parte din lucrările permanente, furnizate de către Antreprenor, potrivit prevederilor Contractului.

Bunurile ⇒ utilajele, aparatele, mașinile, vehiculele, materialele, echipamentele din posesia Antreprenorului sau, după caz, închiriate de la terțe părți, necesare pentru execuția și terminarea lucrărilor, dar care nu fac parte din lucrările permanente.

Măsurare ⇒ metodă științifică de determinare a cantității real executate a unui articol de lucrări permanente (aplicabilă exclusiv contractelor de lucrări publice de execuție).

Drept pentru care se recomandă cu tărie AC și/sau Beneficiarului să introducă în conținutul DSL la contractele de lucrări publice finanțate din bugetul UE prin proiectul *Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova*, un set complet de definiții care, după cum am afirmat anterior, vin în sprijinul părților care administrează și implementează aceste contracte de lucrări publice și înlătură anumite neclarități din interpretarea clauzelor contractuale.

IMPORTANT

Furnizorul de bunuri sau de servicii pentru nevoile Antreprenorului în executia lucrarilor (furnizorul de materiale și/sau de echipamente pentru lucrarile permanente, furnizorul de echipamente și utilaje pentru executia lucrarilor, etc.) nu este considerat subantreprenor în sensul prevederilor Contractului, drept pentru care contractele de furnizare sau de servicii incheiate cu furnizorii nu trebuie să reproducă condițiile Contractului.

Antreprenorul în relațiile contractuale cu astfel de furnizori trebuie să ia în calcul respectarea termenelor și specificațiilor tehnice și de calitate din Contract.

Antreprenorul are răspunderea deplină pentru execuția lucrărilor în conformitate cu prevederile Contractului și cu reglementările privind execuția lucrărilor de construcții, indiferent de numărul subantreprenorilor declarați sau de mărimea și complexitatea părților sau categoriilor de lucrări executate de aceștia.

ATENȚIE!

Drepturile și obligațiile Antreprenorului cu însemnătate ridicată sunt înscrise în clauzele Contractului, capitolul II, CGC 10, dar în conținutul clauzelor Contractului există și referințe la obligațiile și responsabilitățile specifice, dar la fel de importante, pe care Antreprenorul trebuie să le urmeze întocmai. Printre aceste clauze ale Contractului adresate exclusiv Antreprenorului distingem cele mai importante:

- ▷ CGC 6.1 care obligă Antreprenorul la execuția lucrărilor într-un termen bine stabilit de la momentul ordinului de începere a executării lucrărilor;
- ▷ CGC 9.2 – 9.5 care obligă Antreprenorul la furnizarea de informații, încă de la momentul depunerii ofertei, despre subantreprenorii sau subcontractanții implicați în Contract și părțile de lucrări pe care aceștia le vor executa conform prevederilor Contractului;
- ▷ CGC 17.1 – 17.5 care obligă Antreprenorul să constituie o garanție de bună execuție în forma, cuantumul, moneda și termenele prevăzute și cu elementele de valabilitate bine definite.

Clauzele Contractului nu obligă Antreprenorul la constituirea unor polițe de asigurare de răspundere pentru terțe părți și nici pentru echipamentele, utilajele sau instalațiile livrate în șantier ce urmează a fi încorporate în lucrările permanente. Conform prevederilor Contractului, respectiv CGC 20.5 și CGC 20.9 din volumul 2, secțiunea 1, Antreprenorul poartă întreaga răspundere asupra securității și sănătății persoanelor cu drept de acces în șantier și asupra integrității tuturor bunurilor achiziționate prin Contract, cu excepția cazurilor expres prevăzute de clauzele Contractului.

ATENȚIE!

Din experiențele implementării altor tipuri de contracte publice de lucrări, s-a admis unanim importanța constituirii unor astfel de polițe de asigurare pentru orice pierderi, daune, decese sau vătămări corporale care pot afecta oricare proprietate fizică și, după caz, pentru orice pierderi, deteriorări sau daune pentru care este răspunzător exclusiv Antreprenorul. O astfel de măsură este benefică Antreprenorului în cazul execuției unor lucrări de complexitate mare sau care presupun riscuri mari în execuția lucrărilor (lucrurile la înălțimi, iradierii, contaminări, manipularea substanțelor nocive și de înaltă toxicitate sau a materialelor explozive) sau care presupun riscuri mari de deteriorare sau pierdere (echipamente, instalații, instrumente, aparate de măsură și control, etc.) a bunurilor ce urmează a fi încorporate în lucrările permanente.

3.3 Răspunderea părților din Contract

Clauzele privind răspunderea AC, a Beneficiarului, a Antreprenorului și ale terțelor părți în administrarea și implementarea Contractului sunt, în cea mai mare parte, prevăzute în CGC 20. Cu mare atenție, în ceea ce privește răspunderea părților și terțelor părți din Contract, trebuie analizate și însușite toate prevederile Contractului, cu precădere CGC și, dacă există, CSC, deoarece anumite răspunderi se nasc prin juxtapunerea unor articole și alineate cu altele sau în conexiune cu legislația aplicabilă Contractului. Spre exemplu avem următoarele două situații:

- ➔ prin juxtapunerea CGC 7.7 și CGC 7.8 cu art. 42, para. 2 din HG nr. 285/1996, AC sau Beneficiarul hotărăște admiterea recepției finale pe baza recomandării comisiei de recepție finală, astfel încât răspunderea revine AC sau Beneficiarului;
- ➔ prin corelarea CGC 18, care impune condiții de acordare a avansului, cu CGC 7.4 care permite AC să acorde un avans în cuantum de 15% din prețul Contractului, se naște obligația Antreprenorului de a constitui o garanție de returnare a avansului în condițiile prevăzute în volumul 2, secțiunea 3.

Cu importanță deosebită trebuie privită răspunderea părților AC și/sau Beneficiarului prin raportare la CGC 22 care enunță căile de reziliere ale Contractului. Partea care invocă una sau mai multe din căile prevăzute de CGC 22 de reziliere a Contractului trebuie să acționeze cu mare atenție și numai dacă situația produsă de partea aflată în culpă conduce la imposibilitatea continuării execuției lucrărilor.

Astfel, în cazurile în care AC sau Beneficiarul nu-și îndeplinește obligațiile prevăzute în Contract care ar forța Antreprenorul să nu poată executa lucrările în acord cu condițiile din Contract, Antreprenorul este îndreptățit să rezilieze Contractului (CGC 22.1 a)). Dar, nu orice obligație a AC sau a Beneficiarului pune Antreprenorul în imposibilitatea de a executa lucrările, exemplificând în oglindă următoarele două situații:

- ➔ Beneficiarul nu-și respectă obligația de a acorda Antreprenorului dreptul de acces pe amplasamentul șantierului, conform CGC 14.7 și CGC 14.10, prin incidenta la CGC 6.1 ⇒ pune Antreprenorul în imposibilitatea de a executa lucrările ◀ Antreprenorul are dreptul de a solicita rezilierea Contractului în baza CGC 22.1 a), în timp ce,
- ➔ Beneficiarul transmite Antreprenorului un singur exemplar din documentația tehnică și nu pune la dispoziție actele normative sau documentele care indica restricții în execuția lucrărilor ⇒ nu pune Antreprenorul în imposibilitatea de a executa lucrările ◀ Antreprenorul nu are dreptul de a solicita rezilierea Contractului în baza CGC 22.1 a).

Toate părțile Contractului, inclusiv terțele părți, poartă răspunderea respectării termenelor și a aplicării mecanismelor procedurale prevăzute în Contract.

ATENȚIE!

IMPORTANT

Documentele care constituie Contractul pot conține clauze care se completează sau care detaliază anumite proceduri și mecanisme de implementare a Contractului, astfel ca părțile Contractului trebuie să analizeze cu mare atenție toate secțiunile considerate ca fiind documente ale Contractului, nu doar CGC și, dacă există, CSC.

Prezentăm cele mai importante răspunderi ale părților Contractului prin asociere cu obligațiile și responsabilitățile prevăzute în CGC:

a) Beneficiarul:

- ✦ pune la dispoziția Antreprenorului întreaga documentație tehnică pentru execuția lucrărilor și reglementările și normele care impun restricții (CGC 11.1) ⇐ este obligatoriu ca aceasta activitate să fie întreprinsă în perioada cuprinsă între data intrării în vigoare a Contractului și data emiterii ordinului de începere a lucrărilor;
- ✦ furnizează autorizația de construire și toate autorizațiile și avizele necesare pentru execuția lucrărilor (CGC 12.6) ⇐ autorizația de construire și avizele prevăzute expres de legislația în construcții trebuie obligatoriu puse la dispoziția Antreprenorului înainte de emiterea ordinului de începere a lucrărilor;
- ✦ numește MPL (CGC 12.5) ⇐ numirea trebuie să fie notificată Antreprenorului înainte de emiterii ordinului de începere a lucrărilor;
- ✦ predă amplasamentul și dreptul de acces pe șantier Antreprenorului (CGC 14.7 și CGC 6.1) ⇐ de regulă, aceasta activitate are loc după emiterea ordinului de începere a lucrărilor dar nu mai târziu de 10 zile de la primirea ordinului de începere (CGC 14.10 și CGC 6.1),

b) AC:

- ✦ emite ordinul de începere a lucrărilor (CGC 14.10, Anexa la oferta) ⇐ în cel mult 30 de zile de la intrarea în vigoare a Contractului;
- ✦ numește RTA (CGC 12.1) și supraveghetorul de autor (Proiectantului) ⇐ numirea trebuie să fie notificată Antreprenorului înainte de emiterii ordinului de începere a lucrărilor;
- ✦ asigură resursele financiare necesare pentru plata lucrărilor executate și, după caz, plata avansului conform Contractului (CGC 7.4, CGC 12.3, CGC 22.2) ⇐ AC, prin GIZ Moldova, trebuie să asigure sursele financiare pentru efectuarea plăților conform graficului de execuție și, dacă există, conform graficului de plăți; incapacitatea de plată a AC trebuie înștiințată Antreprenorului, iar Antreprenorul poate solicita penalități de întârziere și, după caz, dobânzi de întârziere de la data scadenta stabilită pentru plata, conform Codului Civil al Republicii Moldova; la solicitarea Antreprenorului, numai în condițiile prevăzute de Contract, AC are obligația de a acorda un avans în cuantum de maxim 15% din prețul contractului, în termen de 30 zile de la intrarea în vigoare a Contractului, de regulă, după emiterea ordinului de începere;
- ✦ efectuează plățile în baza lucrărilor executate conform Contractului și a facturilor emise de Antreprenor (CGC 13.4, CGC 10.7, CGC 22.5, CGC 7.6) ⇐ de regulă, termenul de verificare și aprobare a plății este de 5 zile lucrătoare de la data înregistrării documentelor de plată de către Antreprenor (CGC 10.11);

- ♦ restituie sumele datorate, compensațiile sau pretențiile dovedite de Antreprenor (CGC 10.7, CGC 20.7, CGC 20.9) ⇐ restituirile, compensațiile sau orice alte pretenții financiare solicitate de Antreprenor trebuie demonstrate și dovedite cu documente justificative;
- ♦ convoacă comisia de recepție la terminarea lucrărilor (CGC 15, art. 10 din HG nr. 285/1996) ⇐ AC sau Beneficiarul convoacă comisia de recepție în termen de maxim 15 zile de la notificarea Antreprenorului

c) Antreprenorul

- ♦ furnizează graficul de execuție a lucrărilor și îl actualizează ori de câte ori se impune sau i se impune de AC și/sau Beneficiar (CGC 11.3) ⇐ graficul de execuție revizuit va fi înaintat AC în termen de 5 zile de la intrarea în vigoare a Contractului;
- ♦ verifică documentația tehnică primită de la Beneficiar și notifica erorile, omisiunile și orice neconformități la (CGC 10.10) ⇐ este o acțiune extrem de importantă pe care Antreprenorul trebuie să o respecte, datorită faptului că aceste neconformități conduc, de regulă, la execuția de lucrări suplimentare și/sau extinderi ale perioadei de execuție, la care Antreprenorul este îndreptățit;
- ♦ permite accesul pe șantier al reprezentanților AC și Beneficiarului (CGC 12.1) ⇐ accesul reprezentanților AC și Beneficiarului este imperativ dat fiind faptul că aceștia dețin roluri și responsabilități clare în administrarea Contractului (managementul calității, măsurări, verificări, inspecții, testări, etc.);
- ♦ numește dirigințele de șantier (CGC 10.8) și furnizează lista și datele de recunoaștere ale subantreprenorilor (CGC 9), inclusiv ale subantreprenorilor și furnizorilor care nu s-au înscris în condițiile prevăzute de IPO 3.6 ⇐ AC și Beneficiarul trebuie să cunoască toate terțele părți implicate în execuția lucrărilor și, după caz, să constate îndeplinirea condițiilor prevăzute de Contract;
- ♦ notifica AC și Beneficiarul asupra condițiilor neprevăzute și a forței majore, care ar împiedica execuția lucrărilor conform Contractului
- ♦ furnizează o garanție de returnare a avansului, numai dacă a solicitat AC un avans, în condițiile prevăzute de Contract (CGC 18) ⇐ Antreprenorul trebuie să țină seama de toate elementele de conformitate, validitate și valabilitate stabilite prin Contract (volumul 2, secțiunea 3, „Garanția de avans”); valabilitatea garanției de avans nu trebuie să fie mai mare decât termenul stabilit pentru plata finală conform CGC 7.6;
- ♦ notifica AC și Beneficiarul despre îndeplinirea condițiilor de recepție la terminarea lucrărilor (CGC 15.1, art. 7 din HG nr. 285/1996) ⇐ notificarea prin care anunță îndeplinirea condițiilor de recepție va fi transmisă AC și Beneficiarului, simultan și fără întârziere; în cazul în care AC sau Beneficiarul nu convoacă, în termenul de maxim 15 zile, comisia de recepție, Antreprenorul are dreptul de a stabili de la sine putere un nou termen de recepție, în maxim 15 zile de la expirarea termenului inițial și va notifica în acest sens AC și Beneficiarul (art. 16 din HG nr. 285/1996);
- ♦ remediază toate defectele/defecțiunile/viciile, pe propriile costuri (CGC 15.3, CGC 16) ⇐ în cazul în care AC și/sau Beneficiarul constata neconformități în execuția lucrărilor sau admiterea recepției s-a făcut cu obiecții, remedierea acestora trebuie făcută în termen de maxim 90 de

zile sau într-un termen rezonabil impus de AC în notificare (art. 20 și art. 26 din HG nr. 285/1996).

O situație specială o reprezintă răspunderea Antreprenorului față de părțile sau categoriile de lucrări executate de subantreprenor. Antreprenorul răspunde unilateral în fața AC și a Beneficiarului de acțiunile sau inacțiunile subantreprenorului. În acest sens, condițiile contractului de subantrepriza trebuie să relice condițiile Contractului și să fie în concordanță cu oferta, complinite, după caz, cu prevederi care țin de relațiile contractuale și economice între Antreprenor și subantreprenor. Drept urmare, de omisiunile, de defectele, de erorile sau de alte asemenea neconformități produse de subantreprenor în execuția lucrărilor, răspunde exclusiv Antreprenorul.

Contractul de subantrepriză încheiat între Antreprenor și subantreprenor reprezintă doar o anexă a Contractului, care nu este opozabilă AC și Beneficiarului.

ATENȚIE!

Înlocuirea sau, dacă prin CSC se menționează expres, numirea unui subantreprenor în perioada de implementare a Contractului se face numai cu aprobarea AC, respectând aceleași condiții impuse de DSL în etapa de ofertare. În cazul înlocuirii unui subantreprenor, Antreprenorul trebuie să înștiințeze AC, în prealabil, despre motivele înlocuirii acestuia și să ofere dovezi rezonabile în sprijinul propunerii de înlocuire, cum ar fi: întârzieri repetate în execuția părților sau categoriilor de lucrări, nerespectarea condițiilor de calitate în execuția lucrărilor, nerespectarea cerințelor minime de SSM, nerespectarea condițiilor minime de protejare a mediului înconjurător, etc.

IMPORTANT

Prin juxtapunerea prevederilor CGC 9.6 cu cerințele de eligibilitate stipulate în art. 3, alin. 3.6 din volumul 1, secțiunea 1 a DSL, în perioada de implementare a Contractului, Antreprenorul are obligația de a solicita AC aprobarea pentru înlocuirea oricărui subantreprenor și furnizor, declarați în oferta, dar cerințele de eligibilitate se aplica numai subantreprenorului care executa lucrări în valoare mai mare de 10% din prețul Contractului sau a furnizorului care livrează bunuri cu valoare mai mare de 10% din prețul Contractului.

Încetarea responsabilității părților din Contract are loc odată cu acceptarea recepției finale și emiterea procesului verbal de recepție finală. Totuși, fiecare parte va avea responsabilitatea de a îndeplini orice obligație care rămâne neîndeplinită în conformitate cu clauzele Contractului și legislația aplicabilă în Republica Moldova.

În sensul celor afirmate aducem în discuție unele dintre cele mai importante aspecte legate de încetarea sau rămânerea în responsabilitate a uneia dintre părțile Contractului:

- a) În cazul în care comisia de recepție finală recomandă admiterea recepției cu obiecții și AC și/sau Beneficiarul hotărăște în același fel, Antreprenorul este obligat să înlăture orice deficiențe, neconformități și vicii semnalate în procesul verbal de recepție finală, pe propria cheltuială;

- b) admiterea recepției finale nu va aduce atingere răspunderii Antreprenorului pentru viciile ascunse la lucrările executate, descoperite în termenul stabilit conform legii;
- c) după încheierea perioadei de garanție a lucrărilor și emiterea hotărârii AC și/sau Beneficiarului de admitere a recepției finale, AC are obligația de a returna restul sumelor din garanția de bună execuție.

CAPITOLUL II – IMPLEMENTAREA CONTRACTELOR DE LUCRĂRI PUBLICE

1. CONTRACTUL DE LUCRĂRI PUBLICE

1.1 Tipuri de contracte de lucrări publice

Există două mari categorii de contracte de lucrări publice, fiecare dintre acestea având caracteristici specifice mai mult sau mai puțin pregnante:

- A) Contractul de lucrări, exclusiv, *de execuție* ⇒ caracterizat astfel:
 - ▶ proiectul (desenele de execuție și listele de cantități) este elaborat la cererea și pe cheltuiala Beneficiarului, de către un proiectant care acționează în numele și pentru Beneficiar,
 - ▶ cu prețul estimat pe baza listelor de cantități,
 - ▶ cu „măsurări” la final,
 - ▶ plățile se fac pe baza listelor de cantități și măsurărilor lucrărilor executate,
 - ▶ riscurile sunt în cea mai mare parte asociate Beneficiarului proiectului,
 - ▶ avansul acordat Antreprenorului, de regulă, nu depășește 10% din prețul Contractului,
 - ▶ durata de execuție a lucrărilor este mai mică decât în cazul contractelor de proiectare și execuție, și
- B) Contractul de lucrări de *proiectare și execuție* ⇒ caracterizat astfel:
 - ▶ proiectul (desenele de execuție și listele de cantități) este elaborat de Antreprenor pe baza condițiilor tehnice și/sau de performanță stabilite de Beneficiar; proiectul este întocmit de un proiectant care acționează, de regulă, în numele și pentru Antreprenor,
 - ▶ care presupune furnizarea de echipamente, utilaje și a alte bunuri de natura mecanică și electrică ce trebuie înglobate în lucrările permanente,
 - ▶ cu prețul estimat de tip „forfetar” pe categorii mari de lucrări,
 - ▶ plățile se fac pe etape de execuție sau pe procente de lucrări executate din fiecare etapă de execuție pe baza tarifelor forfetare,
 - ▶ riscurile sunt în cea mai mare parte transferate Antreprenorului, care propune soluția tehnică,
 - ▶ avansul acordat Antreprenorului este, de cele mai multe ori, mai mare decât în cazul contractelor de lucrări de execuție,
 - ▶ au durata mai mare de implementare față de contractul de lucrări de execuție.

Selectarea tipului de contract de lucrări publice – de execuție sau de proiectare și execuție – se face în funcție de nevoile Beneficiarului și de capacitatea sa de a dezvolta o soluție de mare complexitate dar și de strategia de atribuire a contractului de lucrări.

Există o serie întreagă de alte caracterizări ale contractelor de lucrări publice (general valabile și pentru alte tipuri de contracte de achiziții publice), dintre care amintim pe cele mai importante prin prisma importanței lor la condițiile impuse de Finanțator:

- 1) în funcție de durata de execuție, distingem Contracte:
 - a) *multianuale* ⇒ implementate pe parcursul mai multor ani bugetari, și
 - b) *anuale* ⇒ implementate pe parcursul unui singur an bugetar.
- 2) în funcție de mecanismul de ajustare a prețului, distingem Contracte:
 - a) *cu preț ferm* ⇒ care la rândul lor pot fi cu preț fix (forfetar) sau cu tarif unitar (preț unitar pe fiecare articol/sub-articol dintr-o listă de cantități, sau preț unitar pe unitatea de timp cunoscut și ca preț unitar în regie), și
 - b) *cu clauza de revizuire (ajustare) a prețului* ⇒ care prevăd fie formule de ajustare a prețului, fie formule de ajustare a tarifului unitar, la anumite intervale de timp (pe baza indicilor de creștere ai prețurilor).

1.2 Riscuri asociate, alocarea riscurilor și impactul

Riscul este un factor extrem de important în proiectele în construcții sau contractele de lucrări - am putea afirma ca este unul dintre elementele cheie - care poate afecta semnificativ durata și costul final al proiectului în construcții sau contractului de lucrări. Riscul inerent procesului de construcție a crescut substanțial în ultimii ani din cauza unei multitudini de factori, și cu toate acestea, procesul de alocare a riscurilor nu s-a schimbat aproape deloc.

Alocarea riscurilor apare în orice situație în care mai multe părți (beneficiar, autoritate, antreprenor, consultant, etc.) dețin roluri și responsabilități în execuția unui contract de lucrări, în special a celor din categoria construcțiilor publice. Asigurarea că fiecare risc este recunoscut și gestionat este o bună practică în orice contract de lucrări. Activitatea de management al riscurilor este o operațiune importantă prin faptul că alocarea riscurilor poate influența în mod semnificativ comportamentul părților și terțelor părți într-un contract de lucrări și, prin urmare, impactul asupra performanței (inclusiv a duratei) și asupra costului final.

Contractul de lucrări publice trebuie bine conceput, prin definirea clară și fără echivoc a termenilor și prin construcția îngrijită și partajarea corectă a rolurilor, drepturilor, obligațiilor și responsabilităților părților din contract, astfel încât impactul riscurilor în perioada de execuție a lucrărilor să fie diminuat la maxim.

În tabelele ce urmează vom prezenta:

- riscurile de referință cele mai importante pentru contractele de lucrări din perspectiva categoriilor de risc, începând de la faza de pregătire a proiectului de investiții și până la faza finalizare a execuției și, pentru contractele de lucrări pentru infrastructura de apa și canalizare sau managementul deșeurilor, până în etapa de operare și întreținere (tabelul 1), și

- riscurile asociate pentru cele doua tipuri de contracte de lucrări publice, de execuție și de proiectare și execuție, alocarea riscurilor prin raportare la părțile Contractului și impactul în termeni de timp și costuri (tabelul 2).

TABEL 1

CATEGORIE RISC TIP RISC	DESCRIERE RISC	IMPACT
1) Amplasament / Locație		
Condiții naturale de teren/sol	Teren instabil, condiții de sol neprevăzut de dificile, ape freatice de suprafață	Costuri majorate Durata extinsă
Disponibilitatea locației, proprietăți	Accesul la o anumită locație este condiționat de proprietar Achiziționarea terenului de la proprietari și/sau acordarea dreptului de utilizare a terenului	Întârzieri în începere și finalizare Costuri majorate Durata extinsă
Curățarea și viabilizare terenurilor	Pregătirea terenului este dificilă sau necesită atenție deosebită	Costuri majorate
Avize și aprobări	Autoritățile întârzie în emiterea avizelor și aprobărilor sau restricționează condiționează ori	Întârzieri în începere și finalizare Costuri majorate
Vestigii arheologice (moșteniri culturale)	Situri arheologice în apropierea amplasamentului	Costuri majorate Durata extinsă
Contaminarea terenului	Gradul de contaminare al solului este necunoscut Apar contaminări care afectează proprietățile adiacente	Costuri majorate Durata extinsă Daune
Construcții existente (pentru proiectele de reabilitare/modernizare)	Structuri inadecvate Fundații necunoscute	Costuri majorate Durata extinsă
2) Planificare și proiectare		
Neconformități, omisiuni în proiectare	Lipsa de experiență a proiectantului Studii de fezabilitate (SF) cu erori	Întârzieri în începere și finalizare Costuri majorate (după caz)

CATEGORIE RISC TIP RISC	DESCRIERE RISC	IMPACT
Depășirea costurilor cu proiectarea	Planificare deficitara și/sau lipsa de experiență a proiectantului	Costuri majorate Durata extinsă
Modificări succesive în proiectare	Proiectarea nu este conforma cu SF și/sau cu ST	Costuri majorate Durata extinsă
Obținerea aprobărilor, avizelor și permiselor pentru teren și construire	Nu pot fi obținute toate aprobările, avizele și permisele necesare studiilor sau autoritățile întârzie emiterea lor	Întârzieri în începere și finalizare Costuri majorate de proiectare
Studii specifice conexe proiectării	Evaluarea Impactului asupra Mediului necesita o perioada mai mare de elaborare Studii geologice și topografice neconforme	Întârzieri în începere și finalizare Costuri majorate (după caz)
Modificări ulterioare ale proiectării	Variații datorita problemelor cu relocarea utilităților Schimbări în legislație	Costuri majorate Durata extinsă
3) Finanțare		
Suspendarea sau anularea finanțării	Obiectivele proiectului nu sunt îndeplinite la timp (lipsa de performanta) sau se depășește limita finanțării Indisponibilitatea fondurilor (suplimentare) Se constata practici de corupție	Suspendarea sau anularea investițiilor Costuri din bugetul de stat Durata extinsă (după caz)
Modificări în legislația fiscală	Schimbarea ratelor dobânzilor Modificări în sistemul de taxe și impozite	Costuri diminuate sau majorate Profitabilitate crescuta sau scăzută
4) Economice		
Înrăutățirea condițiilor economice	Schimbări fundamentale și neprevăzute în economie Scăderea apetenței pentru proiectele de construcții	Finanțarea devine deficitara Profitabilitatea scade drastic
Schimbări în competitivitate concurenta	Diminuarea participării operatorilor economici în procedurile de atribuire Insolvabilitate și/sau faliment	Întârzieri în începere și finalizare Costuri majorate

CATEGORIE RISC TIP RISC	DESCRIERE RISC	IMPACT
Cresterea inflației și/sau modificarea prețurilor	Rata inflației depășește previziunile Plăți afectate de inflație	Finanțarea devine deficitara Profitabilitate scăzută Costuri majorate
5) Legislative și politice		
Schimbări legislative majore	Schimbări legislative neanticipate (modificări, legislație nouă, abrogări, etc.) la lansarea procedurii de licitație sau la semnarea Contractului	Costuri majorate Durata extinsă Costuri operaționale majorate
Proces decizional defectuos Publicitate negativa	Opoziție politică la nivel local, regional sau statal Schimbări frecvente în administrația locală Publicitate adversă care generează schimbări în atitudinea publică	Durata extinsă Finanțare suspendată sau anulată
6) Naturale (forță majoră)		
Război, ostilități, invazii, rebeliuni, terorism, revoluții, etc.	Izbucnirea situațiilor conflictuale interne sau externe	Durata extinsă Costuri majorate Finanțare suspendată sau anulată
Catastrofe naturale	Cutremure, furtuni, incendii, inundații	Durata extinsă Costuri majorate
7) Pregătirea, licitația și atribuirea		
Pregătirea necorespunzătoare a DSL	Lipsa de personal cu expertiza în procedura de atribuire a contractelor de lucrări publice Legislație deficitară în domeniu Erori, omisiuni, neconformități, necorelări în DSL	Durata extinsă Costuri majorate
Opoziție publică față de proiect	Sprijin scăzut sau atitudine adversă a publicului	Durata extinsă Întârzieri în începere și finalizare Finanțare suspendată
Dificultăți instituționale și manageriale	Pasivitate, nivel scăzut de angajament Schimbări frecvente de management Colaborare interinstituțională deficitară	Întârzieri în începere și finalizare Finanțare suspendată

CATEGORIE RISC TIP RISC	DESCRIERE RISC	IMPACT
Conflicte de interese și fapte de corupție	Sistem deficitar de prevenire și alertare pentru potențialele conflicte de interese și practicile corupte	Întârzieri în începere și finalizare Finanțare suspendată sau anulată
Coluziunea	Înțelegeri între ofertanți (tip „cartel”) sau practici de cooperare secreta	Întârzieri în începere și finalizare Finanțare suspendată sau anulată
Eșec în atribuirea contractului	Deficiente în evaluarea ofertelor și alegerea ofertantului câștigător	Anularea procedurii Costuri majorate (după caz) Întârzieri în începere și finalizare
Întârzieri în semnarea contractului	Documente justificative incomplete sau eronate Garanția de bună execuție nu este furnizată în termen sau conține neconformități	Întârzieri în începere și finalizare Anularea procedurii (după caz)
8) Execuția și recepția lucrărilor (implementare)		
Dreptul de acces	Întârzieri în transmiterea amplasamentului/șantierului	Durată extinsă Costuri majorate (după caz)
ST și/sau DTP neconforme sau necorelate	Soluții tehnice și tehnologice necorespunzătoare Modificări de soluții sau cantități Discrepanțe și necorelări în documentația de proiectare	Durată extinsă Costuri majorate Proceduri de atribuire suplimentare (după caz)
Resurse materiale și/sau financiare insuficiente	Resursele nu sunt îndeajuns pentru finalizarea obiectivului de investiții	Întârzieri în finalizare Finanțare suspendată
Defecte sau vicii ascunse	Defecte în structurile pre-existente (reabilitări sau modernizări) Vicii ascunse în lucrările executate	Costuri majorate (după caz) Întârzieri în finalizare
Întârzieri în execuția lucrărilor (independente de Antreprenor)	Evenimente apărute pe durata execuției lucrărilor care nu permit finalizarea în termenul și/sau la costurile estimate inițial	Durată extinsă (după caz) Costuri majorate (după caz)
Personal insuficient sau cu calificări inadecvate	Insuficiența personalului și forței de muncă și/sau lipsa de personal calificat pentru anumite operațiuni	Întârzieri în finalizare Penalități

CATEGORIE RISC TIP RISC	DESCRIERE RISC	IMPACT
Lipsa utilităților	Utilitățile necesare pentru execuția lucrărilor sunt insuficiente sau indisponibile	Costuri majorate (după caz) Durata extinsă
Acțiuni întârziate sau inacțiuni ale subantreprenorilor sau subcontractanților	Insolvabilitatea sau falimentul subantreprenorilor sau subcontractanților	Întârzieri în finalizare Penalități
Condiții climaterice adverse excepționale	Inundații, incendii pe amplasament care împiedică execuția lucrărilor	Durata extinsă Costuri majorate
Modificări excesive	Multiple modificări prin ordine administrative sau acte adiționale ca urmare a unor factori independenți (externi)	Durata extinsă Costuri majorate
Lucrări neconforme	Defecțiuni, erori, în general abateri de la ST și/sau DTP	Întârzieri în finalizare Penalități
Obstacole fizice subterane sau muniții	Descoperirea de structuri de utilitate publica necunoscute, de muniții neexplodate în zona șantierului	Durata extinsă Costuri majorate
Vestigii arheologice (moșteniri culturale)	Descoperirea de vestigii arheologice (istorice, artistice sau științifice)	Durata extinsă Costuri majorate
Securitatea pe șantier	Lipsa sau deficiențele unui sistem de securitate care au ca efect furturi și/sau deteriorări	Întârzieri în finalizare Costuri majorate, după caz
Lipsa de implicare sau de răspundere a părților	Lipsa de experiență în implementarea și administrarea contractelor de lucrări Neîndeplinirea obligațiilor de către una sau mai multe părți	Durata extinsă, după caz Costuri majorate Întârzieri în finalizare
Nerespectarea condițiilor de SSM	Accesul persoanelor fără drept de acces în șantier sau neutilizarea sau utilizarea neadecvata a echipamentelor de protecție	Întârzieri în finalizare Penalități și/sau daune
Protecția mediului înconjurător	Nerespectarea cerințelor privind protecția mediului și/sau lipsa monitorilor asupra mediului	Reziliere, după caz Întârzieri în finalizare Penalități și/sau daune

CATEGORIE RISC TIP RISC	DESCRIERE RISC	IMPACT
Proteste publice și greve	Tulburări și proteste publice	Durata extinsă Costuri majorate, după caz
9) Operare și întreținere (post-construcție)		
Costuri operaționale greșit dimensionate sau lipsa resurselor	Resursele pentru operare sunt mai mari decât cele anticipate sau nu sunt disponibile în cantități suficiente	Cresterea costurilor cu utilitățile și calitate inferioara a serviciilor furnizate
Furnizare deficitara și calitatea scăzută a serviciilor de utilitate publica	Cantitatea și/sau calitatea utilităților furnizate sunt diminuate față de condițiile inițiale	Calitate inferioara a serviciilor furnizate Penalități și/sau daune Reziliere, după caz
Management deficitar	Operatorul nu-si poate îndeplini obligațiile contractuale	Utilitățile nu sunt furnizate la capacitatea și calitatea asumata Întârzieri în operare Reziliere, după caz
Defecte sau vicii ascunse	Defecte în structurile pre-existente (reabilitări sau modernizări) Vicii ascunse în lucrările executate	Costuri majorate (după caz) Calitatea scăzută a serviciilor de utilități publice
Costuri de întreținere și reparații greșit dimensionate	Costuri de întreținere și reparații mai mari decât cele prevăzute inițial	Costuri majorate cu furnizarea utilităților
Calitatea scăzută a întreținerii și reparațiilor	Condițiile de întreținere și/sau reparații nu corespunde cerințelor de calitate	Deteriorarea utilităților Costuri majorate cu furnizarea utilităților

Din informațiile înscrise în tabelul 1 se deduce cu ușurință varietatea de riscuri ce pot afecta contractele de lucrări publice, în mare parte succesul unui contract de construcții fiind dependent nu numai de identificarea corectă a riscurilor, dar și de claritatea alocării lor între părțile contractului de lucrări publice.

Din aceste motive considerăm că în aplicarea unei forme de contract trebuie să se acorde o maxima atenție modului în care se alocă riscurile și modului în care construcția aleasă a contractului de lucrări publice reflectă corect alocarea riscurilor.

Pentru a întregi imaginea riscurilor asociate pentru cele două tipuri de contracte de lucrări publice, de execuție (EXEC) și de proiectare și execuție (PT + EXEC), alocarea riscurilor va fi făcută prin raportare la părțile Contractului, la clauzele Contractului și prin impactul asupra părților Contractului, în termeni de timp și costuri. Cu alte cuvinte, față de categoria de risc de la pct. 8) din tabelul 1, în tabelul 2 vom lărgi paleta de riscuri (tipurile) și efectul lor asupra costurilor și duratei de execuție.

TABEL 2

TIP RISC	ALOCAREA RISCULUI în CONTRACT		IMPACT	
	EXEC	PT + EXEC	TIMP	COST
<i>Întârzieri cauzate de autorități</i>	AC/B	AC/B	↗	după caz
<i>Întârzieri în transmiterea ST, DTP (documentele de execuție)</i>	AC/B	-	↗	↗
<i>Erori în specificații/cerințe</i>	AC/B ¹⁴	AN	↗	↗
<i>Dreptul de acces pe șantier</i>	AC/B	AC/B	↗	↗
<i>Trasarea lucrărilor</i>	AC/B	AN	↗	↗
<i>Vestigii (moșteniri istorice)</i>	AC/B	AC/B	↗	↗
<i>Responsabilitatea lucrărilor executate</i>	AN	AN	-	penalități
<i>Evoluția lucrărilor</i>	AN	AN	-	penalități
<i>Măsurări (prețul lucrărilor executate)</i>	AC/B	AN	-	↗
<i>Extinderea duratei de execuție</i>	AC/B	AC/B	↗	după caz
<i>Modificări</i>	AC/B	AC/B	după caz	↗
<i>Întârzieri în testări (AC/B)</i>	AC/B	AC/B	↗	↗
<i>Teste / probe necorespunzătoare</i>	AN	AN	-	penalități daune
<i>Omisiuni / Vicii ascunse</i>	AC/B	AN	după caz	↗
<i>Respingeri</i>	AN	AN	-	după caz
<i>Remedieri (neremedierea defecțiunilor)</i>	AN	AN	-	după caz
<i>Întârzieri la plata</i>	AC/B	AC/B	↗	↗
<i>Condiții fizice imprevizibile</i>	AC/B	AC/B	↗	↗
<i>Forța majora</i>	AC/B	AC/B	↗	↗
<i>Consecințele suspendării</i>	AC/B	AC/B	↗	după caz
<i>Despăgubiri</i>	împărțit	împărțit	-	după caz

¹⁴ Au probabilitatea de apariție cea mai ridicată și impactul cel mai mare

<i>Rezilierea de către AC/B</i>	AN	AN	-	penalități daune
<i>Dispute / Litigii</i>	împărțit	împărțit	după caz	după caz

unde:

- ▷ AC = autoritatea contractantă,
- ▷ B = beneficiarul, și
- ▷ AN = antreprenorul.

Se poate observa ca impactul riscurilor în ambele tipuri de contracte de lucrări publice este întotdeauna în sensul creșterii „↗” duratei de execuție și majorării „↗” costurilor. Acolo unde riscurile sunt împărțite sau obligațiile se regăsesc exclusiv în sarcina Antreprenorului, impactul riscurilor asupra duratei de execuție sunt neglijabile sau inexistente. În domeniul contractelor de construcții și instalațiilor aferente există o singură modalitate prin care Antreprenorul ar putea fi stimulat să execute lucrările într-un timp mai scurt decât cel prevăzut în contractul de lucrări și/sau cu costuri de execuție diminuate, acestea fiind contractele de lucrări cu premii de performanță, care, din nefericire, se utilizează la scară extrem de redusă în cazul finanțărilor din fonduri publice.

Câteva concluzii ferme se pot emite cu privire la riscurile asociate contractelor de lucrări, în funcție de categoria și tipologia riscurilor, și cu privire la impactul asupra costurilor și duratei de execuție pentru cele două tipuri de contracte de lucrări publice:

- a) Creșterea costurilor este cu atât mai mare cu cât riscurile sunt mai variate, probabilitatea de apariție este mai mare și severitatea este mai ridicată;
- b) Probabilitatea de apariție și severitatea sunt cele mai mari în perioada de pregătire și proiectare a lucrărilor, în perioada procesului de licitație (pregătire, licitație și atribuire) și în perioada de execuție a lucrărilor;
- c) Investigațiile tehnice cu un grad scăzut de certitudine, datorat situațiilor reale din teren (condițiile subterane, mediul înconjurător), induc riscuri majore în execuția lucrărilor, care în final conduc la majorări semnificative ale costurilor și creșteri ale duratei de execuție;
- d) Constrângerile privind accesul pe amplasamentul lucrărilor (exproprieri, litigii, întârzieri în obținerea avizelor și autorizațiilor, în special cele de mediu) conduc la creșteri puternice ale duratei de execuție și ale costurilor;
- e) Creșterea costurilor conduc, de cele mai multe ori, la extinderea duratei de execuție ca urmare a necesității de fonduri publice suplimentare;
- f) În contractele de proiectare și execuție riscurile de proiectare și de cantități de lucrări sunt preluate de Antreprenor, etc.

1.3 Aspecte practice în implementarea și administrarea Contractului

Datorita faptului ca în conținutul DSL și în clauzele Contractului nu se fac precizări la câteva aspecte importante de natură financiară, autorii *Prezentului GHID* vin în sprijinul părților Contractului pentru a elimina confuziile sau disputele care se pot

naște din interpretarea și aplicarea eronată a acestora. Precizările, exprimate prin definițiile termenilor financiari, sunt în conformitate cu bunele practici aplicate contractelor de lucrări publice și nu au înțelesuri contrare clauzelor Contractului sau Regulamentului GIZ sau a oricăror reglementări și norme aplicabile Contractului.

DEFINIȚII	<i>Prețul Contractului</i> ⇨ cuantumul monetar la care s-a atribuit Contractul prin achiziția publică și se reflecta în CGC 7.1. <i>Valoarea Contractului</i> ⇨ cuantumul plăților efectuate în conformitate cu clauzele Contractului, valoare care include măsurările, revizuirile prețurilor, ajustările și orice modificări permise de reglementările, normele și clauzele Contractului care implica, de regulă, majorări ale <i>Prețului Contractului</i>. <i>Ajustarea valorii Contractului</i> (CGC 8.1) ⇨ reprezintă, în fapt, <i>Valoarea Contractului</i> stabilită ori de câte ori au loc majorări sau micșorări ale <i>Prețului Contractului</i> ca rezultat al costurilor suplimentare (lucrărilor suplimentare) ◀ modificări sau ordine administrative.
-----------	---

În CGC 8 „Ajustarea valorii contractului” se spune că părțile Contractului se vor conforma <i>Manualul de proceduri GIZ</i>, ceea ce reprezintă o indicație falsă. <i>Manualul de proceduri GIZ</i> nu este opozabil Antreprenorului, fiind un document aplicabil exclusiv autorităților publice, instituțiilor și reprezentanților acestora¹⁵.	ATENȚIE!
---	----------

În măsura în care nevoia de a se include dispoziții imperative, dar și de a conferi un caracter opozabil uneia dintre părțile Contractului, documentul la care se dorește a se face referire în CGC și, dacă există, în CSC, trebuie fie inclus în DSL și, mai apoi, în „Documentele Contractului”, pct. h „Orice alte documente formând parte a contractului, identificate de părți”, din CGC 4.1, fie să i se confere putere juridică. Dat fiind faptul că *Manualul de proceduri GIZ* nu se adresează Antreprenorului și, în accepțiunea autorilor, este puțin probabil să fie promulgat printr-un act juridic, varianta optimă și rațională de moment ar putea fi includerea în DSL înainte de publicarea anunțului de participare sau, după caz, înainte de publicarea anunțului de intenție.

Chiar dacă aceste considerații, bazate pe experiența practică în implementarea și administrarea contractelor de lucrări publice, se adresează în mare parte AC și/sau Beneficiarului, apreciem ca un astfel de tratament contribuie definitoriu la managementul eficient al fondurilor prin implementarea și administrarea contractelor de lucrări publice de către toate părțile Contractului.

¹⁵ A se consulta partea introductivă a *Manualului de proceduri GIZ*; acest manual oferă indicații, proceduri și activități de urmat de către instituții, autorități publice și alte asemenea structuri de la nivelul UE și din Republica Moldova

IMPORTANT

Varianta cea mai buna, corecta și fără cusur pentru a utiliza anumite prevederi, îndrumări, informări sau altele asemenea, din regulamentele, reglementările, normele și normativele sau din oricare alte documente aplicabile contractelor de lucrări publice, în clauzele Contractului, o reprezintă metoda *armonizării* CGC și, dacă există, a CSC. Avantajele principale ale acestei metode le reprezintă:

- ➔ caracterul de opozabilitate ➔ prevederi aplicabile tuturor părților din Contract,
- ➔ ușurință în parcurgere și aplicare ➔ prevederi integrate în CGC (inamovibile) și, dacă există, în CSC (modelate de către AC și/sau Beneficiar),
- ➔ transparenta ➔ prin CGC și, dacă există, CSC acestea vor face parte din DSL de la momentul inițierii procedurii de atribuire,
- ➔ flexibilitatea ➔ care permite în limitele regulamentelor, reglementarilor și normelor adaptarea CSC la particularitățile Contractului.

Indiferent de natura contractului de lucrări publice întreg procesul de planificare a activităților (studiile, analizele, evaluările pentru pregătirea procesului de achiziție publică și atribuirea contractului de lucrări publice și, ulterior, implementarea contractului de lucrări publice) se desfășoară în doua mai etape, care se întrepătrund una cu cealaltă, astfel:

- a) etapa procesului de achiziție publică ➔ se încheie prin atribuirea contractului de lucrări publice și semnarea Contractului de către părți, și
- b) etapa executării Contractului ➔ se încheie prin emiterea procesului verbal de recepție finală și eliberarea garanției de bună execuție.

Etapa de executare a Contractului se desfășoară în două faze de timp care se suprapun până la un punct bine stabilit (figura 3):

- ▷ perioada de implementare a Contractului ◀ având ca punct de referință data intrării în vigoare a Contractului (data semnării Contractului de către ultima parte) sau, dacă se prevede altfel prin clauzele Contractului, data emiterii ordinului de începere a lucrărilor, și ca punct terminus data emiterii procesului verbal de recepție la terminarea lucrărilor; perioadă caracterizată de execuția efectivă a lucrărilor și remedierea oricăror vicii/defecte/defecțiuni și înlăturarea obiecțiilor, și
- ▷ perioada de execuție a Contractului ◀ având ca punct de referință data intrării în vigoare a Contractului (data semnării Contractului de către ultima parte) sau, dacă se prevede altfel prin clauzele Contractului, data emiterii ordinului de începere a lucrărilor, și ca punct terminus data emiterii procesului verbal de recepție finală (la expirarea perioadei de garanție); perioada caracterizată de execuția efectivă a lucrărilor și remedierea oricăror vicii/defecte/defecțiuni și de perioada de garanție a lucrărilor.

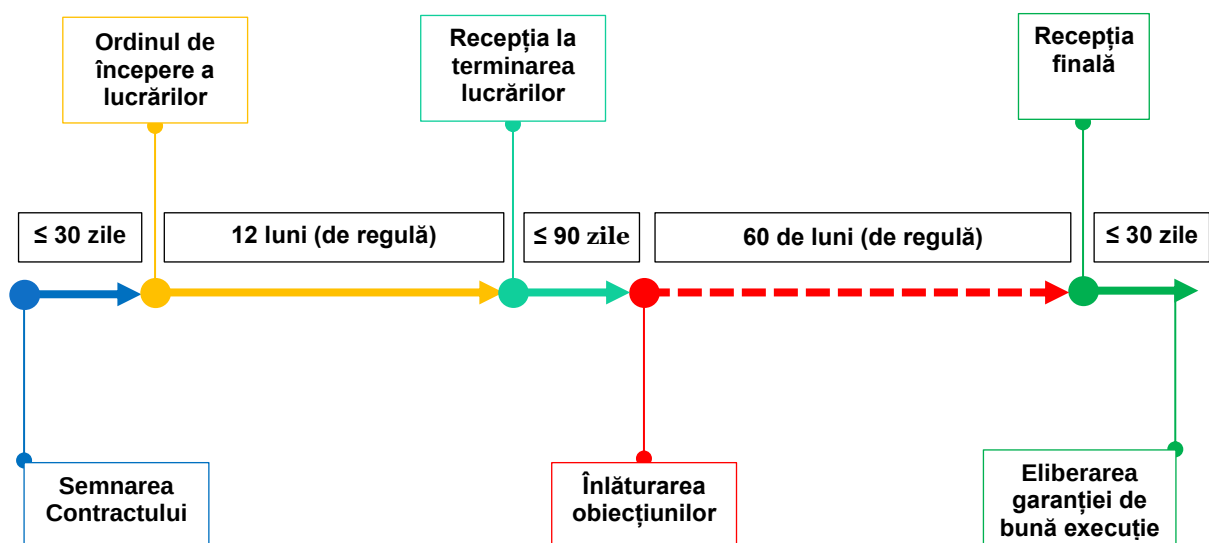

Fig. 3 – Fazele principalelor evenimente în implementarea Contractului

Perioada de implementare a Contractului se considera încheiată numai după emiterea procesului verbal de recepție la terminarea lucrărilor fără obiecții ⇒ *admiterea recepției*

Perioada de execuție a Contractului se considera încheiată numai după emiterea procesului verbal de recepție finală fără obiecții ⇒ *admiterea recepției*

ATENȚIE!

Din punct de vedere a implementării și administrării Contractului, prin prisma celor doua perioade, de implementare și de execuție, lucrurile ar putea părea relativ simple. De fapt, contractul de lucrări publice reprezintă un ansamblu complex de activități și procese/proceduri, bine identificate și limitate în timp – având ca punct de plecare data semnării Contractului și ca punct de finalizare data emiterii procesului verbal de recepție la terminarea lucrărilor și data emiterii procesului verbal de recepție finală – susținute de resurse materiale și financiare bine determinate, toate laolaltă în scopul atingerii unui obiectiv dinainte definit.

Se pune întrebarea, rațională, care din următoarele elemente ale Contractului pot fi modificate și care nu pot fi modificate, în raport de condițiile prevăzute în fiecare din cele doua etape ale procesului de planificare a activităților descrise mai sus, dar și prin prisma clauzelor Contractului:

- durata de execuție a lucrărilor ⇒ DA, se poate extinde în conformitate cu clauzele Contractului și numai dacă există o justificare întemeiată pentru care Antreprenorul este îndreptățit la o astfel de modificare; extinderea perioadei de execuție a lucrărilor se face proporțional cu durata acțiunii care a produs întârzierea ◀ CGC 6.2;
- perioada de garanție a lucrărilor ⇒ NU, este o cerință inamovibilă obligatorie ◀ CGC 17.1

Întârzierile nejustificate și din vina Antreprenorului nu constituie motiv de extindere a duratei de execuție a lucrărilor. Dacă Antreprenorul nu reușește să execute lucrările în termenul prevăzut de CGC 6.1, Antreprenorul va plăti AC penalități de întârziere de 0,1% din valoarea Contractului pentru fiecare zi de întârziere, dar nu mai mult de 10% din valoarea Contractului, în conformitate cu CGC 20.8.

Penalitățile de întârziere nu vor exonera Antreprenorul de obligația de a finaliza lucrările sau alte angajamente și sarcini conform Contractului.

ATENȚIE!

- reprezentanții părților din Contract ⇒ DA, se pot înlocui în condițiile prevăzute de Contract sau de regulamentele, reglementările sau normele în vigoare (sub incidența cărora aceștia au fost autorizați, atestați și numiți în Contract) și numai dacă există o justificare întemeiată pentru care se propune înlocuirea persoanei respective;
- tertele părți din Contract, indiferent dacă acestea sunt persoane fizice sau juridice, care acționează în numele și pentru una dintre părțile Contractului ⇒ DA, se pot înlocui în condițiile prevăzute de Contract sau de regulamentele, reglementările sau normele în vigoare (sub incidența cărora aceștia au fost autorizați, atestați și numiți în Contract) și numai dacă există o justificare întemeiată pentru care se propune înlocuirea persoanei fizice sau juridice respective ◀ CGC 9.6, CGC 10.12;
- prețul Contractului ⇒ DA, în condițiile prevăzute de Contract și, după caz, de regulamentele, reglementările și normele aplicabile în domeniul achizițiilor publice care au stat la baza lansării procedurii de atribuire a Contractului ◀ CGC 8.1, ST 19;
- cuantumul avansului ⇒ NU (în sensul acordării unui avans mai mare de 15%), deoarece modificarea ar introduce condiții care, dacă ar fi fost incluse în procedura de atribuire a contractului de lucrări publice, ar fi permis participarea altor operatori economici; din acest motiv o astfel de modificare ar fi considerată substanțială în sensul reglementărilor UE în domeniul achizițiilor publice;

Schimbarea tipului sau calității materialelor și a echipamentelor din lucrările permanente, trebuie să se facă numai în sensul îmbunătățirii acestora, cu un impact semnificativ asupra soluției adoptate prin proiect.

Schimbarea materialelor nu trebuie să implice schimbarea proiectului, mecanism care ar conduce la suplimentarea valorii Contractului. O astfel de schimbare nu este considerată modificare în sensul execuției de lucrări suplimentare. Înlocuirea cu alte materiale având caracteristici superioare presupune emiterea unui *ordin administrativ*, în conformitate cu prevederile art. 4.7 din Regulamentul GIZ.

ATENȚIE!

- materialele și echipamentele ⇒ DA, cu condiția respectării CGC 14.1 și a criteriilor tehnice și, după caz, de performanță cerute în ST și numai cu acordul Proiectantului și RTA ◀ CGC 21, ST 24;
- obiectul Contractului ⇒ NU, deoarece ar extinde sau ar diminua considerabil aria de acoperire a Contractului și ar introduce condiții care, dacă ar fi fost incluse în procedura de atribuire a contractului de lucrări publice, ar fi permis participarea altor operatori economici; din acest motiv o astfel de modificare ar fi considerată substanțială în sensul reglementarilor UE în domeniul achizițiilor publice;
- graficul de execuție și, dacă există, graficul de plăți ⇒ DA, în condițiile prevăzute de Contract, unde graficul de execuție poate fi actualizat/revizuit în condițiile de extindere a duratei de execuție a lucrărilor sau, dacă există, în cazul întârzierilor; de regulă revizuirea graficului de execuție conduce la actualizarea graficului de plăți, cele două fiind interconectate ◀ CGC 9.1, CGC 11.3;
- garanția de bună execuție ⇒ DA, în condițiile prevăzute de Contract (a se vedea detaliile din prezentul capitol, subcapitolul 1.3);
- CGC și, dacă există, CSC ⇒ NU, deoarece reprezintă baza legală stabilită de AC prin DSL de la momentul lansării procesului de achiziție publică și atribuirea contractului de lucrări publice; clauzele Contractului sunt inamovibile.

1.4 Garanția de bună execuție

Datorită faptului că etapa de pregătire a documentelor contractului de lucrări publice și semnarea Contractului a fost tratată în cap. 1 „Introducere”, subcapitolul 1.1 „Atribuirea și semnarea contractului de lucrări publice”, unde am inclus definițiile specifice etapei și în care am adus precizările esențiale pe care trebuie să le urmeze contractantul, la începutul acestui subcapitol vom aduce precizări suplimentare cu privire la una dintre cele mai importante aspecte procedurale de care depinde încheierea Contractului, și anume *garanția de bună execuție*.

Garanția de bună execuție (uneori denumită în legislația Republicii Moldova, *garanția pentru asigurarea executării contractului* sau *garanție contractuală*), în conformitate cu prevederile DSL, se constituie în mod obligatoriu în perioada premergătoare semnării Contractului, de regulă, prin scrisoare de garanție de bună execuție, în formatul și termenii prevăzuți de DSL, cu precădere CGC 17 sau, dacă există, de CSC 17 și de Anexa la ofertă. Principalele caracteristici de legalitate și conformitate a scrisorii bancare de garanție de bună execuție, de care trebuie să țină seama Antreprenorul la constituirea acesteia sunt:

- ▷ formatul letric (CGC 17, anexa din volumul 2, secțiunea 2), de care instituția financiară emitentă trebuie să țină seama *ad litteram*; în practică s-au constatat cazuri în care instituția financiară emitentă a introdus, de la sine putere, alte prevederi care alterau anumite condiții impuse de AC ◀ Antreprenorul trebuie să se asigure că prevederile instituite de scrisoarea de garanție de bună execuție nu sunt modificate și că toate elementele care țin de validitate sunt respectate;

- ▷ termenul de valabilitate (CGC 17, anexa din volumul 2, secțiunea 2), trebuie să acopere toate perioadele specificate de clauzele contractuale: perioada de execuție + perioada administrativă impusă de AC pentru eliberarea sa (a se vedea precizările din capitolul II, subcapitolul 1.3) ◀ Antreprenorul trebuie să se asigure ca în cazul în care între clauzele contractuale există contradicții asupra termenelor de valabilitate, ori între clauzele contractuale și reglementările impuse de finanțatorul proiectului există nepotriviri de asemenea natura, să ia în calcul cea mai mare dintre aceste perioade/termene;
- ▷ cuantumul (CGC 17.2, anexa din volumul 2, secțiunea 2, Anexa la oferta), de regulă, de 10% din prețul Contractului, la calculul căruia Antreprenorul trebuie să țină seama de rotunjirea sumei la „+”; de exemplu, dacă prețul Contractului (CGC 7.1) este de 5.850.455,24 MDL, cuantumul garanției de bună execuție se recomandă să fie de 585.045,53 MDL și nu de 585.045,52 MDL; se evita pierderea inutilă de timp prin schimbul de informații sau înștiințări între Antreprenor și AC și amendarea scrisorii de garanție bancară, și, nu în ultima instanță, dispute sterile între părțile Contractului,
- ▷ moneda (CGC 17.5), trebuie să fie leul moldovenesc (MDL), iar

dacă nerespectarea acestor elemente de legalitate și/sau conformitate a scrisorii de garanție de bună execuție nu constituie motiv de anulare a încheierii Contractului, următoarea situație:

- ▷ nerespectarea termenului prevăzut de DSL de constituire a garanției de bună execuție (CGC 17.2), indiferent de mecanismul de constituire impus de AC prin DSL, și de transmitere a dovezii privind constituirea acesteia,

obliga AC la aplicarea unuia din cele două mecanisme descrise în capitolul I, subcapitolul 1.2 și la reținerea garanției de participare în licitație.

Din acest motiv, elementul esențial pentru încheierea Contractului îl reprezintă dovada constituirii garanției de bună execuție de către Antreprenor, orice altă abatere de la regulile stabilite prin DSL asupra garanției de bună execuție putând fi corectată prin amendamente (*addenda*) sau completări la garanția de bună execuție emisă în termenul impus.

Mecanismul de constituire a garanției de bună execuție instituit de AC prin DSL trebuie respectat cu strictețe (scrisoare de garanție bancară, rețineri succesive sau alte forme).

Garanția de bună execuție, în format letric, se va prezenta AC în original.

În cazul unei/unui asocieri/consorțiu garanția de bună execuție va fi emisă în numele asocierii sau consorțiului.

ATENȚIE!

Odată întrunite condițiile de semnare a contractului de lucrări publice și încheierea Contractului, între părțile Contractului se stabilesc, se modifică și se sting raporturi juridice. Administrarea și implementarea eficientă și adecvată a Contractului cad în sarcina exclusivă a părților Contractului, chiar dacă – și aici ne referim la autoritățile

publice de reprezentare din Contract – acestea sunt sprijinite de entități publice sau private care acționează în scopul atingerii obiectivelor stabilite prin proiect (supravegherea execuției lucrărilor, sistemul de management și control, consultanță, etc.).

IMPORTANT

Orice modificare a perioadei de execuție și/sau a valorii Contractului obliga Antreprenorul la extinderea valabilității și/sau a cuantumului garanției de bună execuție.

AC are obligația de a înștiința Antreprenorul, în timp util, cu privire la necesitatea modificării condițiilor garanției de bună execuție. În cazul refuzului Antreprenorului, AC are dreptul de a executa garanția de bună execuție.

Garanția de bună execuție se executa de către AC, în parte sau în totalitate, în cazul în care Antreprenorul nu-și îndeplinește complet și corespunzător obligațiile conform Contractului (CGC 16.3) sau nu reușește să remedieze defectele în termenul prevăzut de Contract (CGC 17.3) sau în cazul în care se creează circumstanțe care să îndreptățească AC și/sau Beneficiarul să rezilieze Contractul (CGC 22.2, CGC 22.5).

ATENȚIE!

Pentru a evita un eventuale dispute sau litigii între AC (sau Beneficiar) și Antreprenor în cazul refuzului acestuia din urma de a modifica condițiile garanției de bună execuție, în cele doua situații (extinderea perioadei de execuție a lucrărilor și/sau a modificării valorii Contractului), practica gestionarii modificărilor Contractuale, din perioada de implementare, a demonstrat beneficiul adus și diminuarea la minim a riscurilor care conduc la dispute sau stări litigioase prin aplicarea unui mecanism simplu și eficient, astfel:

- ▷ odată stabilite condițiile de modificare a perioadei de execuție și/sau a valorii Contractului, AC sau Beneficiarul poate impune Antreprenorului drept document justificativ (anexa) la acordul adițional ce urmează a fi perfectat, amendamentul la garanția de bună execuție în original;
- ▷ prin solicitarea de modificare a Contractului adresata Antreprenorului, AC înștiințează asupra obligației Antreprenorului de modificare a garanției de bună execuție, altfel acordul adițional la Contract nu se încheie chiar dacă Antreprenorul este îndreptățit la o astfel de extindere a perioadei de execuție și/sau la plata unor lucrări (suplimentare) care măresc prețul Contractului.

În mod echitabil și rațional, Antreprenorul poate solicita AC modificarea condițiilor garanției de bună execuție proporțional, în cazul în care perioada de execuție a lucrărilor și/sau prețul Contractului se diminuează.

ATENȚIE!

1.5 Structura contractului și ordinea de precedență

Prezenta secțiune aduce în prim plan ordinea documentelor care formează Contractul, conținutul fiecărui set și importanța ordinii și conținutului documentelor Contractului.

Contractul, în ansamblul său, se constituie din:

- a) **Acordul de contract** (sau „**acordul contractual**”) ➔ acordul, stabilit în baza legii, prin care se denumesc părțile contractante care implementează și administrează Contractul având ca obiect execuția de lucrări și care include CGC și, dacă există, CSC ⇔ volumul 2 al DSL; acordul contractual este tripartit, fiecare dintre părțile Contractului având roluri și responsabilități bine definite; acordul contractual se semnează de toate părțile, în condițiile precizate în capitolul I, subcapitolul 1.2;

Contractul, în integralitatea sa, se constituie prin semnarea acordului contractual după parcurgerea perioadei obligatorii de la data înștiințării privind rezultatul procedurii de atribuire (notificarea ofertantului câștigător) și a perioadei obligatorii pentru soluționarea contestațiilor/reclamațiilor¹⁶.

Acordul contractual este urmat de CSC, dacă acestea există, care amendează CGC și apoi de CGC. CSC sunt elaborate de AC și/sau de Beneficiar în scopul de a particulariza Contractul la legislația obligatorie aplicabilă în Republica Moldova și/sau la condițiile de execuție a lucrărilor specifice zonei sau regiunii.

La construcția Contractului ordinea de precedență trebuie respectată întotdeauna și întotdeauna CSC, dacă există, vor preceda CGC, astfel încât clauzele speciale (CSC) care amendează clauzele generale, să aibă prioritate.

ATENȚIE!

- b) **Specificațiile Tehnice** ➔ pachetul de documente care explicitează în detaliu caracteristicile lucrărilor (condițiile de execuție, criteriile de calitate, normative tehnice, criteriile de performanță, dacă acestea există, etc.) și orice alte modificări ale ST emise de către Beneficiar și/sau AC ⇔ volumul 3 al DSL;

ST sunt elaborate de Beneficiar sau în numele acestuia în funcție de scopul și natura lucrărilor și poate cuprinde, fără a se limita la acestea, următoarele elemente:

- scopul și obiectivul proiectului de investiții,
- modul de execuție,
- obligațiile ce trebuie îndeplinite de Beneficiar (de exemplu autorizația de construire, avize, aprobări, etc.),
- obligațiile ce trebuie îndeplinite de Antreprenor (de exemplu lucrări provizorii, racordarea la utilități, căile de acces, construcții temporare, etc.),

¹⁶ A se consulta pct. 2.4.9 și pct. 2.9 din Regulamentul GIZ

- reglementari, standarde, norme și normative tehnice ce trebuie respectate în execuția lucrărilor (de exemplu calitatea materialelor și echipamentelor încorporate, protecția mediului înconjurător, SSM, etc.),
- testele pe parcursul execuției lucrărilor și, după caz, la terminarea lucrărilor,
- orice alte cerințe sau criterii potrivit Contractului.

IMPORTANT

Antreprenorul are obligația de a verifica cu atenție documentația de execuție pusă la dispoziție de Beneficiar și/sau de AC și să înștiințeze părțile cu privire la erorile, omisiunile sau orice abateri constatate sau presupuse (CGC 10.10, CGC 11.1).

Dat fiind faptul că nu există un termen stabilit prin Contract, Antreprenorul trebuie să acționeze ferm și imediat după verificarea documentației de execuție dar nu mai târziu de începerea efectivă a execuției lucrărilor (CGC 14.10).

- c) **Documentația de proiectare** ➔ pachetul de documente care conține DTP, inclusiv desenele tehnice/planșele, și orice alte modificări ale DTP, inclusiv desenele tehnice/planșele, emise de către Beneficiar și/sau AC ⇐ volumul 5 al DSL;

DTP, inclusiv desenele tehnice/planșele, sunt elaborate de Beneficiar sau în numele acestuia în funcție de scopul și natura lucrărilor și cuprinde elementele grafice detaliate ale lucrărilor care trebuie executate conform ST.

IMPORTANT

În cazul în care între ST și DTP, inclusiv desene tehnice/planșe, există elemente contradictorii sau discrepanțe, prevederile ST prevalează.

În cazul în care între elementele ST și DTP există necorelări, prevederile celor doua documente ale Contractului se completează.

Omisiunile, erorile, neconformitățile sau orice alte abateri de la elementele cheie ale ST și/sau DTP, conduc, de regulă, la modificări ale proiectului (dacă proiectul este pus la dispoziție de Beneficiar) și/sau la execuția de lucrări suplimentare, asociate cu costuri suplimentare, respectiv cu creșterea valorii Contractului.

ATENȚIE!

- d) **Lista de cantități** ➔ pachetul de documente care conține cantitățile de articole stabilite pentru execuția lucrărilor, și orice alte modificări ale listei de cantități emise de către Beneficiar și/sau AC ⇐ volumul 4 al DSL

Lista de cantități este elaborată de Beneficiar sau în numele acestuia și trebuie să fie concisă și completă deoarece informațiile care sunt descrise în acest volum al DSL nu sunt cuprinse în alte secțiuni ale Contractului.

IMPORTANT

Lista de cantitati elaborată de Beneficiar sau în numele acestuia are prioritate față de lista de cantități cotate cu prețurile unitare pe fiecare articol de către Antreprenor la ofertă.

În cazul în care lista de cantități de la oferta Antreprenorului prezintă omisiuni/lipsuri sau conține articole necotate sau cotate cu preț „0”, față de lista de cantități elaborata de Beneficiar, Antreprenorul va executa pe propria cheltuiala toate lucrările omise, necotate sau cotate cu preț „0”.

Omisiunile, erorile, neconformitățile sau orice alte abateri de la lista de cantități, conduc, de regulă, la modificări ale listei de cantități (dacă proiectul este pus la dispoziție de Beneficiar) și/sau la execuția de lucrări suplimentare, asociate cu costuri suplimentare, respectiv cu creșterea valorii Contractului.

ATENȚIE!

- e) **Oferta Antreprenorului** ➔ pachetul de documente (inclusiv anexele) elaborate de Antreprenor în conformitate cu cerințele DSL, pe care le-a depus la momentul ofertării împreună cu formularul de ofertă și, dacă există, anexa la ofertă;
- f) **Acordul de asociere** ➔ actul legal, în formă scrisă, de constituire a unei/unui asocieri/consorțiu între două sau mai multe persoane juridice în scopul participării la procedura de atribuire a contractului de lucrări publice și având calitatea de Antreprenor în condițiile legii;

În cazul în care Antreprenorul constituie o asociere sau consorțiu, persoanele juridice (operatorii economici) vor fi responsabile individual și în solidar față de AC și Beneficiar pentru execuția lucrărilor sau în privința oricărei sume ce trebuie recuperate în condițiile legii.

Modificarea componentei asocierii sau consorțiului se poate face numai cu autorizarea scrisă prealabilă a AC.

ATENȚIE!

- g) **Acordul de subcontractare** (denumit în continuare „**contract de subantrepriza**” sau, după caz, „**contract de subcontractare**”) ➔ acordul de contract, în formă scrisă, încheiat de Antreprenor cu fiecare subantreprenor și/sau subcontractant căruia Antreprenorul îi încredințează executarea unei părți din Contract sau furnizarea de materiale și/sau echipamente pentru execuția lucrărilor;
- h) **Orice alte documente care fac parte din Contract** ➔ toate documentele DSL care nu sunt prevăzute în mod expres în celelalte secțiuni ale Contractului (cum ar fi IPO din volumul 1, secțiunea 1 a DSL), garanția de bună execuție, clarificările la DSL și procesele verbale ale ședințelor din

perioada premergătoare licitației și, dacă au existat, de la vizitele în șantier, clarificările la oferta Antreprenorului din perioada de evaluare a ofertelor și, dacă au existat, procesele verbale ale negocierilor, studii sau rapoarte tehnice, Acordul de Finanțare în baza căruia se finanțează Contractul, etc.;

Ideea de a utiliza toate secțiunile DSL la construcția Contractului se fundamentează pe posibilele dificultăți care pot apărea în implementarea Contractului și care, în lipsa unor prevederi, pot conduce la dispute sau litigii.

IMPORTANT	Secțiunile DSL trebuie să facă parte din anexele la Contract, dispuse în ordinea de precedență stabilită în acordul de contract, respectiv în CGC 4. Documentele care nu au fost incluse în Contract nu au nicio valoare juridică.
------------------	--

1.6 Clauzele Contractului

DEFINIȚII	<i>Condițiile generale de Contract (CGC)</i> ⇒ clauzele contractuale generale obligatorii, elaborate de Finanțator, care conțin prevederi legale, tehnice-financiare, administrative și procedurale cu privire la executarea Contractului. <i>Condițiile speciale de Contract (CSC)</i> ⇒ clauzele contractuale obligatorii, elaborate de AC, care conțin modificări și/sau completări ale CGC în scopul de a particulariza Contractul cu elemente din legislația aplicabilă contractelor de lucrări publice, din legislația fiscală, din reglementările și normativele tehnice, etc.
------------------	---

La elaborarea clauzelor CSC AC trebuie să țină seama de modul în care formulează modificarea sau completarea adusă clauzelor CGC așa încât:

- să nu introducă prevederi contrare legislației aplicabile Contractului,
- să nu creeze ambiguități ori interpretări în alt sens decât cel exprimat în Contract,
- să mențină un echilibru între drepturile și obligațiile părților din Contract, respectiv să nu defavorizeze sau să constrângă în vreun fel Antreprenorul sau o terță parte ori să nu favorizeze Beneficiarul sau pe sine.

Orice alterare a echilibrului între drepturile și obligațiile părților din Contract, prin supraîncărcarea cu obligații și responsabilități sau prin constrângeri asupra Antreprenorului, nu fac decât să inducă riscuri majore în executarea Contractului și/sau să nască dispute ori litigii între părțile Contractului.

ATENȚIE!

DSL trebuie să conțină obligatoriu CSC pe lângă CGC, dacă AC a decis utilizarea unor clauze speciale înainte de lansarea procedurii de licitație prin publicarea unui anunț de participare. Lipsa CSC din DSL, pe motivul ca acestea ar trebui dispuse Antreprenorului la momentul semnării Contractului reprezintă o practică juridică neconformă care, în final, ar putea conduce la refuzul întemeiat al Antreprenorului de a semna Contractul.

Pe de altă parte, Antreprenorul nu are dreptul, și îi este interzis cu desăvârșire, să modifice ori să completeze clauzele contractuale impuse de AC prin DSL la momentul semnării Contractului. Orice astfel de manifestare din partea Antreprenorului, obliga AC la aplicarea unuia dintre mecanismele prezentate în [capitolul I, subcapitolul 1.2](#).

În cazul unor neconcordanțe între clauzele CSC și clauzele CGC, prevederile CSC prevalează.

Pe durata implementării și administrării Contractului toate părțile și terțele părți definite sau desemnate în Contract trebuie să respecte întocmai modul în care se comunica. Orice altă modalitate de comunicare decât cele prevăzute expres de CGC și, dacă există, de CSC, este nula de drept. De asemenea, în orice situație în care, potrivit clauzelor Contractului este necesară emiterea de avize, aprobări, procese verbale, consimțăminte, decizii sau altele asemenea, comunicarea se va face conform CGC 3.

Orice înștiințare sau comunicare scrisă transmisă unei părți de către o altă parte din Contract, o copie va fi transmisă și celorlalte părți sau, după caz, terțelor părți, după cum situația o impune.

IMPORTANT

Cu excepția termenelor expres prevăzute în Contract, oriunde în clauzele Contractului se vorbește de emiterea în timp util a unei înștiințări, notificări sau comunicări scrise sau a unui răspuns ori document de către una din părțile Contractului, partea care invoca va oferi un interval rezonabil de timp părții celeilalte pentru răspuns, soluționare sau emitere a unui document.

Orice instrucțiune verbală, dacă aceasta a fost emisă de către o parte a Contractului, trebuie confirmată în scris în cel mult 24 de ore, prin formele de comunicare admise în Contract, altfel instrucțiunea verbală se consideră nulă de drept.

Toate înștiințările și comunicările emise de părțile Contractului trebuie să dețină număr de înregistrare și dată, numele în clar și semnătura emitentului. Abaterile de la astfel de practici pot crea confuzii în tratamentul înștiințării sau oricărei alte modalități de comunicare până la invalidarea acesteia.

IMPORTANT

Se recomandă întocmirea unui registru de către fiecare parte din Contract pentru un management corect al documentelor emise pe parcursul implementării și administrării Contractului.

Ori de câte ori se transmite o înștiințare sau comunicare, partea emitentă are obligația de a înscrie referința la clauzele Contractului sub incidența căreia informează, dispune

sau obliga la soluționare partea destinatară. Totodată, dacă referința la clauzele Contractului nu asociază explicit un termen prin care se dispune sau obligă la soluționare, emitentul care a transmis înștiințarea sau comunicarea are obligația de a prevedea un interval de timp (optim sau rezonabil) pentru soluționarea de către destinatar, dacă situația impune stabilirea unor termene clare.

1.7 Ordinul de începere a lucrărilor

În figura 4 se prezintă diagrama evenimentelor înainte de începerea lucrărilor, respectiv pentru evenimentele care se desfășoară de la momentul atribuirii și semnării Contractului până la data de începere a lucrărilor.

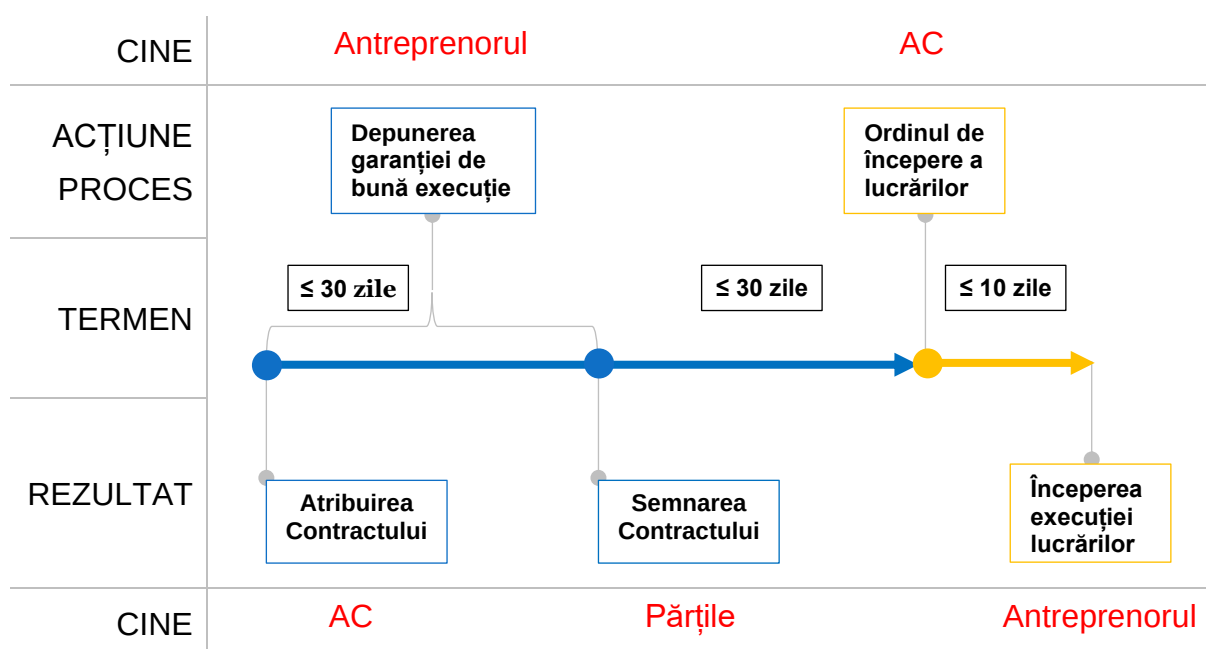

Fig. 4 – Diagrama de evenimente înainte de începerea lucrărilor

În acest subcapitol ne vom apleca asupra evenimentelor esențiale și asupra mecanismelor contractuale aplicabile, ulterioare datei de intrare în vigoare a Contractului, dat fiind faptul că despre perioada de timp parcursă între atribuirea și semnarea Contractului am făcut vorbire în capitolul I, subcapitolul 1.2 și în prezentul capitol, subcapitolele 1.3 și 1.4.

DEFINIȚII

Ordinul de începere (a lucrărilor) ⇒ ordinul emis de AC, prin reprezentantul legal, către Antreprenor.

Data de începere ⇒ data notificată în conformitate cu CGC 6.1 și CGC 14.10 de reprezentantul legal al AC prin ordinul de începere.

Dacă nu este prevăzut un anumit calendar în CSC, Beneficiarul este obligat să furnizeze, gratuit, Antreprenorului, cu cel puțin 5 zile înainte de emiterea ordinului de începere, doua exemplare complete ale documentației de execuție și al tuturor documentelor relevante pentru execuția lucrărilor, în conformitate cu CGC 11.1 și CGC 11.2.

IMPORTANT

În situația în care Beneficiarul a furnizat AC documentația completă a proiectului de execuție ca parte a DSL la momentul lansării procedurii de licitație, AC și/sau Beneficiarul va înștiința Antreprenorul și îi va pune la dispoziție doar cel de-al doilea exemplar complet al documentației de execuție.

Beneficiarul va asigura Antreprenorului accesul pe șantier și va pune șantierul la dispoziția Antreprenorului în cel mult 10 zile de la emiterea ordinului de începere, dacă nu sunt prevăzute alte termene în CSC.

Prelungirea duratei de execuție a lucrărilor, dacă se justifică o astfel de măsură, se va calcula de la data emiterii ordinului de începere.

Orice întârziere din vina Beneficiarului sau a AC, conform CGC 6.2, în acordarea dreptului de acces pe șantier Antreprenorului, da dreptul Antreprenorului, cu condiția respectării CGC 21.1, să solicite prelungirea duratei de execuție.

ATENȚIE!

Beneficiarul, prin MPL, trebuie să se asigure ca înainte de predarea șantierului și acordarea dreptului de acces pe șantier Antreprenorului, să existe stabilit un plan de securitate și sănătate al șantierului (PSSM). Antreprenorul are obligația să elaboreze planurile proprii de securitate și sănătate armonizate și integrate în PSSM și, după caz, să le adapteze activităților și zonelor de risc în care se execută lucrări. Antreprenorul trebuie să pună propriul PSSM la dispoziția AC și/sau Beneficiarului înainte de data de începere a lucrărilor dar nu mai târziu de 30 de zile de la semnarea Contractului, conform prevederilor HG nr. 80/2012.

IMPORTANT

AC și/sau Beneficiarul nu va permite execuția niciunei lucrări înainte ca PSSM al Antreprenorului să fie agreeat. Oricum, acceptarea PSSM al Antreprenorului de către AC și/sau Beneficiar nu îl va exonera pe Antreprenor de responsabilitățile sale privind respectarea normelor de SSM pe șantier.

Antreprenorul va începe execuția lucrărilor cât mai curând posibil după data de începere stabilită prin ordinul de începere emis de AC, în conformitate cu CGC 14.10, și va continua execuția Lucrărilor cu promptitudine și fără întârzieri.

În lipsa unei autorizații de construire valabile, în conformitate cu prevederile Legii nr. 163/2010, Antreprenorul se va abține de la execuția oricărei lucrări.

Beneficiarul are obligația de a pune la dispoziția Antreprenorului o copie după autorizația de construire, înainte de emiterea ordinului de începere a lucrărilor.

ATENȚIE!

1.8 Garanția de returnare a avansului

Dacă o astfel de plată în avans este prevăzută în clauzele Contractului, AC va plăti în avans, la solicitarea expresă a Antreprenorului, o sumă echivalentă cu procentul specificat din prețul Contractului, cu condiția imperativă ca Antreprenorul să furnizeze AC o garanție de returnare a avansului cu o valoare echivalentă cu suma oferită drept avans și cu valabilitatea până la recuperarea completă a avansului din plățile interimare la care Antreprenorul are dreptul.

Efectuarea plății în avans, conform CGC 18.1, este condiționată de:

- furnizarea unei garanții de bună execuție valide și conforme cu prevederile CGC 17 și semnarea acordului contractual de toate părțile Contractului, și de
- furnizarea unei garanții de returnare a avansului valide și conforme cu prevederile CGC 7.4 și CGC 18.

IMPORTANT

Valoarea garanției va fi cel puțin egală cu valoarea plății în avans (a se vedea explicațiile din [capitolul II, subcapitolul 1.3](#)).

Antreprenorul va utiliza plata în avans exclusiv pentru execuția lucrărilor prevăzute în Contract (mobilizare, organizare de șantier, lucrări, etc.).

Plata avansului de către AC trebuie efectuată numai după aprobarea primului grafic de execuție actualizat dar nu înainte de emiterea ordinului de începere a lucrărilor conform CGC 6.1 și CGC 14.10.

Recuperarea completă a avansului de către AC se va face obligatoriu înainte de plata finală, în numărul de tranșe specificate în Contract sau stabilite de legislație.

ATENȚIE!

Dacă plata în avans nu a fost recuperată integral înainte de data expirării garanției, Antreprenorul este obligat să prelungească valabilitatea garanției până la rambursarea

totală a plății în avans. AC are obligația, precum în cazul mecanismelor de gestionare ale garanției de bună execuție, să înștiințeze Antreprenorul, în timp util, cu privire la necesitatea modificării condiției de valabilitate a garanției de returnare a avansului. În cazul în care garanția de returnare a avansului își încetează valabilitatea, iar Antreprenorul nu a prelungit valabilitatea garanției de avans, indiferent de motivele care au condus la aceasta situație, sumele rămase de rambursat din avans vor fi recuperate de AC prin deducerea din plățile următoare datorate Antreprenorului în baza Contractului sau a legislației Republicii Moldova.

1.9 Graficul de execuție a lucrărilor

DEFINIȚIE

Graficul de execuție (a lucrărilor) ⇨ document elaborat de către Antreprenor în conformitate cu prevederile CGC 9.1.

În 5 zile de la semnarea Contractului de către toate părțile, Antreprenorul are obligația de a transmite spre aprobare graficul de execuție a lucrărilor actualizat, la solicitarea AC.

Graficul de execuție trebuie să indice totalitatea activităților prevăzute în Contract și, dacă există, punctele de reper/referință, inclusiv estimarea resurselor necesare îndeplinirii graficului și graficul fluxului de numerar estimat lunar corelat cu graficul de execuție.

AC va înștiința Antreprenorul, în cel mai scurt timp dar nu mai târziu de data emiterii ordinului de începere a lucrărilor, despre aprobarea sau respingerea graficului de execuție sau, după caz, despre obiecțiile asupra construcției graficului de execuție. Odată aprobat, graficul de execuție devine graficul de referință pentru execuția lucrărilor.

IMPORTANT

Se recomandă ca solicitarea AC de revizuire a graficului de execuție de către Antreprenor să fie transmisă simultan cu ordinul de începere a lucrărilor sau imediat după data emiterii acestuia, astfel încât graficul de referință pentru execuția lucrărilor să fie obiectiv și relevant.

Se recomandă ca procedura de aprobare a graficului de execuție de către AC să nu dureze mai mult de 5 zile, dat fiind faptul că informațiile cuprinse în graficul de referință pentru execuția lucrărilor își pierd din relevanță și obiectivitate.

Nicio plată nu va fi acceptată de AC înainte de aprobarea graficului de referință pentru execuția lucrărilor, cu excepția plății avansului cu respectarea strictă a condițiilor cumulative prevăzute în CGC 18.1 (a se vedea explicațiile din [capitolul 2, subcapitolul 1.8](#)).

ATENȚIE!

Ori de cate ori graficul de execuție nu mai corespunde evoluției lucrărilor datorita unor evenimente neprevăzute sau circumstanțe care au afectat sau care ar putea să afecteze negativ execuția lucrărilor, Antreprenorul are obligația de înștiința cu promptitudine AC și de a transmite un grafic de execuție revizuit pentru aprobare. Un asemenea grafic de execuție revizuit și aprobat de AC va deveni grafic de referință pentru execuția lucrărilor.

În cazul în care graficul de execuție transmis de Antreprenor este respins motivat de AC, Antreprenorul are obligația să transmită graficul de execuție corectat cel târziu în termenul prevăzut de AC în notificarea de respingere, astfel încât să evite întârzieri în execuția lucrărilor. dacă Antreprenorul nu transmite graficul de execuție modificat sau corectat, în termenul impus de AC în notificare ori întârzie nejustificat, AC și/sau Beneficiarul vor fi îndreptățiți, din incidenta prevederilor CGC 20.1 și CGC 20.8, la aplicarea penalităților de întârziere de 0,1% din valoarea Contractului pentru fiecare zi de întârziere, până la aprobarea graficului de execuție modificat sau corectat.

Graficul de referință pentru execuția lucrărilor poate avea o durată mai mare decât durata de execuție a lucrărilor prin raportare la CGC 6.1, dar nu mai mare decât durata de valabilitate a Acordului de Finanțare prin care s-au acordat fondurile UE nerambursabile.

ATENȚIE!

1.10 Organizarea de șantier

După emiterea ordinului de începere a lucrărilor de către AC, Beneficiarul este obligat să pună la dispoziția Antreprenorului, fără plată dacă prin Contract nu s-a convenit altfel, toate spațiile în care vor fi executate lucrările permanente și, dacă există, lucrările provizorii și unde se vor livra echipamentele și materialele, și oricare alte locuri prevăzute în Contract ca fiind parte componentă a șantierului, căile de acces (rutier, feroviar) și accesul la utilități până la limita amplasamentului de șantier, în conformitate cu CGC 14.7. Beneficiarul are obligația, conform CGC 12.4, ca odată cu dreptul de acces conferit Antreprenorului asupra tuturor locațiilor șantierului să pună la dispoziția Antreprenorului toate documentele care conțin trasări, borne de referință, limitele locațiilor și cotele de nivel din imediata apropiere a șantierului.

AC, prin RTA care acționează în numele și pentru AC cu drept de supraveghere a execuției lucrărilor, are obligația de a verifica și aviza proiectul de organizare a execuției, respectiv de organizare de șantier, conform art. 47, lit. b) din HG nr. 361/1996.

În termen de cel mult 10 zile de la primirea ordinului de începere a lucrărilor, după cum este dispus în CGC 14.10, Antreprenorul are următoarele obligații:

- ▷ să comunice AC și Beneficiarului numele DSA care vor supraveghea execuția lucrărilor și vor verifica calitatea lucrărilor executate, în numele și pentru Antreprenor, conform CGC 10.8;
- ▷ să-și aducă pe șantier sau în spațiile special amenajate, toate materialele, bunurile și echipamentele utilizate exclusiv la execuția lucrărilor permanente sau provizorii, conform CGC 10.2 și CGC 14.1;

- ▷ să asigure personal și forță de munca în număr suficient, în conformitate cu graficul de referință pentru execuția lucrărilor, conform CGC 10.2;
- ▷ să obțină autorizațiile pentru lucrările provizorii, dacă există, precum și avizele și aprobările necesare pentru drepturi sau bunuri afectate sau care pot fi afectate de execuția lucrărilor, conform CGC 10.7.

În cazul în care CSC și/sau ST prevăd ca proiectarea lucrărilor provizorii va fi în responsabilitatea Beneficiarului, prevederile CGC 11 și CGC 12.6 se vor aplica în mod corespunzător și terenul aferent lucrărilor provizorii va fi considerat ca parte din șantier.

Antreprenorul are obligația de a lua toate măsurile necesare impuse de bunele practici în construcții pentru a proteja proprietățile adiacente șantierului sau a terenurilor limitrofe în care își desfășoară activitățile. În respect față de protecția proprietăților și terenurilor limitrofe, Antreprenorul va executa orice lucrare provizorie (cai de acces, parapete, garduri, platforme, etc.) pentru utilizarea de către public și protecția proprietarilor și ocupanților terenurilor limitrofe șantierului. Pentru orice încălcare sau deteriorare a cailor de acces (carosabile, ferate, pietonale), a rețelelor de utilități sau de comunicații și a terenurilor limitrofe șantierului, Antreprenorul va despăgubi AC și/sau Beneficiarul pentru consecințele formulate sau daunele solicitate de proprietari sau rezidenți în conformitate cu prevederile legale aplicabile și numai în măsura în care daunele produse proprietăților nu sunt rezultatul unui risc generat prin cerințele documentației de proiect sau de metoda constructivă/tehnologica impusă de AC și/sau Beneficiar.

1.11 Supravegherea tehnică, implementarea și administrarea lucrărilor

Acțiunile reprezentanților AC, Beneficiar și GIZ Moldova și ale terțelor părți care acționează în numele sau pentru AC, Beneficiar și GIZ Moldova, vor avea același efect precum ar fi fost întreprinse de către AC, Beneficiar și GIZ Moldova.

Acțiunile reprezentanților Antreprenorului care acționează în numele și pentru Antreprenor, vor avea același efect precum ar fi fost întreprinse de către Antreprenor.

Personalul de specialitate al Antreprenorului va fi asigurat conform ofertei depuse și orice schimbare a acestuia trebuie să respecte prevederile Regulamentului GIZ, dacă personalul de specialitate a fost cerință de calificare în procedura de atribuire a contractului de lucrări publice. Drept urmare, orice înlocuire a personalului de specialitate al Antreprenorului se va face cu personal cu calificări și experiență cel puțin echivalente cu cele stabilite în DSL, numai dacă au existat astfel de criterii. În aceste condiții AC va consimți în prealabil o astfel de schimbare a personalului de specialitate al Antreprenorului, în conformitate cu CGC 10.12.

Antreprenorul are obligația de a asigura acces neconținut pe șantier persoanelor în conformitate cu clauzele Contractului sau conform înștiințărilor sau comunicărilor AC și/sau Beneficiar:

- ▶ personalul de specialitate al AC și terțele părți desemnate de către AC ⇒ responsabilul de administrarea Contractului, RTA, **supraveghetorul de proiect**, alte persoane înștiințate de AC,

- ▶ personalul de specialitate al Beneficiarului și terțele părți desemnate de către Beneficiar ⇒ MPL, reprezentantul Agenției pentru Supraveghere Tehnica, alte persoane înștiințate de Beneficiar și/sau AC,
- ▶ personalul de specialitate al GIZ/MSPL și terțele părți desemnate de către GIZ/MSPL ⇒ CR GIZ, expertul tehnic independent, alte persoane înștiințate de AC.

IMPORTANT

AC și Beneficiarul au dreptul de a supraveghea execuția lucrărilor, prin reprezentanții săi, conform CGC 12.

AC, prin reprezentanții săi, are dreptul de a emite dispoziții, instrucțiuni, ordine administrative sau orice alte asemenea comunicări, pe care le considera necesare executării lucrărilor adresate, de regulă, Antreprenorului și DSA.

Pe durata de execuție a lucrărilor Antreprenorul va respecta toate dispozițiile Legii nr. 186/2008 și HG nr. 80/2012. Pentru siguranța, securitatea și sănătatea în munca a tuturor persoanelor care au dreptul de a se afla pe șantier, de la data dreptului de acces pe șantier și până la admiterea recepției la terminarea lucrărilor, Antreprenorul va răspunde în conformitate cu CGC 20.1 și CGC 20.9 sau va fi exonerat de orice răspundere în condițiile prevăzute de CGC 20.2 și, după caz, CGC 20.9.

Programul de lucru se stabilește în conformitate cu succesiunea operațiilor tehnologice și termenele de execuție conform graficului de referință pentru execuția lucrărilor. Programul de lucru va fi prevăzut explicit în anexa la oferta și va putea fi modificat numai cu acordul AC. În cazul în care pe durata de execuție a lucrărilor vor exista restricții (noxe, nivel de zgomot, securitate, etc.) Antreprenorul va fi obligat să-și adapteze activitățile în așa fel încât termenele de execuție a lucrărilor să nu fie afectate.

Pe toata durata de execuție a lucrărilor Antreprenorul va permite accesul persoanelor de specialitate ale AC, Beneficiarului și ale GIZ Moldova pentru monitorizarea progresului în execuția lucrărilor. De regulă, vizitele de monitorizare vor avea loc în următoarea frecvență aproximativă și vor fi înștiințate de AC cu cel puțin 2 zile lucrătoare înainte:

- ▶ cel puțin de 2 ori pe lună, la care vor participa MP din partea AC, MPL, RTA, CR GIZ și, după caz, **supraveghetorul de proiect**;
- ▶ cel puțin o dată pe luna, la care va participa expertul tehnic independent al GIZ.

La toate vizitele de monitorizare stabilite de către AC va participa din partea Antreprenorului DSA și, dacă a fost desemnat, reprezentantul Antreprenorului.

În scopul asigurării condițiilor de execuție a lucrărilor vor fi organizate întâlniri periodice ori de câte ori este necesar. Întâlnirile vor avea loc în șantier sau într-un loc stabilit de comun acord și vor fi convocate de către AC sau, după caz, de către Antreprenor. Indiferent de autoritatea cu care sunt investite persoanele care participă la întâlnire, responsabilitățile pentru acțiunile de întreprins vor fi în conformitate cu prevederile Contractului iar precizările făcute sau soluțiile adoptate în cadrul ședințelor de lucru nu

vor putea modifica Contractul. Orice modificare a prevederilor Contractului se va efectua numai în baza unui ordin administrativ sau a unui act adițional inițiat de AC.

Dacă Antreprenorul nu reușește să finalizeze lucrările în perioada de execuție, AC, cu condiția respectării prevederilor CGC 20.8 și fără a afecta alte remedii prevăzute în Contract, va fi îndreptățită să perceapă Antreprenorului penalități de întârziere de 0,1% din valoarea Contractului pentru fiecare zi care trece de la data finală a duratei de execuție calculată conform CGC 6.1 și data efectivă de finalizare a lucrărilor înscrisă în procesul verbal de recepție la terminarea lucrărilor admis de Beneficiar. Cuantumul maxim al penalităților de întârziere va fi de maxim 10% din valoarea Contractului.

Penalitățile de întârziere vor fi singurele penalități datorate de Antreprenor pentru întârzierile în finalizarea lucrărilor cu excepția penalităților și despăgubirilor în condițiile rezilierii Contractului potrivit CGC 22.2.

Perceperea penalităților de întârziere de către AC nu vor exonera Antreprenorul de obligația de a termina lucrările sau de a îndeplini orice alte obligații conform Contractului, indiferent dacă cuantumul penalităților de întârziere percepute au atins plafonul maxim stabilit în Contract.

ATENȚIE!

1.12 Asigurarea calității lucrărilor

Răspunderea pentru calitatea construcției o are Antreprenorul indiferent dacă părți din lucrări se execută în subantrepriză, în conformitate cu CGC 9.

Conducerea și asigurarea calității în construcții constituie obligația tuturor factorilor care participa la conceperea, proiectarea, execuția și exploatarea obiectivelor de investiții, după cum este prevăzut în Legea nr. 721/1996.

ATENȚIE!

Prin raportare la dispozițiile Legii nr. 721/1996 Antreprenorul are următoarele obligații referitoare la calitatea lucrărilor:

- ▷ să execute lucrările numai în baza unei autorizații de construire pusă la dispoziție de Beneficiar, în conformitate cu CGC 12.6;
- ▷ să sesizeze AC și Beneficiarul asupra neconformităților și neconcordanțelor constatate în documentația de proiectare, în conformitate cu CGC 10.10 și ST pct. 12, lit. b);
- ▷ să asigure nivelul de calitate al lucrărilor executate cu ajutorul DSA, printr-un sistem de management al calității propriu, în conformitate cu CGC 9.1, CGC 10.3, CGC 14.1 și ST pct. 12, lit. b);
- ▷ să soluționeze orice neconformități, defecte sau erori apărute în execuția lucrărilor, numai pe baza soluțiilor stabilite de **supraveghetorul de proiect** și cu acordul AC și/sau Beneficiarului;

- ▷ să utilizeze materiale, bunuri și echipamente certificate care îndeplinesc exigențele documentației de proiectare și ori de câte ori este nevoie să le înlocuiască dacă nu îndeplinesc criteriile prevăzute de documentația de execuție, conform CGC 14;
- ▷ să respecte proiectele tehnice și detaliile de execuție la nivelul de calitate prevăzut în documentația de proiectare, conform cerințelor Contractului;
- ▷ să remedieze pe proprie cheltuială orice defect sau viciu constatat pe durata de execuție a Contractului și, după caz, în perioada de garanție prevăzută în Contract, în conformitate cu CGC 16;
- ▷ să restaureze terenurile ocupate temporar la starea lor inițială după terminarea execuției lucrărilor, conform cerințelor Contractului, etc.

Antreprenorul trebuie să dețină un sistem de management al calității acreditat conform reglementărilor în vigoare și personal de specialitate pentru toate specialitățile necesare implementării Contractului.

DSA numit/i de către Antreprenor au obligația, conform prevederilor art. 48 din HG nr. 361/1996, să verifice și să aprobe execuția lucrărilor conform documentației de proiectare, să verifice respectarea cerințelor de calitate în construcții atât pentru lucrările permanente și provizorii cât și a elementelor de construcție care se fabrică în atelierele proprii, să oprească execuția lucrărilor dacă se constată abateri de la documentația de proiectare și de la calitatea lucrărilor și să dispună măsuri de remediere sau de refacere a lucrărilor.

Antreprenorul are obligația, conform CGC 13.2 – 13.4, de a asigura accesul liber în șantier și în oricare alte spații utilizate de Antreprenor și subantreprenori în execuția lucrărilor sau fabricarea elementelor de construcții pentru execuția lucrărilor, personalului de specialitate propriu sau de consultanță din partea AC, Beneficiar și GIZ Moldova.

În cazul în care documentația de proiectare explicitează lucrările care vor fi testate, încercate sau verificate din punct de vedere al funcționalității și performanței, lucrările se considera a fi calitative dacă rezultatele testelor sau probelor se înscriu în limitele admise de reglementările și normativele tehnice în vigoare, în conformitate cu CGC 10.3.

În situațiile în care AC și/sau Beneficiarul solicită efectuarea unor teste sau probe suplimentare față de cele prevăzute în documentația de proiectare, Antreprenorul va suporta toate cheltuielile care rezulta din activitățile de expertizare solicitate de AC și/sau Beneficiar, dacă rezultatele testelor sau probelor efectuate demonstrează fără echivoc neconformitățile materialelor, bunurilor sau echipamentelor și lucrărilor executate față de cerințele de calitate din documentația de proiectare.

În scopul efectuării unor teste sau probe suplimentare, AC și/sau Beneficiarul va înștiința Antreprenorul despre elementele de construcții (fie acestea părți de lucrări, materiale, bunuri și echipamente) care urmează a fi expertizate și, după caz, va stabili un termen rezonabil pentru pregătirea activităților de expertizare de către Antreprenor.

IMPORTANT

În situația în care expertizarea tehnică demonstrează doar în parte neconformitățile materialelor, bunurilor sau echipamentelor propuse pentru testare sau probare, doar cheltuielile cu expertizarea tehnică suplimentară pentru materialele, bunurile și echipamentele care vor fi considerate neconforme vor fi suportate de către Antreprenor, restul trebuind a fi suportate de AC și/sau Beneficiar.

Antreprenorul are obligația de a înștiința AC și/sau Beneficiarul despre neconcordanțe, necorelări, omisiuni sau orice alte abateri de la cerințele documentației de proiectare, imediat după predarea documentației de către Beneficiar (până la primirea ordinului de începere a lucrărilor) sau ori de câte ori constată astfel de abateri pe durata implementării Contractului, în conformitate cu CGC 10.10.

ATENȚIE!

La rândul sau, AC, prin RTA desemnați, și, după caz, împreună cu CR GIZ, au dreptul de a respinge materialele, bunurile și echipamentele care nu corespund cerințelor ST și, în cazul în care constata abateri în execuția lucrărilor de la documentația de proiectare sau orice alte situații neconforme cu reglementările și normele în vigoare, să notifice Antreprenorul despre sistarea lucrărilor, conform CGC 13.5. Totodată, AC și/sau Beneficiarul, prin RTA și/sau MPL, au dreptul să înștiințeze Antreprenorul, în conformitate cu CGC 12.7, asupra:

- ▷ îndepărtării din șantier a oricăror materiale, bunuri și echipamente care nu corespund din punct de vedere calitativ cu documentația de proiectare;
- ▷ înlocuirii materialelor, bunurilor și echipamentelor neconforme cu documentația de proiectare;
- ▷ îndepărtarea, refacerea sau remedierea lucrărilor sau părților de lucrări care nu corespund calitativ cu documentația de proiectare.

IMPORTANT

AC, Beneficiarul și CR GIZ, de comun acord trebuie să decidă care dintre părți, respectiv care din personalul de specialitate care reprezintă partea, va acționa în sensul înștiințării Antreprenorului ori de câte ori o astfel de înștiințare ar putea conduce la motiv de suspendare a lucrărilor și de reziliere a Contractului, datorita efectelor juridice care s-ar naște în cazul unei dispute sau în cazul unui litigiu.

AC, Beneficiarul și CR GIZ, trebuie să colaboreze îndeaproape cu **supraveghetorul proiectantului**, în conformitate cu CGC 13.3 și CGC 13.5, astfel încât deciziile care privesc asigurarea calității lucrărilor și managementul calității să fie ferme, corecte și conforme cu legea.

Antreprenorul are obligația de a completa Cartea Tehnica a Construcției (capitolul B) în conformitate cu prevederile HG nr. 285/1996 și conținutul anexei 6. Cartea Tehnica a Construcției va fi accesibilă în orice moment pentru personalul AC și/sau Beneficiar

și GIZ Moldova în scopul verificării înscrisurilor și, după caz, pentru exprimarea observațiilor la conținutul acestora.

În cazul în care Antreprenorul nu va respecta, voit sau involuntar, dispozițiile unei înștiințări transmise de AC și/sau Beneficiar în conformitate cu CGC 12.7, AC poate sista lucrările și rezilia Contractul în conformitate cu CGC 22.2 d).

ATENȚIE!

1.13 Reguli de vizibilitate și publicitate

Regulile de informare și publicitate sunt stabilite în conformitate cu reglementările europene în vigoare privind măsurile de informare și publicitate pentru proiectele de infrastructură finanțate din *Instrumentul European de Vecinătate*, prin proiectul „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova” implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei.

Elementele de vizibilitate și publicitate pentru proiectele de infrastructură sunt stabilite conform *Manualului de Identitate Vizuala*¹⁷ al UE în contextul acțiunilor externe.

Neîndeplinirea obligațiilor ce-i revin Beneficiarului proiectului de investiții în infrastructura sau îndeplinirea defectuoasă a obligațiilor privind măsurile de informare și publicitate, pot conduce la aplicarea corecțiilor financiare din partea Finanțatorului.

ATENȚIE!

Caracteristicile tehnice (grafice și dimensionale) sunt înscrise în anexa 1 din [Capitolul V](#) la prezentul ghid. Beneficiarul proiectului de investiții în infrastructura trebuie să cunoască faptul că abordarea conceptelor de materiale de informare și publicitate nu este limitată prin aplicarea prevederilor UE.

A) Reguli aplicabile în perioada de implementare a proiectului

- 1) Beneficiarul proiectului de investiții în infrastructură este obligat să monteze panouri care să fie expuse pe toată durata de implementare a proiectului, într-un loc vizibil publicului, la locația proiectului, dacă acest lucru este posibil. Dacă proiectul se implementează în mai multe locații, se va instala cel puțin un panou la cel puțin una dintre locații. Se va identifica cel mai potrivit amplasament, în ceea ce privește vizibilitatea și în conformitate cu reglementările din România.
- 2) Panourile trebuie confecționate dintr-un material rezistent la intemperii. Dacă panourile se deteriorează din cauza unor factori externi (ex. condiții meteo, vandalism), beneficiarul va trebui să le refacă în maxim 15 zile lucrătoare.

¹⁷ https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/communication_and_visibility_manual_en.pdf

- 3) Panourile vor fi expuse pe toată perioada implementării proiectului de lucrări și încă cel mult 3 luni după încheierea acestuia.
- 4) Pentru lucrări de construcții se va instala un singur panou/locație.
- 5) Pentru panourile instalate la proiecte de investiții în infrastructură, panourile vor fi expuse în maximum 4 luni de la emiterea ordinului de începere a lucrărilor. Dimensiunile pentru panourile temporare sunt: l 3m x h 2m.
- 6) Panoul trebuie să includă obligatoriu următoarele informații:
 - a) logo al Uniunii Europene și cuvintele „*Uniunea Europeană*”, fără abrevieri;
 - b) logo al Guvernului Republicii Moldova;
 - c) logo al Programului „*Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova*” și sloganul „*Inițiativă locală. Dezvoltare regională*”;
 - d) logo al Partenerilor Finanțatori;
 - e) numele proiectului;
 - f) numele beneficiarului;
 - g) obiectivul proiectului;
 - h) valoarea totală a proiectului;
 - i) valoarea contribuției comunitare a proiectului;
 - j) termenul de finalizare, conform contractului de finanțare;
 - k) textul: “Investim în viitorul tău! Proiect selectat în cadrul Programului „*Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova*”.
- 7) Denumirea proiectului, obiectivul principal al acestuia, sigla UE împreună cu numele Partenerilor Finanțatori trebuie să ocupe cel puțin 25% din panoul respectiv.
- 8) Panourile vor fi înlocuite cu plăci permanente cel târziu după 3 luni de la terminarea proiectului.

B) Reguli aplicabile după încheierea proiectului

- 1) Beneficiarii proiectelor de investiții în infrastructură, sunt obligați ca, nu mai târziu de 3 luni de la încheierea proiectului, să monteze plăci permanente prin care se vor face cunoscute acțiunile Uniunii Europene. Momentul finalizării proiectului este asimilat, pentru proiectele de lucrări, cu emiterea certificatului de recepție la terminarea lucrărilor.
- 2) Informațiile care trebuie incluse obligatoriu pe o placă permanentă sunt:
 - a) logo al Uniunii Europene și cuvintele: “*Uniunea Europeană*”, fără abrevieri;
 - b) logo al Guvernului Republicii Moldova;
 - c) logo al Programului „*Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova*” (MSPL) și sloganul: “*Inițiativă locală. Dezvoltare regională.*”;
 - d) logo al Partenerilor Finanțatori
 - e) numele proiectului;
 - f) numele beneficiarului;
 - g) textul „*Investim în viitorul tău!*” Proiect selectat în cadrul Programului „*Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova*”.
- 3) Plăcile permanente vor fi instalate într-un loc vizibil, la locația proiectului sau în apropierea acestuia. Se va identifica cel mai potrivit amplasament, în

ceea ce privește vizibilitatea și în conformitate cu reglementările din Republica Moldova.

- 4) Numărul de plăci permanente instalate va fi egal cu cel al panourilor temporare.
- 5) În cazul în care proiectul este implementat în mai multe locații, se va amplasa cel puțin o placă la cel puțin una dintre locații.
- 6) Placa permanentă va avea o dimensiuni minime de 80 cm x 50 cm și va fi instalată la locația proiectului sau la sediul beneficiarului care a achiziționat bunurile, într-un loc vizibil, respectiv intrarea principală în clădire.
- 7) Plăcile permanente vor rămâne instalate la locul implementării proiectului pe o perioadă de 5 ani de la data închiderii oficiale a proiectului.

În cazul în care prin documentația de deviz a lucrărilor sunt alocate cheltuieli pentru vizibilitatea și publicitatea proiectului, toate materialele publicitare ce trebuie confecționate pe durata de implementare a Contractului se vor executa de Antreprenor.

ATENȚIE!

2. MODIFICAREA CONTRACTELOR DE LUCRĂRI PUBLICE

Orice modificare a Contractului, prin ordin administrativ sau act adițional, se va efectua prin acordul scris al părților și, după caz, numai după aprobarea prealabilă a Finanțatorului, în conformitate cu CGC 21.

IMPORTANT

În interpretarea corectă a Contractului, aplicarea directă sau mecanică a clauzelor Contractului și/sau a ST, după cum au fost stabilite la semnarea Contractului și care nu presupune o hotărâre sau decizie a fi luată de către AC (și Finanțator), sau Beneficiar sau Antreprenor în legătură cu oportunitatea modificării în cauză, nu reprezintă o modificare.

Măsurările (achitățile) cantităților reale de lucrări executate și revizuirea (ajustarea) prețurilor, dacă astfel de revizuiuri au fost prevăzute în clauzele Contractului, nu constituie modificări ale Contractului în sensul legislației și al reglementărilor privind achizițiile GIZ PRAG.

ATENȚIE!

Antreprenorul poate propune modificări față de soluțiile tehnice din documentația de proiectare, motivat, și numai dacă **supraveghetorul de proiect**, RTA și AC admit propunerea de modificare, după cum este prevăzut în ST.

Antreprenorul este îndreptățit să solicite înlocuirea personalului de specialitate, prin incidenta cu prevederile CGC 10.12, cu respectarea a trei condiții esențiale prevăzute în Contract:

- a) dacă persoana propusă pentru a fi înlocuită nu respecta obligațiile Contractului și/sau aduce atingere normelor de SSM și/sau protecției mediului prin acțiunile sau inacțiunile sale¹⁸,
- b) dacă persoana propusă ca înlocuitor respecta cerințele/criteriile inițiale de calificare și experiență din DSL, dacă au existat astfel de cerințe, și
- c) numai cu aprobarea AC și cu acordul prealabil al Finanțatorului.

Nicio modificare adusă Contractului, nu poate schimba condițiile inițiale de atribuire a contractului de lucrări publice conform prevederilor Regulamentului GIZ.

Contractul nu poate fi modificat după finalizarea duratei de execuție a lucrărilor, cu toate extinderile de timp acordate îndreptățit Antreprenorului.

ATENȚIE!

Orice modificare, după cum se menționează în Contract și după cum s-a precizat mai sus, va fi aprobată:

- a) prin ordin administrativ, sau
- b) prin act (acord) adițional.

IMPORTANT

O **modificare** este considerată **substanțială** dacă îndeplinește una din următoarele condiții:

- ➡ introduce condiții care, dacă ar fi fost incluse în procedura inițială de licitație, ar fi permis participarea și/sau selectarea altor operatori economici decât cei inițiali sau ar fi permis atribuirea contractului unui alt ofertant,
- ➡ schimbă echilibrul economic al Contractului în favoarea Antreprenorului,
- ➡ extinde în mod considerabil aria de acoperire a Contractului, astfel încât acesta să includă lucrări care nu erau incluse în documentația de proiectare inițială.

2.1 Ordinul administrativ

Orice modificare care nu este considerată substanțială, în sensul arătat mai sus, poate fi aprobată printr-un ordin administrativ.

Oricare din părțile Contractului pot iniția un ordin administrativ. Cu condiția neîncadrării în caracterul de substanțialitate, modificările prin ordin administrativ pot viza renunțări, cantități suplimentare, omisiuni, substituiți, modificări ale calității, cantității, formei, caracterului, tipului, poziției, dimensiunii, cotelor sau traseelor, secvenței lucrărilor, metodei de lucru, ST sau graficului de execuție a lucrărilor. De asemenea, modificarea

¹⁸ există situații de forță majora care justifică o astfel de schimbare a personalului Antreprenorului: deces, accident grav sau caz de boala

contului bancar (din formularul de identificare financiara), numirea sau înlocuirea personalului Antreprenorului care nu a făcut subiectul evaluării cerințelor de calificare, pot fi efectuate prin ordin administrativ.

Pentru oricare din elementele propuse pentru modificare prin ordin administrativ, AC și GIZ trebuie să-și dea acordul prealabil.

Antreprenorul are obligația de a nu întârzia execuția lucrărilor până la stabilirea unei decizii din partea AC și/sau GIZ asupra ordinului administrativ. Întârzierile în aprobarea ordinului administrativ de către AC și /sau GIZ nu exonerează Antreprenorul de respectarea duratei de execuție a lucrărilor, indiferent dacă este vorba de o propunere de extindere a duratei de execuție sau de costuri suplimentare la care Antreprenorul este îndreptățit.

ATENȚIE!

2.2 Actul (acordul) adițional

Modificările relevante pentru contractul de lucrări publice sunt considerate:

- a) execuția lucrărilor suplimentare care sunt considerate necesare pentru finalizarea lucrărilor și nu au fost incluse în documentația de proiectare (ST și/sau DTP), iar schimbarea Antreprenorului nu este fezabilă ⇒ creșterea valorii Contractului în urma unei modificări trebuie să fie cel mult de 30%, dar nu mai mare de 50% din prețul Contractului (valoarea inițială) pentru toate modificările luate cumulativ;
- b) modificările în virtutea circumstanțelor pe care AC nu le-a putut prevedea ⇒ creșterea valorii Contractului trebuie să fie cel mult de 30% din prețul Contractului;
- c) modificările care întrunesc cumulativ următoarele condiții:
 - i) valoarea modificării este mai mică decât echivalentul a 50.000 euro, și
 - ii) valoarea modificării este de maxim 15% din prețul Contractului (valoarea inițială), și
 - iii) valoarea cumulativă netă a tuturor modificărilor nu depășește limitele indicate la pct. i) și ii).

O majorare sau o reducere a unei cantități din lista de cantități, ca urmare a modificării documentației de proiectare (ST, DTP) este rezultatul unei modificări.

ATENȚIE!

Pentru costurile suplimentare la care este îndreptățit Antreprenorul, conform clauzelor Contractului, aprobarea unui act adițional la Contract se va efectua numai după aprobarea GIZ/Finanțatorului.

Antreprenorul are obligația de a nu întârzia execuția lucrărilor până la stabilirea unei decizii din partea AC și/sau GIZ asupra costurilor suplimentare solicitate de Antreprenor. Întârzierile în aprobarea sumelor suplimentare de către AC și /sau GIZ nu exonerează Antreprenorul de respectarea duratei de execuție a lucrărilor, chiar dacă este vorba de costuri suplimentare la care Antreprenorul este îndreptățit.

ATENȚIE!

Antreprenorul, în termenul prevăzut în înștiințarea AC (dacă AC propune o astfel de modificare) sau dacă Antreprenorul notifica o situație care presupune modificarea printr-un act adițional, va transmite AC și GIZ o propunere care va conține, după caz:

- ▷ descrierea activităților ce vor fi implementate sau a măsurilor ce vor fi luate și a graficului de execuție a lucrărilor revizuit;
- ▷ modificarea duratei de execuție;
- ▷ modificarea valorii Contractului conform prevederilor Contractului și dispozițiilor din Regulamentul GIZ, privind tratamentul modificărilor.

AC va informa Antreprenorul despre acceptarea sau respingerea motivată a modificării propuse, în termen de cel mult 20 de zile de la transmiterea propunerii de către Antreprenor.

La stabilirea prețurilor pentru orice tip de modificare a lucrărilor se vor lua în considerare următoarele abordări:

- ➔ dacă lucrările suplimentare sunt similare unei lucrări evaluate în lista de cantități, prețul se va stabili pe baza prețului unitar din listele de cantități completate de Antreprenor la ofertare;
- ➔ dacă lucrarea suplimentară nu este similară unei lucrări evaluate în lista de cantități, prețul nou va fi evaluat în raport de prețul pieței sau în raport de costul rezonabil de execuție a lucrării.

ATENȚIE!

Evaluarea prețurilor pentru astfel de modificări va fi efectuată de către personalul de specialitate al AC și/sau GIZ, după caz.

AC se va consulta cu GIZ asupra încadrării propunerii de modificare în categoria modificărilor substanțiale sau nesubstanțiale. Totodată, AC se va consulta cu Beneficiarul și cu GIZ asupra impactului proiectului de modificare asupra autorizației de construire.

Orice propunere de modificare care ar constitui o modificare substanțială, prin raportare la dispozițiile Regulamentului GIZ privind achizițiile publice, va fi respinsă.

Antreprenorul, după semnarea actului adițional de către toate părțile, are obligația:

- ➡ de a pune în aplicare, fără întârziere, modificarea, și
- ➡ de a se abține de la execuția oricărei lucrări cuprinsă în modificare, fără o noua autorizație de construire, dacă o asemenea măsura se impune conform legii.

ATENȚIE!

IMPORTANT

AC și Beneficiarul trebuie să acorde o atenție deosebită în tratamentul modificărilor nesubstanțiale care au ca efect creșteri succesive ale valorii Contractului, astfel încât prin cumulare să nu depășească limita maximă admisă de prevederile Regulamentului GIZ.

3. PLĂȚI

Toate plățile la care este îndreptățit Antreprenorul se vor efectua în moneda și conform condițiilor prevăzute în CGC 7 și în anexa la oferta, de către AC prin reprezentantul legal.

Suma minimă pentru factura la plată, dacă nu se prevede altfel prin CSC, va fi cea stipulată în Anexa la ofertă.

Suma minimă pentru factura la plata lucrărilor executate de Antreprenor este o condiție imperativă și nu opțională. Prin excepție, conform CGC 7.6, plata facturii finale se va face imediat și în cuantumul rămas de restituit Antreprenorului pentru lucrările executate, cu condiția ca sumele aferente plății finale să nu constituie motiv de dispută sau litigiu.

ATENȚIE!

Antreprenorul va transmite lunar, având ca data de referință data de începere prevăzută în ordinul de începere a lucrărilor, către AC și Beneficiar situația de lucrări în care va prezenta detaliat sumele la care Antreprenorul se considera îndreptățit împreună cu documentele justificative.

Situația de lucrări va fi aprobată de Antreprenor, de DSA, sau de o altă persoană desemnată de Antreprenor pentru a acționa în numele și pentru acesta. Neasumarea situației de lucrări de către Antreprenor face ca situația de lucrări să devină nulă de drept și fără efect juridic. În astfel de cazuri AC nu va fi obligată să returneze Antreprenorului situația de lucrări neasumată ori documentele justificative.

Materialele, bunurile și echipamentele ce urmează a fi integrate în lucrările permanente vor fi plătite, conform situației de lucrări transmise de Antreprenor, numai după încorporarea acestora în lucrările permanente.

Situația de lucrări va conține cel puțin următoarele informații:

- a) valoarea totală a lucrărilor executate conform Contractului până la sfârșitul lunii, inclusiv valoarea tuturor modificărilor (dacă există) aprobate și executate,
- b) valoarea totală a lucrărilor executate inclusă în precedentă situație de lucrări, inclusiv valoarea tuturor modificărilor (dacă există) aprobate și executate în precedentă situație de lucrări,
- c) diferența dintre valoarea de la pct. a) și valoarea de la pct. b), care indică lucrările executate, inclusiv valoarea modificărilor (dacă există), de la ultima situație de lucrări la prezenta situație de lucrări,
- d) valoarea sumei ce trebuie deduse din plata avansului și documentele justificative care să demonstreze utilizarea sumei, conform Contractului,
- e) contravaloarea prețurilor ajustate, dacă există,
- f) contravaloarea sumelor reținute, dacă există,
- g) orice alte sume adiționale sau deduceri care pot fi datorate conform Contractului, dacă există.

Sumele datorate subantreprenorilor sau subcontractanților vor fi defalcate și justificate cu documente de plată conform Codului fiscal al Republicii Moldova.

DSA, sau de o altă persoană desemnată de Antreprenor pentru a acționa în numele și pentru acesta, va elabora o cerere de plată aferenta sumei pe care Antreprenorul este îndreptățit să o solicite la plată.

IMPORTANT	AC și/sau oricare alta parte desemnată în Contract să acționeze în numele și pentru AC, Beneficiar și GIZ Moldova, care verifică, avizează și aprobă cererea de plată și situațiile lucrărilor executate de către Antreprenor, nu va certifica la plată sume pentru care Antreprenorul a furnizat documente incomplete și/sau irelevante, contrar prevederilor Contractului. AC și/sau oricare alta parte desemnata în Contract să acționeze în numele și pentru AC, Beneficiar și GIZ Moldova, care verifica, avizează și aproba cererea de plată și situațiile lucrărilor executate de către Antreprenor, nu are dreptul să respingă întreaga cerere de plată aferenta situațiilor de lucrări, dacă parte din sumele cuprinse în cererea de plată și în situațiile de lucrări sunt justificate corect. AC și/sau oricare alta parte desemnată în Contract va respinge de la plată numai acele sume aferente lucrărilor pentru care Antreprenorul a furnizat documente incomplete și/sau irelevante.
------------------	---

AC, pe parcursul verificării, avizării și aprobării cererii la plată aferente situațiilor de lucrări, va corela valoarea cererilor de plată pentru situațiile de lucrări transmise de Antreprenor, asimilate perioadei de raportare, cu valorile situațiilor de lucrări înscrise în rapoartele lunare sau trimestriale de implementare elaborate de personalul de specialitate al AC, Beneficiarului și /sau GIZ Moldova.

În cazul în care AC, pe parcursul verificării, avizării și aprobării cererii la plată aferente situațiilor de lucrări, constată discrepanțe între valoarea situațiilor de lucrări executate solicitate la plată de către Antreprenor și valoarea situațiilor de lucrări din rapoartele

lunare sau trimestriale, AC are obligația de a notifica Antreprenorul în scopul clarificării discrepanțelor.

3.1 Termenul de depunere a plăților

Dacă nu se prevede altfel prin Contract, termenul de transmitere a situației de lucrări și a cererii de plată aferenta lucrărilor executate de către Antreprenor va fi în primele 10 zile ale lunii următoare lucrărilor executate cuprinse în situațiile de lucrări.

În termen de cel mult 5 de zile, AC are obligația de a efectua plata în baza documentelor tehnice-financiare depuse de Antreprenor ori de a înștiința Antreprenorul în scopul clarificării la conținutul documentelor de plată. În cel din urma caz, Antreprenorul va transmite în termen de cel mult 5 zile, clarificările și documentele justificative în sprijinul afirmațiilor sale. În cel mult 5 zile de la primirea clarificărilor din partea Antreprenorului, AC are obligația de a efectua plata ori de a respinge la plată sumele neconforme, caz în care va solicita Antreprenorului factura revizuită.

În cazul în care Antreprenorul nu este de acord cu eliminarea sumelor considerate neconforme de către AC, Antreprenorul are dreptul, printr-o înștiințare prealabilă adresată AC, să informeze despre inițierea procedurii de soluționare a disputei de către CER.

Plata finală se va efectua în baza acelorași situații de lucrări și documente justificative pentru plățile intermediare, cu condiția emiterii procesului verbal de recepție finală prin care AC acceptă recepția finală. În termen de cel mult 30 de zile, AC are obligația de a efectua plata în baza documentelor tehnice-financiare depuse de Antreprenor ori de a înștiința Antreprenorul în scopul clarificării la conținutul documentelor de plată.

În cazul în care AC și/sau Beneficiarul sau Antreprenorul nu sunt de acord cu cererea finală de plată, oricare dintre părți va avea dreptul de a transmite o înștiințare de dezacord.

3.2 Documente justificative

Documentele justificative anexate situațiilor de lucrări și cererilor de plată pot fi, fără a se rezuma la acestea, următoarele:

- ▷ situațiile de lucrări certificate/avizate de DSA, în conformitate cu măsurările lucrărilor real executate de Antreprenor;
- ▷ facturile pentru plata materialelor și echipamentelor încorporate în lucrările permanente altele decât cele furnizate sau executate de subantreprenori și/sau subcontractanți și, dacă s-au prevăzut prin Contract, pentru lucrările provizorii;
- ▷ facturile pentru plata subantreprenorilor și/sau subcontractanților pentru materialele, bunurile și echipamentele integrate în lucrările permanente și, dacă s-au prevăzut prin Contract, pentru lucrările provizorii;

- ▷ contravaloarea ajustării prețurilor, dacă există și sunt conforme prevederilor Contractului;
- ▷ contravaloarea sumelor reținute, dacă există și sunt conforme prevederilor Contractului;
- ▷ înștiințările sau comunicările între părțile Contractului;
- ▷ evaluările în cazul modificărilor pentru execuția lucrărilor suplimentare, dacă există și au fost aprobate conform prevederilor Contractului;
- ▷ orice alte documente relevante din care să reiasă fără echivoc sumele la care Antreprenorul este îndreptățit.

În figura 5 se prezintă diagrama evenimentelor pentru plata lucrărilor executate, cu precizarea că ambele părți, AC și Antreprenorul, trebuie să depună toate diligențele pentru a transmite, respectiv pentru a aproba/respinge cererea de plată sau cererea de plată finală.

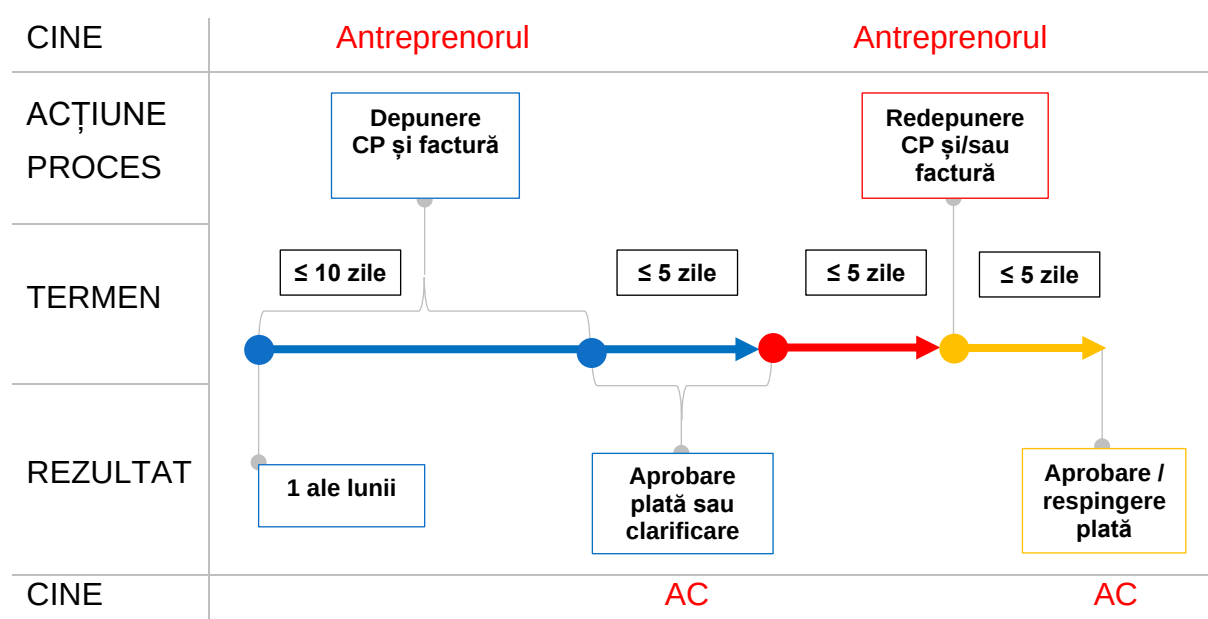

Fig. 5 – Diagrama de evenimente pentru plăți

3.3 Erori frecvente, riscuri asociate și recomandări

1	E	Antreprenorul transmite situația de lucrări fără avizul/certificarea DSA.
	R	Documentele la plată (situația de lucrări, cererea de plată și documentele suport) devin nule de drept.
	S	Asigurarea unui control de tip „ <i>verificare încrucișată</i> ” astfel încât omisiunea DSA să poată fi depistată și corectată înainte de transmiterea documentelor pentru plata lucrărilor executate.

2	E	Antreprenorul transmite cererea de plată intermediară cu valoare mai mică decât suma minimă acceptată prin Contract.
	R	Respingerea plății.
	S	Asigurarea verificărilor prin „ <i>liste de verificare</i> ” astfel încât omisiunea DSA să poată fi depistată și corectată înainte de transmiterea documentelor pentru plata lucrărilor executate.

3	E	Antreprenorul transmite factura fiscală pentru plata lucrărilor executate neconformă prin raportare la Codul Fiscal al Republicii Moldova.
	R	Respingerea facturii fiscale.
	S	Asigurarea verificărilor prin „ <i>liste de verificare</i> ” astfel încât omisiunile sau neconformitățile să poată fi depistate și corectate înainte de transmiterea facturii fiscale.

4	E	Antreprenorul nu atașează documentele care certifică și documentele de proveniență pentru materialele și/sau echipamentele încorporate în lucrări.
	R	Respingerea cuantumului aferent plății materialelor și/sau echipamentelor.
	S	Antreprenorul trebuie să acorde o atenție sporită la achiziționarea materialelor și/sau echipamentelor care urmează să fie încorporate în lucrări, furnizate de subantreprenor sau subcontractant prin exigența verificărilor la furnizarea materialelor și/sau echipamentelor în șantier.

5	E	Antreprenorul executa lucrările ce devin ascunse fără a înștiința personalul de specialitate din partea AC și/sau Beneficiar.

R Respingerea lucrărilor ascunse și a plăților pentru aceste lucrări. Antreprenorul va fi obligat să desfacă/descopere orice lucrare ascunsă pe cheltuiala proprie, pentru a fi examinată și măsurată.

S Antreprenorul are obligația să înștiințeze AC și/sau Beneficiarul pentru a participa la execuția, verificarea și măsurarea lucrărilor ascunse.

E Antreprenorul, din culpă sau din neglijență, înregistrează întârzieri în execuția lucrărilor.

R Aplicarea penalităților de întârziere și, după caz, a daunelor aduse AC și/sau Beneficiar.

6

S Antreprenorul are la îndemână mai multe posibilități de a recupera întârzierile și de a finaliza lucrările la termen:

- ▷ suplimentarea forței de muncă pentru execuția lucrărilor;
- ▷ suplimentarea numărului de utilaje, mașini, echipamente, instalații în execuție (de regulă această soluție se adoptă ca urmare a suplimentării forței de munca din șantier);
- ▷ creșterea numărului de schimburi de lucru (de la un schimb la două sau la trei schimburi), dacă această soluție este posibilă;
- ▷ schimbarea subantreprenorului sau subcontractantului, dacă întârzierile acumulate se datorează în mare parte acestora;
- ▷ schimbarea personalului cheie, dacă acesta există, și/sau a personalului calificat care nu se ridică la prestațiile așteptate, etc.

4. MEDIEREA DISPUTELOR ÎN CONTRACTELE DE LUCRĂRI PUBLICE

Întotdeauna Părțile Contractului ar trebui să depună toate diligențele pentru a rezolva orice potențială dispută pe cale amiabilă, dacă situația o permite. În primă instanță părțile Contractului trebuie să depună tot efortul pentru a media divergențele și disputele care se nasc, dat fiind faptul ca de cele mai multe ori acestea degenerază în forme și acțiuni litigioase.

IMPORTANT

Clauzele Contractului ar trebui să fie redactate într-un limbaj clar, ferm și fără echivoc pentru a evita potențialele dispute din interpretarea acestora.

Orice ambiguitate sau lipsă de concizie în construcția Contractului poate conduce la dispute, uneori chiar la litigii.

În situațiile în care una dintre părți revendică, printr-o notificare, timp și/sau costuri cauzate de un eveniment ori de o acțiune sau inacțiune ori datorate unor consimțăminte, aprobări sau alte asemenea decizii, a celeilalte părți, partea care se consideră lezată poate solicita inițierea mecanismului de mediere, dacă prin clauzele Contractului și Anexa la ofertă se prevede o astfel de procedură.

Disputele vor fi soluționate de o Comisie de Examinare a Reclamațiilor (CER) formata din 3 membri cu drept de vot, dacă nu se menționează altfel în anexa la ofertă.

Partea care se considera îndreptățită la timp și/sau costuri, printr-o notificare adresată CER, poate solicita examinarea și soluționarea reclamației. Notificarea va fi făcută în termen de cel mult 30 de zile de la apariția evenimentului sau situației și va conține cel puțin următoarele elemente:

- a) descrierea circumstanțelor sau evenimentelor care sunt contradictorii părților aflate în dispută și documentele care dovedesc contradicția,
- b) referințele explicite la clauzele în baza căreia s-a considerat revendicarea, și
- c) motivele pentru care a fost emisă notificarea de revendicare.

În cazul în care una dintre părțile aflate în dispută nu convine asupra soluției admise de CER, aceasta se poate adresa Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova sau instanțelor de judecată, după cum se prevede în clauzele Contractului.

5. RECEPȚIA LUCRĂRILOR

Recepția lucrărilor se va efectua pentru lucrările executate sau pentru fiecare parte de lucrare, dacă CSC prevede astfel, în conformitate cu prevederile CGC 15 și ST 22, urmând strict dispozițiile HG nr. 285/1996. Procedura de recepție presupune 2 etape principale:

- a) recepția la terminarea lucrărilor, și
- b) recepția finală.

IMPORTANT

Absența Antreprenorului de la recepția la terminarea lucrărilor nu constituie motiv de amânare și/sau anulare a procesului de recepție, conform prevederilor art. 23 din HG nr. 285/1996.

La recepția finală prezența Antreprenorului este obligatorie.

AC și Beneficiarul sau oricare dintre terțele părți implicate în Contract, nu vor putea utiliza lucrările sau părțile de lucrări până la admiterea recepției la terminarea lucrărilor sau a părților de lucrări.

ATENȚIE!

5.1 Recepția la terminarea lucrărilor

Recepția la terminarea lucrărilor se poate iniția dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a.1) Lucrările au fost executate și terminate conform Contractului,
- a.2) Lucrările au trecut testele la terminare, dacă au existat astfel de teste în Contract, și
- a.3) Antreprenorul și-a îndeplinit obligațiile prevăzute în Contract așa încât lucrările executate să poată fi considerate terminate în scopul recepției la terminarea lucrărilor.

Antreprenorul notifică AC și Beneficiarul, despre terminarea lucrărilor și că sunt îndeplinite condițiile de recepție la terminarea lucrărilor conform CGC 15.1.

Verificarea și, dacă a existat, testarea lucrărilor se vor face în prezența Antreprenorului. Totuși, absența Antreprenorului nu obligă AC și Beneficiarul să refuze sau să anuleze verificarea cu condiția ca Antreprenorul să fi fost înștiințat cu cel puțin 5 zile înainte de data verificării.

În cazul în care AC și Beneficiarul apreciază ca sunt întrunite toate condițiile pentru inițierea demersurilor de recepție la terminarea lucrărilor, conform CGC 15.2, AC va fixa data și ora recepției și va emite ordinul de constituire a comisiei de recepție, în caz contrar va înștiința Antreprenorul despre nerespectarea tuturor condițiilor pentru efectuarea recepției la terminarea lucrărilor.

Conform prevederilor art. 10 din HG nr. 285/1996, AC trebuie să fixeze data începerii recepției la terminarea lucrărilor în cel mult 15 zile de la înștiințarea Antreprenorului privind îndeplinirea condițiilor de recepție la terminarea lucrărilor conform CGC 15.1.

În cazul în care AC nu stabilește data și ora pentru recepție în termenul de 15 zile sau la data fixată nu se prezintă în vederea efectuării recepției la terminarea lucrărilor, Antreprenorul poate stabili el însuși un nou termen de recepție la terminarea lucrărilor în cel mult 15 zile de la expirarea termenului inițial.

ATENȚIE!

Comisia de recepție va fi compusă din cel puțin 5 membri, dintre care:

- ▶ Reprezentantul AC (ADR),
- ▶ Reprezentantul Beneficiarului (APL),
- ▶ Reprezentantul GIZ Moldova,
- ▶ Specialiști atestați în construcții conform prevederilor HG nr. 329/2009¹⁹.

Reprezentanții Antreprenorului, **supraveghetorul proiectantului** și expertul tehnic al GIZ vor avea calitatea de invitați.

La terminarea verificării, comisia de recepție, prin reprezentantul AC, va întocmi procesul verbal de recepție (în conformitate cu cerințele anexei 1 de la HG nr. 285/1996) și-l va înainta AC, în termen de 3 zile lucrătoare, cu una din următoarele recomandări:

- ▷ admiterea recepției fără obiecții;
- ▷ admiterea recepției cu obiecții;

¹⁹ HG nr. 329/2009 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la atestarea tehnică-profesională a specialiștilor cu activități în construcții

- ▷ amânarea recepției;
- ▷ respingerea recepției.

Constatările care stau la baza fiecăreia dintre recomandările comisiei de recepție sunt prevăzute explicit de art. 20 – 22 din HG nr. 285/1996.

AC și, după caz, Beneficiarul va hotărî admiterea, cu/fără obiecții, amânarea sau respingerea recepției la terminarea lucrărilor și va notifica Antreprenorul despre decizia luată în interval de 3 zile lucrătoare.

ATENȚIE!

Pentru situația particulară de admitere a recepției cu obiecții, în procesul verbal de recepție la terminarea lucrărilor vor fi precizate fără echivoc acele defecte, omisiuni sau vicii care trebuie remediate, asociate cu termenul de remediere care nu trebuie să depășească 90 de zile de la data recepției.

Prin excepție de la termenul maxim de remediere de 90 de zile, dacă circumstanțe excepționale sau meteorologice fac imposibile remedierile de către Antreprenor, AC poate fixa un alt termen pentru finalizarea remedierilor.

ATENȚIE!

După remedierea tuturor defectelor, omisiunilor sau viciilor, Antreprenorul va înștiința AC și Beneficiarul despre remedierea acestora și va solicita anularea obiecțiilor din procesul verbal de recepție la terminarea lucrărilor.

IMPORTANT

Se considera ca dată de recepție, data la care comisia de recepție semnează procesul verbal de recepție la terminarea lucrării cu sau fără obiecții.

5.2 Recepția finală

După expirarea perioadei de garanției, conform prevederilor CGC 17.1, CGC 17.8 și anexei la oferta, în termen de cel mult 15 zile, AC înștiințează Antreprenorul și convoacă membrii comisiei de recepție finală.

La recepția finală vor participa pe lângă persoanele nominalizate în comisia de recepție desemnata de AC:

- ▶ Reprezentantul AC (ADR),
- ▶ Proiectantul,
- ▶ Antreprenorul.

La terminarea recepției, comisia de recepție va întocmi procesul verbal de recepție (în conformitate cu cerințele anexei 2 de la HG nr. 285/1996) și-l va înainta AC, în termen de 3 zile lucrătoare, cu una din următoarele recomandări:

- ▷ admiterea recepției finale fără obiecții;
- ▷ admiterea recepției finale cu obiecțiile
- ▷ amânarea recepției finale;
- ▷ respingerea recepției finale.

AC și, după caz, Beneficiarul va hotărî admiterea, cu/fără obiecții, amânarea sau respingerea recepției la terminarea lucrărilor și va notifica Antreprenorul despre decizia luată în interval de 3 zile lucrătoare.

ATENȚIE!

Admiterea recepției finale confirmă îndeplinirea obligațiilor Antreprenorului de a executa și termina Lucrările și de a remedia orice defecțiune în perioada de garanție.

În situația în care pe perioada de garanție apar sau se produc vicii sau deteriorări, Antreprenorul are obligația de a remedia oricare dintre aceste neconformități.

AC și/sau Beneficiarul va înștiința Antreprenorul cu privire la viciile sau deteriorările constatate și motivele pentru care aceștia consideră că sunt din culpa sau neglijența Antreprenorului.

IMPORTANT

Antreprenorul nu va fi responsabil pentru uzura normală a lucrărilor sau dacă uzura sau degradările au rezultat dintr-o folosire necorespunzătoare a lucrărilor, dacă până la acea dată Beneficiarul a utilizat lucrările respective.

Antreprenorul are obligația de a remedia viciile sau deteriorările prin mijloace materiale și financiare proprii și în cel mai scurt timp posibil, dacă un astfel de termen de remediere nu este prevăzut în înștiințarea AC și/sau Beneficiarului.

În cazul în care Antreprenorul nu remediază viciile sau deteriorările în termen, AC sau Beneficiarul poate să:

- ▶ execute lucrările de remediere lucrările prin forțe proprii sau cu ajutorul unui terț, pe riscul și costul Antreprenorului în conformitate cu prevederile CGC 16.3, sau poate să
- ▶ rezilieze Contractului în conformitate cu prevederile CGC 22.2.

În primul caz, costurile vor fi asigurate de AC din banii datorăți Antreprenorului, dacă există astfel de sume datorate, și/sau din recuperarea garanțiilor reținute.

CAPITOLUL III – LISTE DE VERIFICARE

1. ASPECTE GENERALE

Este bine cunoscut faptul ca autoritățile publice sunt obligate sa-si întocmească și sa aplice propriile proceduri operaționale sau proceduri de lucru, prin care sa demonstreze altor entități, cu rol de audit și/sau control, respectarea unor exigențe, prevenirea sau depistarea unor neconformități, aplicarea de masuri corective și altele asemenea, asupra unor documente, evenimente, procese sau activitati care se desfășoară – în cazul de față – în perioada de implementare și administrare a Contractului. În toate majoritatea cazurilor care privesc autoritățile publice, mecanismul utilizării listei de verificare este de tip *ex-post*, adică exercitarea controlului are loc ulterior „evenimentului”.

Lista de verificare reprezintă un foarte bun instrument de control sau autocontrol, prin intermediul căreia o entitate își oferă răspunsuri sau își creează o imagine despre existența unor elementele cheie la documentele pe care le elaborează în scopul Contractului, pe care le primește din partea altor entități, în scopul procesării corecte a informațiilor sau activităților. Un astfel de instrument, utilizat corect și rațional, instituie abordări uniforme bazate pe reglementari și norme și creează un suport determinant pentru uniformizarea practicilor din activitățile întreprinse.

Lista de verificare, utilizata anticipat unei acțiuni, unui proces, unei proceduri sau înaintea furnizării sau transmiterii unui document elaborat, mecanismul de control (care devine de autocontrol) poate fi extrem de util în diminuarea riscurilor care ar putea afecta „evenimentul”. De aici rezulta și marea utilitate a sa în depistarea timpurie a unor probleme și remedierea lor, cu un câștig important în calitate și eficiența. Totodată, un impact pozitiv îl poate avea asupra duratei de execuție și/sau a costurilor, prin reducerea riscului de întârziere în execuția lucrărilor și, după caz, a diminuării riscului de mărire a valorii Contractului, toate spre satisfacția AC, a Beneficiarului și a Antreprenorului.

Drept urmare se recomandă aplicarea mecanismelor de autocontrol prin utilizarea listelor de verificare în cadrul sistemului de management al calității Antreprenorului.

2. REPERE ÎN ELABORAREA LISTELOR DE VERIFICARE

Practica a demonstrat că o cooperare a părților Contractului, inclusiv a terțelor părți, în administrarea Contractului, favorizează îndeplinirea obligațiilor contractuale. Aplicarea deopotrivă a principiilor privind asigurarea calității diminuează foarte mult risipa de timp și de resurse (uneori, cu impact negativ asupra costurilor), revizuirile excesive sau inutile (grad mai mare de birocratizare) și suprapunerile sau dublicările acțiunilor sau rezultatelor acestora.

Elaborarea și aplicarea listelor de verificare se pliază cel mai bine pentru verificări care furnizează date calitative sau cantitative repetitive, în scopul de a descoperi erori, omisiuni sau alte abateri de la conformitate și regularitate.

Elaborarea și utilizarea listelor de verificare trebuie să țină seama obligatoriu de două principii de bază:

- a) să aducă un beneficiu calitativ evident asupra acțiunii sau rezultatului acesteia
⇒ prin conținut și relevanță, și
- b) să nu copleșească verificatorul și, după caz, contrasemnatarul prin munca depusă sau să birocratizeze întreaga succesiune de procese și activități ⇒ prin simplicitate și claritate.

La realizarea unei liste de verificare se va lua în considerare următoarele elemente constructive:

- ▷ care este evenimentul, acțiunea, procesul sau rezultatul său care se verifică;
- ▷ care sunt părțile esențiale ale evenimentului sau rezultatului său care se verifică;
- ▷ cine efectuează verificarea și, după caz, cine contrasemnează (pentru a aplica principiul „celor 4 ochi”).

În anexele 2 și 3 din capitolul V sunt prezentate, spre exemplificare, două liste de verificare care se recomandă a fi utilizate de către Antreprenor cu mențiunea că acestea pot fi îmbunătățite și/sau simplificate, dar fără a pierde din vedere părțile esențiale care trebuie verificate în scopul constatării abaterilor de la conformitate și regularitate.

CAPITOLUL IV – CONCLUZII

Alături de faza de pregătire (cu sau fără proiectare) a unui contract de lucrări publice, etapele de execuție și de recepție ale lucrărilor constituie cele mai importante procese în garantarea performanței obiectivului de investiții.

Printr-o planificare corectă și eficientă a proiectului de către Beneficiar și AC, cu o construcție solidă a DSL și printr-o procedura de atribuire facilă urmată de către AC, după cum aceste două autorități dețin obligații și responsabilități distincte, putem afirma ca succesul în implementarea și administrarea contractului de lucrări publice este în mare parte atins. Dacă alăturăm celor trei cerințe majore menționate anterior un Antreprenor responsabil și performant, riscurile de cost și de timp se reduc semnificativ iar necesitatea aplicării procedurilor de modificare la contractul de lucrări publice pe durata execuției va fi redusă la minim.

O bună administrare a riscurilor reduce probabilitatea de majorare a costurilor și/sau de creștere a duratei de execuție, astfel ca AC și Beneficiarul ar trebui să elaboreze timpuriu registre de riscuri asociate fiecărui tip de contract de lucrări publice și planuri pentru situații neprevăzute/imprevizibile.

În contrapartida, pentru obținerea performanței în execuția lucrărilor, Antreprenorul ar trebui să dețină un sistem de management și control exigent și adaptat contractelor de lucrări publice, să-și orienteze activitățile asupra contractului de lucrări publice și să se asigure, după caz, de antreprenori competenți și responsabili, să dețină personal cheie

bine pregătit și capacități de producție/ execuție suficiente și performante și nu în ultimul rând să aplice în toate procesele, procedurile și mecanismele critice din implementarea contractului de lucrări publice, un sistem de autoverificare, pentru a asigura desfășurarea optima a tuturor activităților dar și pentru a facilita operațiunile de verificare, examinare și control, în oglindă, efectuate de AC și/sau Beneficiar și/sau Finanțator.

Pentru a conchide într-o notă de eleganță profesională indicăm criteriile de apreciere a succesului unui proiect/contract de lucrări, dezvoltate de specialiști în domeniul managementului de proiect și unanim îmbrățișate de toți profesioniștii.

TABEL 3

CRITERIUL	DESCRIEREA	MĂSURA
Bugetul / Costul	Gradul de execuție a lucrărilor în bugetul estimat	Costul unitar și depășirea bugetului
Graficul / Durata	Gradul de execuție a lucrărilor pe durata aprobată (convenită)	Durata de execuție, rata de execuție și depășirea termenului
Calitatea lucrărilor	Gradul de conformitate cu ST & DTP	Scalabilă (scară a calității)

CRITERIUL	DESCRIEREA	MĂSURA
Siguranța (în termeni de SSM)	Gradul de execuție a lucrărilor fără incidente majore sau accidente grave	Rata de accidentare, instruirile de siguranță, măsurile de siguranță și semnalizare și resursele alocate
Satisfacția beneficiarului	Gradul de satisfacție față de așteptările beneficiarului în execuția lucrărilor	Scalabilă (scară a satisfacției)
Satisfacția angajaților / personalului implicat	Gradul de satisfacție în munca prestată de angajați	Scalabilă (scară a satisfacției)
Gestionarea fluxului de numerar	Disponibilitatea finanțării pentru execuția lucrărilor fără întreruperi	Gradul disponibilității fondurilor (existența sau lipsa fluxului de numerar)
Impactul asupra mediului	Mărimea impactului negativ asupra mediului	Scalabilă (scară a impactului) și gradul de

		alterare a condițiilor de mediu
Învățare și dezvoltare	Gradul de îmbunătățire a cunoștințelor și expertiza dobândită, nivelul de dezvoltare profesională și exploatarea noilor tehnologii.	Scalabilă (scară a cunoașterii și dezvoltării profesionale)
Rentabilitatea	Gradul de succes financiar și profitul	Raportul supraunitar între venituri și costuri sau profitul

IMPORTANT

Pentru a crea o scară de măsurare se decide numărul de intervale (mai multe intervale, mai multe detalii de măsurare), se determina sau, după caz, se calculează mărimea lor și se stabilesc limitele intervalelor (constante sau variabile, după caz), iar pentru a efectua măsurarea se notează fiecare caracteristică sau observație în intervalul adecvat și se cuantifica frecvența totală pentru fiecare interval în parte.

CAPITOLUL V – ANEXE

ANEXA 1 – Panourile de publicitate și plăcile permanente

ANEXA 2 – Lista de verificare a garanției de bună execuție și a garanției de avans

ANEXA 3 – Lista de verificare a plăților

UNIUNEA EUROPEANA

Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova

Inițiativă locală. Dezvoltare regională.

TITLUL PROIECTULUI

NUMELE BENEFICIARULUI

OBIECTIVUL PROIECTULUI:

VALOAREA TOTALA A PROIECTULUI (MLD):

VALOAREA CONTRIBUTIEI UE (MLD):

TERMEN DE FINALIZARE:

**Investim în viitorul tău! Proiect selectat în cadrul Programului
„Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”**

Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova

Inițiativă locală. Dezvoltare regională.

TITLUL PROIECTULUI

NUMELE BENEFICIARULUI

UNIUNEA EUROPEANA

OBIECTIVUL PROIECTULUI:

VALOAREA TOTALA A PROIECTULUI (MLD):

VALOAREA CONTRIBUTIEI UE (MLD):

TERMEN DE FINALIZARE:

**Investim în viitorul tău! Proiect selectat în cadrul Programului
„Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”**

UNIUNEA EUROPEANA

Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova

Inițiativă locală. Dezvoltare regională.

TITLUL PROIECTULUI

NUMELE BENEFICIARULUI

**Investim în viitorul tău! Proiect selectat în cadrul Programului
„Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”**

Lista de verificare a garanțiilor bancare și amendamentele garanțiilor

Numărul Contractului	
Titlul Contractului	
Tipul Garanției: a) <i>Garanție de bună execuție</i> b) <i>Garanție de Avans</i>	
Suma	
Amendamentul	
Data intrării în vigoare a garanției / amendamentului	
Data expirării garanției / amendamentului	
Temenul limita de transmitere a garanției / amendamentului	

Elemente de verificat	Verificat	Validat	Observații
	PA1	PA2	
Garanția este emisă de o Instituție Financiară / Bancară			
Garanția este emisă în formatul standard conform Contractului			
Numărul și titlul Contractului sunt corecte			
Numele și adresa Antreprenorului sunt corecte			
Numele și adresa AC sunt corecte			
Garanția este emisă în favoarea AC			
Suma garantată, în cifre și litere, este conform Contractului			
Perioada de valabilitate a garanției este conform Contractului			
Garanția conține mențiunea " <i>Orice dispută referitoare la aceasta garanție va fi guvernată de legea Republicii Moldova și va cădea în competența jurisdicției Republicii Moldova</i> "			
Amendamentul face referire la numărul și data garanției			

Nume	Semnătură	Data
Nume	Semnătură	Data

PA1 = Personalul Antreprenorului care verifica

PA2 = Personalul Antreprenorului care validează (contrasemnează)

Lista de verificare a plăților (avansul, cerere de plată, cerere de plată finală)

Numărul Contractului	
Titlul Contractului	
AC (nume, adresa)	
Data intrării în vigoare: a) a Contractului b) a actului adițional nr. _____	
Data ordinului de începere	
Durata Contractului	
Preț / Valoare Contract (în MDL)	
Instituția Bancară / Financiară (nume, adresa)	
Nr. Cont (IBAN / SWIFT)	
Sume plătite în prezent (în MDL)	
Sume rămase de plată (în MDL)	

Elemente de verificat	Verificat	Validat	Observații
AVANS	PA1	PA2	
Garanția de avans a fost transmisă și validată de AC			
Suma solicitată pentru avans este de 15% din prețul Contractului			
Este atașată fișa de identificare financiară (FIF)			
Factura este emisă în conformitate cu Codul Fiscal			
CP / CPF	PA1	PA2	
Situația de lucrări conține informațiile minime și documentele conform Contractului			
Situația de lucrări este semnată de DSA / MP			
Cererea de plată este în formatul impus de AC / Contract și este semnată de RL			
Cererea de plată respectă valoarea minimă impusă de Contract			
Cererea de plată are avansul dedus corect			
Factura este emisă în conformitate cu Codul Fiscal			
Suma facturată concordă cu valoarea cererii de plată			
Datele de identificare financiară sunt corect menționate în cererea de plată și în factură			
Factura este emisă în original și _____ copii conform Contractului			

Nume	Semnătură	Data
-------------	------------------	-------------

Nume	Semnătură	Data
-------------	------------------	-------------

PA1 = Personalul Antreprenorului care verifica

PA2 = Personalul Antreprenorului care validează (contrasemnează)

RL = Reprezentantul legal al Antreprenorului

CP (F) = cerere de plată (finală)